

RUKOUSKOULU

SUOMEN LUTHER-SÄÄTIÖ

Hengen viisaus -sarja

1. Eero Parvio
Pitääkö minun tehdä parannus?
2. Gene Edward Veith Jr.
Löysin luterilaisuuden
3. Per-Olof Sjögren
Rukouskoulu

Rukouskoulu

PER-OLOF SJÖGREN

SUOMEN LUTHER-SÄÄTIÖ

Tämän kirjan ovat lahjoittaneet:

LUTHERAN HERITAGE FOUNDATION

www.lhfmissions.org

SUOMEN LUTHER-SÄÄTIÖ

www.luthersaatio.com

Alkuperäisteos: *Bönens väg* 5. aikaisemmista muokattu painos.
Verbum, 1985.

Lyhentäen kääntänyt: Matti Aaltonen

ISBN 952-5409-23-6

Myllypaino, Leväsjoki 2003

Sisällys

1. Ennen kuin oma rukouksemme alkaa
Rukous taivaassa 9

2. Rukous Jeesuksen kanssa
Messun sanaosan rukoukset 26

3. Rukous Jeesuksen kanssa
Messun ehtoollisosan rukoukset 62

4. Rukous Jeesuksen kanssa
Hetkipalvelus 81

5. Rukouksen kuuleminen
Jumala lupaa kuulla rukoukset 89-90

Lukijalle

Suomen Luther-säätiö, Finska Luther stiftelsen julkaisee uutta Hengen viisaus –kirjasarjaa. Se on tarkoitettu kyseleville, etsiville, uskon ravintoa kaipaaville ja vaikkapa sananjulistajan käteen.

Hengen viisaus lähtee aina Jumalan ilmoitussanasta, Pyhästä Raamatusta. Saman Hengen lahjoittama usko, ihmettelee, mietiskelee, ammentaa, ymmärtää, rukoilee ja kiittää tämän ehtymättömän lähteen äärellä.

Jokainen meistä tarvitsee Hengen ravintoa ja myös opastusta, ettemme ajautuisi harhateille. Tässä Hengen viisaus on tuiki tarpeellista. Nykyisen henkisen ja hengellisen sekasorron aikana meidän on rukoiltava Hengen itsensä viisautta, jonka Jumala Kristuksessa tuo varmasti ulottuvillemme.

Rakas lukija, ota se vastaan, iloitse ja elä!

Saateeksi

“Herra, opeta meitä rukoilemaan.” Apostoleiksi valitut miehet näkivät Herrassaan sellaista yhteyttä Isään Jumalaan, mikä heiltä puuttui. Apostoli Paavali sanoo Roomalaiskirjeen kahdeksannes- sa luvussa, etteivät kristitytkään, joilla on kuitenkin jo Hengen esikoislahja, tiedä aina, mitä ja miten pitäisi rukoilla, sanojen tilalla on vain huokauksia. Vaikka rukous onkin “sydämen pu- hetta Jumalan kanssa”, sitä voidaan opetella ja oppia.

Per-Olof Sjögren on kirjoittanut lukuisia kirjoja ja artikkeleita rukouksesta, sielunhoidosta ja jumalanpalveluksesta. Vuonna 1960 ilmestyi ensimmäinen painos “Rukoukoulusta”. Sen neljännes- tä painoksesta vuodelta 1972 on nyt valittu eräitä lukuja suo- mennettaviksi. Kristityn koko elämä kouluttaa meitä rukoilemaan tosissamme, aidosti ja yksinkertaisesti, “niin kuin rakkaat lapset rakasta Isäänsä”. Rukoukoululla on kuitenkin myös “kouluta- lonsa”, seurakunnan oma kirkko. Tämän kirjan II - IV luvut käsittelevät rukouksia, joita kokoon tullut seurakunta rukoilee yhdessä. Ne ovat “valmiita”, ennalta kirjoitettuja rukouksia, joi- ta kuuntelemalla ja joihin liittymällä saamme nähdä, miten kris- tityt ovat rukoilleet aikaisemmin, jo vuosisatojen kuluessa, ja millaisia rukouksia on laadittu omana aikanamme. Voimme sit- ten Jumalan lapsina toistaa niitä, mutta myös saada niistä sanoja

omaan, “vapaaseen” rukouksemme. Hetkipalvelus puolestaan on erityinen rukousjumalanpalvelus, jonka perusosana ovat Vanhan testamentin rukoukset, psalmit. Ne kattavat Jumalan ihmisen koko elämän hädän keskeltä nousevasta avunhuudosta pelastuneen ihmisen kiitokseen asti.

Per-Olof Sjögren lähtee “Rukouskoulussaan” liikkeelle taivaasta. Oman rukouksemme peruskivi ja rukouksen kuulemisen tae on Jeesuksen lakkaamaton rukous. Liittyessämme siihen eli rukoillessamme Jeesuksen nimessä ja hänen kanssaan saamme myös uskoa, että Jumala kuulee rukouksemme. Tästä asiasta puhuvat tämän suomennoksen ensimmäinen ja viides luku. Rukoushan ei ole pelkästään meidän yksinpuheluamme, vaan siihen liittyy aivan olennaisena asiana Jumalan vastaus. Se taas ei ole ilman muuta lainkaan se vastaus, jota “ehdotamme” tai suorastaan “vaadimme”, vaan se on Jumalan, rakkaan taivaallisen Isän vastaus, jonka hän antaa sen mukaan, mikä on meille parasta. Rukouskouluun kuuluu tämänkin tosiasian opetteleminen.

Kristikunnan rukous yhdessä Jeesuksen rukouksen kanssa on kuin otsonikerros, joka suojelee maailmaa pahan valtojen vahingollisilta säteiltä. Jos “rukouskerros” ohenee eli rukouksemme heikkenee, paha pääsee vaikuttamaan huomaamattamme enemmän kuin ennen. Kun taas Jumalan Henki, armon ja rukouksen Henki, saa meidät heräämään ja valvomaan esirukouksessa, otsonikerros vahvistuu ja ainoastaan hyvät valon säteet Jumalan taivaasta pääsevät maan päälle. Meillä on siis kaikin tavoin syytä pyytää Herraltamme: “Herra, opeta meitä rukoilemaan.”

Raamatunkohdat on siteerattu itselleni rakkaasta ja tutusta 30-luvun käännöksestä. Eräiden Ruotsin kirkon virsikirjan säkeiden tilalle olen koettanut löytää vastineen omasta, vuoden 1986 virsikirjastamme.

Pöytyällä Martinpäivänä 10.11.2003

Matti Aaltonen

1. Ennen kuin oma rukouksemme alkaa

Eräs kirkollinen kustantaja piti joitakin vuosia sitten tarjolla kuvasarjaa rukouksesta. Ensimmäisessä kuvassa nuori tyttö istui pöydän ääressä, jolla seisoj palava kynttilä. Hänen edessään oli avoin Raamattu. Tyttö oli pannut kätensä ristiin ja istui pää kumarassa ilmeisesti rukoukseen vaipuneena.

Se oli kaunis ja tunnelmaa luova kuva, joka asetti katselijan välittömästi kuvan esittämään tilanteeseen: rukoukseen. Tällä tavalla ihminen usein rukoilee.

Mutta kuvasarjan ensimmäisenä kuvana se ei ollut aivan moitteeton. Rukous ei nimittäin ala silloin, kun ihminen istuutuu rukoilemaan. Rukouksen alkuperä on toisaalla ja toisella tasolla.

Rukous taivaassa

Rukous alkaa taivaassa. Se on pyhän Kolmiykseyden kolmen persoonan välistä keskustelua. *Poika* puhuu *Isän* kanssa *Pyhässä Hengessä*.

Ihminen ei pysty jäljittämään Jumaluuden sisäisen keskustelun alkua. Johanneksen evankeliumin alkusanat — nk. Johanneksen prologi — on tulkittu viittaukseksi siihen, että Kristus/Sana oli Jumalan/Isän luona ja että “Sana” viittaa hänen kommunikointiinsa, hänen keskusteluunsa Isän kanssa (Joh. 1:1s).

Myös luomiskertomuksen sanat “Tehkäämme ihminen ... “ (1 Moos. 1:26) on tulkittu päätöslauselmaksi, Kolmiykseydessä tehdyksi päätökseksi.

Tästä näkökulmasta on katseltu myös kuvauksia elämästä taivaassa. Taivaassa ei eletä täydellisessä hiljaisuudessa, vaan siellä kaikuvat kiitoslaulut Jumalalle. Koko taivaan joukko laulaa julki ilonsa siitä, että se saa olla Jumalan luona:

“Hänelle, joka valtaistuimella istuu, ja Karitsalle ylistys ja kunnia ja kirikkaus ja valta aina ja iankaikkisesti!” (Ilm. 5:13)

Jesaja kuuli tämän kiitoslaulun jo 700-luvulla eKr. Hän kuuli serafien laulavan:

“Pyhä, pyhä, pyhä Herra Sebaot; kaikki maa on täynnä hänen kunniaansa.” (Jes. 6:3)

Kummallista kyllä hän kuuli tämän kiitoslaulun alhaalla maan päällä, Jerusalemin temppelissä. Temppele toimi ikkunana, joka avautui taivaassa Jumalalle osoitettuun palvontaan.

Tämä rukouselämä jatkuu taivaassa lakkaamatta.

Jeesuksen rukous maan päällä

Jeesus ei lakkaa keskustelemasta Isän kanssa Sanan tullessa lihaksi, Jumalan Pojan tullessa ihmiseksi.

Pojan keskustelu Isän kanssa jatkui, mutta nyt se tapahtui maan

päältä käsin. Tämä rukous ei loppunut Jeesuksen saadessa ihmissyyden. Meillä on päinvastoin kaikki syy olettaa, että Jeesus on oppinut kotonaan Nasaretissa lapsuuden varhaisten vuosien rukoukset, niin kuin jokainen juutalaislapsi sai oppia rukoilemaan.

Ensi sijassa kyseeseen tulivat Psalmtarin rukoukset, jotka alun alkaen ovat juuri Juudan kansan rukouksia.

Seitsemän kertaa päivässä ylistettiin Jumalaa (Ps. 119:164), ja hiljaisten vuosiansa aikana Nasaretissa Jeesus rukoili ja lauloi näitä säädettyjä psalmeja aamulla, keskipäivällä, päivän kallistuessa iltaa kohti ja illalla. Hän on rukoilut niitä psalmeja, joita käytettiin elämän vaihtelevissa oloissa, koetuksissa ja vastoinkäymisissä, onnessa, terveenä ja sairaana.

Evankeliumit kertovat melko paljon siitä, millä tavalla Jeesus rukoili kolmen lyhyen vaellusvuotensa aikana. Hän saattoi nousta vuorelle ja viipyä siellä rukouksessa koko yön (Luuk. 6:12). Hän näyttää käyttäneen usein sekä yön että aamun tunnit rukoukseen toisin kuin hänen ympärillään tungeksivat ihmisjoukot, joiden päivät täyttyivät ylen määrin rasittavasta ja ankarasta työstä. Erään kerran Pietari ei jättänyt häntä rauhaan edes yöllä, vaan etsi hänet käsiinsä vaatien häntä palaamaan työhön (Mark. 1:35s).

Mutta me kuulemme rukoushuokausten nousevan Jeesuksen huuilta myös kesken työn, usein juuri suurten koetusten hetkellä, esimerkiksi silloin, kun hänet oli kutsuttu Lasaruksen sairastuoteelle, jonne hän saapui inhimillisesti katsoen liian myöhään. Johannes kertoo seikkaperäisesti, kuinka Jeesus lopulta lähti Betaniaan, kuinka hän keskusteli pettyneen Martan kanssa ja lopuksi, kuinka hän astui haudalle, jossa jo neljä päivää aikaisemmin kuollut Lasarus makasi. “Niin he ottivat kiven pois. Ja Jeesus loi silmänsä ylös ja sanoi: ‘Isä, minä kiitän sinua, että olet minua kuullut. Minä kyllä tiesin, että sinä minua aina kuulet; mutta kansan tähden, joka seisoo tässä ympärillä, minä tämän sanon, että he uskoisivat sinun lähettäneen minut’ “ (Joh. 11:41s).

Tämä Jeesuksen rukous työn keskellä ei ole vaikeassa tilanteessa esitetty kouristuksenomainen avunpyyntö, vaan ylistyslaulu: "Isä, minä kiitän sinua ..." Sen on täytynyt olla kaikkien selvästi omin korvin kuulema rukous, koska Johannes sen vastakohtana sanoo, että Jeesus sitten huusi Lasarusta tulemaan ulos haudasta.

Eivät ainoastaan ihmiset kantaneet psalmien rukoussanoja sydämissään ja ottaneet niitä käyttöönsä, milloin ikinä tunsivat siihen tarvetta, vaan sanat, psalmit, kantoivat ihmisiä elämän läpi kaikissa olosuhteissa. Sanat odottivat valmiina silloin, kun he halusivat kiittää ja ylistää Jumalaa, samoin silloin, kun tuntui siltä, että Jumala oli hylännyt heidät ja he halusivat huutaa: "Pelasta minut, Jumala, sillä vedet hukuttavat minut!" Ihmiset tiesivät, että hiljainen arkipäivän onni johtui siitä, että Herra oli heidän paimenensa, mutta he tiesivät myös, miten oli huudettava silloin, kun tuska oli suurimmillaan. Jeesus ei keksinyt ristillä sanoja: "Jumalani, Jumalani, miksi minut hylkäsit?" omasta epätoivostaan käsin. Hän otti ne suoraan psalmista 22. Kuolinhetkellään hän rukoili samoin psalmin sanoilla, nimittäin sen jakeen, jota käytettiin ja yhä käytetään iltarukouksena: "Sinun käteesi minä annan henkeni!" (Ps. 31:6). Tätä rukousta rukoillaan kirkossa edelleen, se on osa kompletoriumia, rukoushetkeä päivän päättyessä.

Pääsiäisaterian ja sen yhteydessä asetetun pyhän ehtoollisen jälkeen Jeesus meni opetuslapsineen Getsemaneen, mutta sitä ennen he lauloivat tämän illan viettoon kuuluvan kiitoslaulun eli psalmit 115-118.

Psalttari on hyvin vanha kirja. Sitä kutsutaan tavallisesti kuningas Daavidin Psalttariksi, koska hänet mainitaan monin paikoin kirjoittajana.

Vanha testamentti on siis työstänyt käyttöön, rukoillut käyttöön rukoussaarten, jota koko Juudan kansa käytti ja joka oli valmiina

myös Jumalan Pojan käyttöön hänen tullessaan ihmiseksi. Hän on omaksunut tämän rukousperinteen ja elänyt siinä ja pyhittänyt sen ja antanut sen sitten myös kirkolleen, jolle Psalttari on tänään ylimalkaan kaikkein tärkeimpiä rukoukskokoelmia.

Jeesuksen rukous Isän oikealla puolella

Jeesus ei ole lakannut rukoilemasta silloinkaan, kun hänen elämänsä maan päällä päättyi. Hän rukoilee edelleen, mutta nyt se tapahtuu taivaassa.

Paavali kuvaa sitä näin:

“Kristus Jeesus on se, joka on *kuollut*, onpa vielä *herätettykin*, ja hän on *Jumalan oikealla puolella*, ja hän myös *rukoilee meidän edestämme.*”

(Room. 8:34; vrt. Hebr. 7:25, 8:1; 1 Joh. 2:1)

Monien ihmisten mielestä Kristuksen toiminta päättyi hänen kuolemaansa — tai mahdollisesti hänen ylösnousemukseensa. He käsittävät hänen taivaaseenastumisensa jäähyväisiksi tälle maalle ikään kuin hän silloin olisi jättänyt kirkkonsa ja sen jäsenet “hoitamaan toiminnan” omin päin. Kristuksen taivaaseenastumisen päivää saatetaan viettää haikeina ja kaipausta tuntien. Kirkosta lähdetään helatorstain jumalanpalveluksen jälkeen samankaltaista yksinäisyyttä tuntien kuin saatettuamme ystävän junalle.

Mutta apostolit eivät joutuneet haikeuden ja ikävän valtaan Jeesuksen mentyä taivaaseen. Hän oli ottanut opetuslapsensa mukaan Öljymäelle ja siellä hän kohotti kätensä siunaamaan heitä. “Ja tapahtui, että hän siunatessaan heitä erkani heistä, ja hänet otettiin ylös taivaaseen. Ja he kumarsivat häntä ja palasivat Jerusalemiin *suuresti iloiten* “ (Luuk 24:51s).

Heidän ilonsa johtui siitä, että he olivat viimeinkin käsittäneet, että se Herra, jolle he olivat antaneet elämänsä, ei ollut kuka tahansa ihminen, vaan että hän todella oli se, miksi hän oli itsensä esittänyt, Jumalan Poika, ja että hän nyt palasi Isän luokse ottaakseen haltuunsa kuninkaallisen valtaistuimensa. Tähän Jeesus viittaa viimeisissä sanoissaan: “Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä.”

Opetuslapset ymmärsivät myös sen, että Jeesuksen meno taivaaseen ei vienyt häntä kauemmas heidän luotaan, vaan päinvastoin teki hänen yhteytensä heidän kanssaan lopullisesti lujaksi. Se käy ilmi hänen kaikkein viimeisimmistä sanoistaan heille: “Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä maailman loppuun asti.”

Niinpä taivaaseenastumisen päivää tulee viettää voitonpäivänä *suuren riemun vallitessa*. Kristuksen istuutuminen valtaistuimelleen taivaassa on tämän päivän juhla-aihe.

Mutta Kristus ei ole toimeton taivaallisella valtaistuimellaan. Raamatusta ymmärrämme hänen omistautuvan ainakin kolmeen tehtävään:

1. Hän *hallitsee* taivasta ja maata — toisella tavalla ja toisin menetelmin kuin maailman hallitukset ja herrat, ei väkivallalla vaan uhrilla, ei valtaa himoiten vaan rakkaudella, ei inhimillisin laein vaan Jumalan lailla. Sen tähden:

2. Hän *kärsii* maan päällä elävien uskoviensa kanssa — Stefanus sai kokea sen, kun hän kivitettäessä sai nähdä Ihmisen Pojan *seisovan* Jumalan oikealla puolella. Jeesus osallistui niin intensiivisesti hänen kärsimyksensä, ettei hän voinut enää istua mukavasti nojaillen istuimellaan ja nauttia vallastaan. Sillä “jos yksi jäsen kärsii, niin kaikki jäsenet kärsivät sen kanssa” (1 Kor. 12:26). Tämä Kristuksen “kanssakärsiminen” ilmenee myös siten, että

3. Hän *rukoilee* koko kirkkonsa, kaikkien uskovien, kaikkien

ihmisten puolesta.

Näin meidät viedään takaisin alkutilaan, yhteen suurimmista salaisuuksista: Pojan keskusteluun Isän kanssa, Hengessä. Niin kuin Jeesus puhui Isän kanssa alussa ja maan päällä eletyn elämänsä aikana, niin hän yhä jatkaa keskusteluaan Isän kanssa. Jeesus on sama eilen, tänään ja iankaikkisesti. Pyhässä Kolmiykyssä jatkuu keskustelu, ja se keskustelu koskee meitäkin. Poika puhuu hyvää meidän puolestamme, hän rukoilee puolestamme.

Oikeastaan tämä keskustelu taivaassa on kaiken rukouksen lähde ja aikaansaaja. Rukous ei ole pelkästään jotakin, mitä ihmiset tekevät ja mitä heidän tulee tehdä. Se on ensi sijassa sellaista, mitä Poika tekee Isälle.

Rukous ei ole siis ensi sijassa sitä, että ihminen panee kätensä ristiin, kumartaa päänsä ja lausuu rukoussanoja Isälle. Se on vain rukouksen inhimillinen puoli. Suurin, ensimmäinen ja tärkein rukous on se, mikä tapahtuu taivaassa, jossa Poikaa puhuu Isän kanssa.

Vaikka ihmisten kaikki rukoukset vaikenisivat, vaikka kaikki kirkot ja rukoushuoneet tuhottaisiin, vaikka kristillinen usko juurrittaisiin pois, tämä ikuinen rukous ihmiskunnan puolesta jatkuu kuitenkin alituisesti. Ihmiset eivät pääse hävitysvimmassaankin käsiksi. Mikään “demokraattisessa järjestyksessä” aikaansaatu päätös ei kykene lopettamaan sitä. Me emme ulotu siihen.

Ihmisen rukoillessa käy niin, että hän lähettää sanansa Isälle — *Pojan kautta*. Kristus on Tie Isän luokse. “Ei kukaan tule Isän tykö muutoin kuin minun kauttani” (Joh. 14:6) — se koskee koko pelastusta, myös rukousta.

Rukous Jeesuksen nimessä

Tätä ihmisten rukousten ja Jeesuksen rukouksen keskinäistä yhteyttä kutsutaan tavallisesti *“rukoukseksi Jeesuksen nimessä”*. Jeesus on itse kehottanut rukoilemaan *“minun nimessäni”* ja liittänyt siihen suuria lupauksia rukousten kuulemisesta (esim. Joh. 14:14). *“Nimi”* on Raamatussa henkilön kuvaus. Henkilön nimi on enemmän kuin vain nimike — se on avain tämän henkilön persoonallisuuteen. Se, joka tietää jonkun henkilön nimen, tietää hänestä jotakin hyvin olennaista. Sen tähden Vapahtajakin sai nimen Jeesus, sillä se nimi merkitsee juuri *“Vapahtaja”*, se joka pelastaa (hebr. Joosua). Siitä syystä nimi on myös jotakin pyhää, sillä se suojelee henkilön koskemattomuutta ja loukkaamattomuutta. Sen tähden myös toinen käsky suojelee Jumalan, Korkeimman, nimeä: *“Älä käytä väärin Herran, sinun Jumalasi, nimeä ...”* ja rinnastaa Jumalan nimen väärinkäytön epäjumalanpalvelukseen, huoruuteen, varkauteen ja kaikkiin muihin synteihin, joista kymmenen käskyä varoittavat.

Rukous Jeesuksen nimessä ei siis merkitse sitä, että rukouksen loppuun liitetään muutama sana: *“Kaikkea tätä rukoilemme Jeesuksen nimessä”*, ja siten toivotaan, ellei suorastaan vaadita, että Jumala kuulee rukoukset.

Rukous Jeesuksen nimessä ei ole myöskään vain sitä, että rukoilemme samoin kuin Jeesus rukoili, yhtä nöyrinä kuin hän, tai että ylipäänsä pyrkisimme noudattamaan hänen tapaansa rukoilla.

Rukous Jeesuksen nimessä on varsinaisesti rukoilemista yhdessä Jeesuksen kanssa, Jeesuksen ruumiissa, johon meidän liitettiin kasteen kautta, Jeesuksen persoonassa, ykseydessä hänen kanssaan. Silloin annamme rukouksen nousta ensin ylös Jeesuksen luokse, niin että hän saa puhdistaa sen kaikista asiattomuuksista, ja sitten hän lähettää sen edelleen Isälle. Silloin rukous

saapuu Isän luokse *hänen nimessään*. Se on meistä lähtenyt rukous, mutta hän ottaa sen omille huulilleen ja tekee sen omaksi rukoukseksi. Hän ottaa vastatakseen tästä rukouksesta.

Näin tärkeää on tietää, ettei Jeesus ole kuollut vaan elää. Näin merkityksellistä koko rukouselämällemme on tietää, että Jeesus on tänään Isän oikealla puolella ja puhuu hyvää meidän puolestamme.

Augustinus on kuvannut tätä tilannetta näin:

“Jumala ei ole voinut lahjoittaa ihmisille suurempaa lahjaa kuin sen, että hän teki heidän pääkseen Sanansa (Poikansa), jonka kautta kaikki on syntynyt, ja liitti heidät hänen jäsenikseen. Näin Jumalan Pojasta tuli myös Ihmisen Poika. Hän, joka on *yksi* Jumala Isän kanssa, tuli ihmiseksi ihmisten kanssa. Sen tähden emme jätä Poikaa syrjään puhuessamme Jumalalle rukouksessa. Ja Pojan ruumiin rukoillessa sen yhteys häneen ruumiin päähän ei lakkaa. Sama Herra Jeesus Kristus — Jumalan Poika ja ruumiin Vapahtaja — *rukoilee puolestamme, rukoilee meissä ja me palvomme* häntä. Pappinamme hän rukoilee *puolestamme*. Kunpa me tunnistaisimme hänessä oman äänemme ja hänen äänensä meissä.”

Mutta Jeesus ei toimi vain *välittäjänä* viemässä rukouksiamme Isälle. Hän johdattaa rukoilijan sisälle Pyhän Kolmiykeyden elämään ja iloon. Paavali painottaa useita kertoja, että Henki kehottaa meitä rukoukseen ja Hengessä me huudamme “Abba, Isä” (esim. Room. 8:15; Gal. 4:7). Kirkon klassinen opetus tässä tärkeässä kysymyksessä voidaan koota yhteen näin: rukouksemme osoitetaan *Isälle, Pojan kautta, Hengessä*.

Opetuslapset rukoilivat Jeesusta monenlaisissa tilanteissa. Samoin kristikunnassa hänelle osoitetaan monenlaisia rukouksia. Kun apostolit olivat joutuneet merihätään, he huusivat: “Herra, auta!” (Matt. 8:25). Kun Pietari alkoi vajota veteen, hän rukoili Jeesusta. Näin teki myös sokea kerjäläinen Bartimeus.

Monet rukoukset osoitetaan tietenkin myös Hengelle. Eräs kaudenimimmista on profeetan rukous:

“Tule, henki, neljästä tuulesta ja puhalla näihin surmattuihin, että ne tulisivat eläviksi.” (Hes. 37:9)

Monet rukoukset ja virret osoitetaan Jeesukselle tai Hengelle. Mutta rukousten virran suuri pääuoma kulkee *Isän* luokse, ja Jeesus itse opettaa apostolejaan rukoilemaan: “Isä meidän ...”

Irenaeus vertasi pyhää Kolmiykseyttä hahmoon, jolla on kaksi käsivartta. Isä käyttää välikappaleinaan Poikaa ja Henkeä joh-taakseen ihmisiä yhteyteensä ja siten Jumaluuden koko täyteen.

On paikallaan korostaa jo nyt, ettei oppi Kolmiykseydestä ole jonkinlainen “dogmi” eli jokin kuollut ja steriili oppijärjestelmä, joka on kaukana spontaanista elämästä. Kolmiykseys on koko ilmoituksen perusta. Jumala on astunut esiin Isänä, Poikana ja Henkenä. Hän toimii edelleen samalla tavalla. Rukoillessamme emme pujahda jotakin oikotietä Jumalan luokse, emme kierrä Jeesuksen ja Hengen ohitse. Päinvastoin rukous saavuttaa pää-määränsä ainoastaan Jeesuksen kautta ja Hengessä.

Sen tähden rukouksella on yhteytensä kasteeseen, ehtoolliseen, Raamattuun, uskoon, kärsimykseen ja pelastukseen. Sillä on yhteys rakkauteen ja kuuliaisuuteen.

Pyhä Benediktus (k. noin 543) tarkoittaa juuri tätä kutsues-saan rukousta nimellä *opus Dei*, Jumalan työ. Rukous ei todellakaan ole meidän työtämme, vaan Jumalan omaa työtä. Se ei verso omasta tarpeestamme päästä Jumalaa lähelle, vaan se läh-tee Jumalasta itsestään. Hän haluaa päästä yhteyteen meidän kanssamme. Hän haluaa puhua meidän kanssamme, ja hänen tahton-sa on niin voimakas, että hän on pannut saman pakon meidän sydämiimme luodessaan meidät kuvakseen. “Muista, että jano, jolla kaipaam sinua, on omaa työtäsi” Augustinus pyytää eräässä

rukouksessaan, ja toisessa rukouksessa hän sanoo: “Sinä, Jumala, olet luonut minut yhteyteesi, ja sydämeni on levoton, kunnes se löytää levon sinussa.”

Jumalan ilmoitus

Siitäkin näemme, että rukous on Jumalan työ, että se herää tosissaan eloon vasta silloin, kun Jumala *ilmoittaa* itsensä ihmiselle, silloin kun hän *näyttäytyy* meille.

Keskustelu jonkun ihmisen kanssa on mielekästä vasta silloin, kun tapaamme hänet. Hänen läsnäollessaan, hänen ilmaistessaan itsensä, on mahdollista seurustella hänen kanssaan. Olisi hullua puhua hänelle, ellei hän olisi läsnä eikä käsittäisi sanojani. Se olisi tyhjään puhumista.

Mutta juuri näin käy monien rukousten. Ihminen puhuu jonkin ylöspäin uskoessaan, että rukous on itsensä tutkistelemista sisältä ja ulkoa ja sydämen sisäisten ajatusten ja halujen muotoilemista sanoiksi. Eräessä päivälehdessä sanottiin vuonna 1983: “Rukous on oman sisimpänsä etsimistä.” Monet rukoilevat näin — ja tulokset ovat aina masentavia. He vatvovat omia ajatuksiinsa ja omia epäonnistumisiaan. He pukevat sanoiksi omat toiveunensa.

Rukous alkaa usein “hapuillen”, samoin kuin usko voi olla aluksi heikko ja empivä. Rukous on suuressa määrin kaipausta Jumalan luokse, sen ei tarvitse aina ilmetä “selkokielellä”. Rukoilija voi vaiti ollen, ilman sanoja kohottaa katseensa Jumalaa kohti. Ehkei hän edes koe Jumalaa tai hänen läsnäoloaan tunteissaan. Hän voi aavistaa sen ja olla sille avoin.

Tavallisesti rukous kuitenkin hiljalleen alkaa kasvaa, kypsyä ja muuttua tietoiseksi rukoukseksi.

Tosi rukoukseen sisältyy se, että ihminen todella selvittää it-

selleen, että Jumala on olemassa ja että hän on läsnä. Rukoillesani en pelkästään *ajattele* Jumalaa, vaan olen varma hänen olemassaolostaan — vieläpä oman itseni ulkopuolella — ja lähden siitä, että hän tahtoo kohdata minut Jeesuksen Kristuksen kautta. “Sillä hänessä me elämme, liikumme ja olemme” Paavali sanoo saarnatessaan Ateenan Areopagilla (Apt. 17:28). Jumala pitää yllä koko universumin, hän pitää yllä jokaisen ihmisen uskoipa tämä häneen tai oli uskomatta. Hän on läsnä temppelissä: “Herra on pyhässä temppelissään” (Ps. 11:4). Koko seurakunta asetetaan verrattomalla tavalla välittömästi jumalanpalveluksen alusta lähtien *olemassaolevan* ja *läsnäolevan* Jumalan kasvojen eteen. Hän siinä nyt etsii ihmistä, ihmistä jonka sydämeen hän asetti jo luomisessa kaipauksen Jumalaa kohtaan ja kaipauksen palvoa Jumalaa.

Tämä liittyy *Jumalan tahtoon ilmaista itsensä ihmiselle*. Hän osoittaa valtansa ja voimansa luomakunnassa, omassatunnossa, historiassa. Selkeimmin ja syvimmin se ilmoitetaan kirkossa, armonvälineissä. Kirkossa Jumala puhuu Sanassaan ja toimii sakramenteissaan. Erityisesti sakramenteissa ihminen näkee Jumalan olemuksesta sen, että hän kääntyy yksityisen ihmisen puoleen ja että hänellä on aikaa juuri yksityiselle ihmiselle. Kasteessa pieni lapsi otetaan Jumalan lapseksi, se adoptoidaan kuninkaan lapseksi, jolla on perintöoikeus taivasten valtakuntaan: “Minä kastan *sinut* ...” Ehtoollisessa annetaan jokaiselle erikseen Kristuksen ruumis ja veri: “*Sinun* puolestasi annettu, *sinun* puolestasi vuodatettu ...”

Jumalalla on aikaa kaikkeen ja kaikille, koska hän on ikuinen. Hän ei ole tekemisissä viranomaisena muiden viranomaisten ja organisaatioiden kanssa, vaan hän seurustelee Isänä lastensa kanssa — sekä silloin, kun nämä tulevat yhdessä jumalanpalvelukseen, että silloin, kun nämä tulevat hänen eteensä yksinään omassa rukouksessaan. Hänellä ei ole kiirettä, hän ei hätäile. Sen tähden

sen, joka lähestyy Jumalaa, ei tarvitse pelätä, että aika loppuu kesken.

Mutta rukoilijan tulee pyrkiä tuntemaan Isäänsä yhä paremmin. Sen tähden kristillinen tieto Jumalasta kuuluu rukouksen ehtoihin.

Monet ihmiset matkustavat Israeliin nähdäkseen ne pyhät paikat, joissa Jumala on ilmoittanut itsensä ja joissa Jeesus toimi. Mutta kaikki ihmiset eivät uskalla matkustaa sinne. “En halua käsitykseni siitä maasta ja niistä paikoista turmeltuvan. Olen luonut mielessäni kuvan siitä, miltä siellä näyttää, enkä halua muuttaa käsitystäni.”

Tällainen pelko saada tietoa todellisuudesta on vaarallista ja vahingoittaa sekä rukousta että koko kristillistä elämää.

Epäjumalanpalvelus

Hengellistä elämää uhkaa läheltä eräs hyvin suuri vaara, jolla on mitä laajimmat seuraukset, nimittäin se, että palvomme tosi Jumalan sijasta epäjumalaa.

“Älä tee itsellesi jumalankuvaa äläkä mitään kuvaa” (2 Moos. 20:4) — tähän varoitukseen suhtaudutaan nykyisin hyvin keveästi. Jumalankuvan hakkaaminen puusta kirveellä tai kivipatsaan veistäminen kuulostaa kovin kivikautiselta ja primitiiviseltä. Ei kai kukaan meidän aikanamme innostu näin järjettömään toimeen. Ovathan puujumalat jo kaatuneet maassamme eikä kukaan enää palvo sellaisia mörköjä.

Mutta varoitus jumalankuvista, epäjumalista, on siitä huolimatta ajankohtainen. Ei ole ollenkaan epätavallista, että ihmiset luovat itselleen mielikuvan siitä, millainen Jumala on — ei puukuvana tai kivipatsaana, vaan *ajatuksissa*. Ihminen ajattelee: “Haluaamme Jumalan, joka on sellainen ja sellainen ...”. “Täytyyhän

Jumalan olla sitä mieltä ...”. “Ei kai Jumala sentään ...”. “Nykyaikainen ihminen haluaa jumalan ja kirkon, jotka soveltuvat ihmisten mielipiteisiin ja tahtoon ...” jne.

Ihminen muodostaa käsityksensä Jumalasta omien ajatustensa perusteella, siitä mitä sanomalehdet ja muut joukkotiedotusvälineet sanovat, siitä mitä yleinen mielipide tai puolue pitää oikeana. Kaikkein useimmin käsitys Jumalasta saadaan omasta sydäimestä. Tällä tavalla luotu jumalakuva on oikeastaan vain ihmisen peilikuva, heijastusta hänestä itsestään. Jumala loi kerran ihmisen omaksi kuvakseen, mutta tässä ihminen on luomassa jumalaa ihmisen omaksi kuvaksi, eräänlaiseksi suurennetuksi ihmiseksi, ei miksikään muuksi.

Kristinuskoa syytettiin 1800-luvun puolivälissä siitä, ettei se ole oikeastaan mitään muuta kuin suurennos ihmisen omista unelmista ja ihanteista. Sitä, mitä kristityt kutsuivat jumalaksi, pidettiin pelkästään ihmisen ikiaikaisena unelmana jostakin häntä itseään suuremmasta, jossa ei olisi lainkaan ihmisen vikoja, vaan jossa ihmisen ihanteet olisivat selvästi nähtävissä.

Tämä kritiikki oli monella tavalla oikeassa. Vielä tänäänkään eivät kaikki usko raamatulliseen, itsensä ilmoittaneeseen, oikeaan Jumalaan, vaan omaan, kotitekoiseen jumalaansa. Siinä on käynyt niin kaameasti, että ihmiset ovat aikojen mittaan veistäneet itselleen kuvan jostakin, jota kutsutaan jumalaksi. He liimaavat omiin toiveuniinsa nimilapun “Jumala” tai “Jeesus” ja saavat sillä tavalla oman jumalansa, puoluejumalan, mielipidejumalan, TV-jumalan. Sitten he, järjetöntä kyllä, ovat alkaneet palvoa tätä mielikuvituksen tuotetta. Silloin “rukoukseen” ei ole muuta kuin ihmisen keskustelua itsensä kanssa, sisäistä dialogia, oikeastaan monologia. Psalmi 115 kuvaa tämän tilanteen mielettömyyttä:

“Miksi pakanat saisivat sanoa: “Missä on heidän Jumalansa?”
Meidän Jumalamme on taivaissa; mitä ikinä hän tahtoo, sen

hän tekee. Mutta heidän epäjumalansa ovat hopeata ja kultaa, ihmiskätten tekoa. Niillä on suu, mutta eivät ne puhu, niillä on silmät, mutta eivät näe. Niillä on korvat, mutta eivät kuule, niillä on nenä, mutta eivät hajua tunne. Niiden kädet eivät koske, niiden jalat eivät astu, ei tule ääntä niiden kurkusta. Niiden kaltaisia ovat niiden tekijät ja kaikki, jotka turvaavat niihin. Israel, turvaa Herraan - hän on heidän apunsa ja kilpensä.”

Valitukset siitä, ettei rukouksia kuulla — “olen rukoillut Jumalaa jo kauan, mutta en ole saanut sitä, mitä olen rukoillut” — saattavat johtua yksinkertaisesti siitä tosiasiasta, että rukoukset on osoitettu väärälle henkilölle, väärälle jumalalle. Ei ole mitään järkeä rukoilla paperijumalaa, ajatustemme jumalaa, omien ajatustemme tuotetta. Jeremia sanoo kauan epäjumalia palvoneelle Israelin kansalle sen jouduttua onnettomuuteen:

“Missä ovat sinun jumalasi, jotka olet itsellesi tehnyt? Nouskoot ne, jos voivat pelastaa sinut onnettomuutesi aikana.” (Jer. 2:28)

Sen, joka haluaa oppia rukoilemaan, on oltava varuillaan tässä asiassa. Sielun valtakunnassa on eri suuntiin johtavia teitä enemmän kuin aavistammekaan. Kaita tie on vaikea löytää myös rukousta ajatellen (Matt. 7:14). Voi olla, että joudumme raivamaan tietä ikään kuin ajatusten ja unelmien tiheässä metsässä oppiaksemme lopulta kohdistamaan rukouksemme oikealle henkilölle, hänelle jota Paavali kutsuu “eläväksi ja tosi Jumalaksi” (1 Tess. 1:9).

Eräs pappi opetti rippikoululaisilleen rukousta. Hän huomasi, etteivät nämä olleet oikeastaan koskaan rukoilleet, he eivät tienneet, millä tavalla rukoillessa tehdään. Hän huomasi myös, että heidän oli vaikea hiljentyä rukoukseen.

Auttaakseen heitä keskittymään pappi kehotti koko luokkaa

harjoittelemaan vaitioloa ja hiljaisuutta yhden minuutin ajan. “Yrittäkää nyt pitää myös ajatuksenne koossa älkääkä päästäkö niitä kuljeksimaan sinne tänne. Koettakaa nyt vain ajatella Jumalaa!”

Nuoret ryhtyivät sydämestään harjoittelemaan. Mutta jälkepäin eräs poika viittasi: “Mitä silloin pitäisi ajatella, kun ajatellaan Jumalaa?”

Se oli hyvä kysymys. Hänellä ei ollut mitään kuvaa Jumalasta, jota ajatella, hänen ajatuksensa lensivät sinne tänne etsimässä kohdetta, mutta hän ei tiennyt, miltä se kohde näyttää.

Tämä kysymys johti oppitunnin käsittelemään Jeesusta, joka on Jumalan olemuksen kuva (Hebr. 1:3), näkymättömän Jumalan kuva (Kol. 1:15). “Joka on nähnyt minut, on nähnyt Isän” (Joh. 14:9). Jeesukseen katsominen on rukousta Jeesuksen nimessä, rukousta hänen kanssaan, hänessä.

Ristillä on kirkoissa tähän liittyvä tehtävä. Risti ei ole koriste. Se on olemassa hartautta varten. Se tahtoo kohottaa rukoilijoiden sydämet Kristuksen luokse Jumalan oikealle puolelle. Paavali ei ollut “maalannut” Jeesusta Kristusta galatalaisten silmien eteen ristiinnaulittuna antaakseen heidän katseltavakseen kauniin taideteoksen, vaan auttaakseen heitä uskomaan Jeesukseen (Gal. 3:1). Apostolinen, useita kertoja esitetty kehotus “Katso Jeesusta!” on sen tähden paras ajateltavissa oleva johdatus rukoukseen.

Mooses tiesi tämän. Hän rukoili kauniin rukouksen: “Ilmoita minulle tiesi, että tulisin tuntemaan sinut” (2 Moos. 33:13). Rukous ei tarkoita sitä, että annamme ajatuksemme tai mielemme hoiperrella siellä täällä lausuessamme sanoja. Rukous on etsiytymistä olemassaolevan Jumalan luokse, hänen joka on ilmaissut itsensä ihmisille Jeesuksessa Kristuksessa. Rukous vaatii sen tähden tietoa Jumalasta, Raamatusta saatua tietoa. Siksi Raamattu ja rukous kuuluvat mitä läheisimmin yhteen. Rukoukseen kuuluvat avoin Raamattu ja ristityt kädet. Rukousta opettava kuvasar-

ja oli siinä kohdassa aivan oikeassa.

Mutta rukous ei siis alkanut ihmisestä. Se alkaa taivaassa, Jumalan luona.

Alamme nyt käsitellä tätä asiaa konkreettisesti tutkimalla kirkon ensisijaista rukousaarretta, rukouksia joita käytetään useimmin ja joilla on ensisijainen paikkansa kirkon koko elämässä eli messun rukouksia.

2. Rukous Jeesuksen kanssa

Messun sanaosan rukoukset

Sana “rituaali” vie ajatukset yleensä johonkin jäykkään, vanhanaikaiseen ja lukkoonlyötyyn. Jumalanpalveluksen viettäminen kirkossa tiettyä rituaalia noudattaen on siksi alkanut merkitä monille ihmisille samaa kuin luonnon, pitkäväteinen, eloton. Pappi lukee hänelle “määrätystä” kirjasta tiettyjä osia, seurakunta vastaa, urkuri — jota kukaan ei aina edes näe — soittaa “ai-kaamme” soveltumatonta hienostelevaa musiikkia.

Suunnilleen tällaisen kuvan voi jumalanpalveluksesta saada.

Jos sitten avaamme kirkkokäsikirjan tutustuaksemme jumalanpalvelusta varten säädettyyn järjestykseen, saattaa käsityksemme jumalanpalveluksen rituaalinomaisesta ikävyydestä yhä vahvistua. Kaikki on numeroitu ja kaikki on määrätty edeltäkäsien: 1. johdanto, 2. rippipuhe, synnintunnustus, synninpäästö, kiitosrukous, 3. Herra, armahda, 4. kiitosvirsi jne.

Kaikki näyttää epäilemättä hyvin mielikuvituksettomalta ja henggettömältä. Yhdymme helposti muiden mukana valittamaan sitä, kuinka ilotonta ja ikävää kirkossa on. Varsinkin rukouksia arvostellaan usein kovin sanoin juuri siksi, että ne on muotoiltu

jo etukäteen eivätkä siis suo lainkaan sijaa spontaanille elämälle.

Jos nyt tyytyisimme tähän pinnalliseen arvioon kirkon jumalanpalveluselämästä, tekisimme saman virheen kuin se, joka arvioisi junamatkaa Göteborgista Malmöhön yksinomaan junan aikataulun mukaan. Matkamme alkaisi siis Kungsbackasta: 1. Kungsbacka, 2. Varberg, 3. Falkenberg, 4. Halmstad jne. Ehkä joku matkustaa tälläkin tavalla. Mutta aikataulu ilmoittaa vain matkaan liittyvät kiinnekohdat. Se, joka *suorittaa* tämän matkan, se joka astuu junaan, pääsee osalliseksi elämyksestä, johon liittyy suuria kauneusarvoja. Hänen matkansa ei kulje ainoastaan tiheään asutun maaseudun ja kauniiden kaupunkien läpi. Juuri ennen Varbergia hän saa näkyviinsä meren, Hallandin viljava tasanko avautuu koko mahtavuudessaan, ja kohta Halmstadista etelään hän pääsee nousemaan junassa Hallandsåsenille, ennen kuin hänet nopeasti viedään alas Skånen metropoliin, matkan päätepisteeseen.

Se, joka menee konserttiin, saa käteensä ohjelman. Mozartin sinfonia: Allegro, Andante, Finaali, allegro. Onko siinä kaikki? Ei ole. Siinä ovat vasta osien nimet. Mutta jokaisessa osassa säveltäjä tuo leikiten esiin kauneuden, ilon, spiritualiteetin, eleganssin maailman. Ohjelma ei näytä pinnallisen kuulijan mielestä ollenkaan mielenkiintoiselta, vaan suorastaan ikävyyttävältä, mutta se ilmoittaa vain konsertin kiinnekohdat. Kuulijat odottavat orkesterin soittavan sen, mitä ohjelma lupaa, viedäkseen kuulijat musiikin ihanaan maailmaan.

Rukouksiin osallistuminen

Voisimme esittää paljon samanlaisia esimerkkejä. Mutta edelliset esimerkit havainnollistavat ja selvittävät sitä, että inhimillisessä elämässä joudumme aina tekemisiin sisällön puitteiden

kanssa. On tärkeää, ettemme sotke sisältöä ja puitteita keskenään emmekä luule, että ulkoiset puitteet ovat koko asia. Kirkkokäsikirjaan painettu jumalanpalveluksen järjestys saattaa kyllä näyttää hyvin hengettömältä, mutta siihen on koottu vain jumalanpalveluksen kiinnekohdat. Tarkoitus on, että kirkkoon tulleet ihmiset “astuvat junaan”, tai että he, käyttääksemme nykyhetken liturgisissa uudistuspyrkimyksissä iskusanaksi muodostunutta sanaa: *osallistuvat*. Menneinä aikoina jumalanpalvelusta pidettiin usein papin ja kanttorin yksinään, ehkä suntion avustamana, toimittamana suorituksena, kun taas koolle tullut seurakunta toimi enimmäkseen “kuulijoina”, eräänlaisena yleisönä. Jos katselemme jumalanpalvelusta tällä tavoin, siitä tulee korkeintaan tapahtumaköyhä näytelmä, joka ei herätä kaikissa lainkaan mielenkiintoa.

Mutta ulkoiset puitteet on täytettävä sisällöllä. Seurakunnan on laulettava alkuvirsi, se ei ole pelkästään urkurin esitys. Koko seurakunnan tulee rukoilla synnintunnustus, ei ainoastaan huulillaan vaan sydämeästään, niin että jokainen, joka *osallistuu* jumalanpalvelukseen, tunnustaa tässä tunnustuksessa omat syntinsä Jumalalle ja rukoilee niille anteeksiantoa.

Tämä kokonaisnäkemys messusta on ratkaiseva, kun nyt lähemme käymään läpi jumalanpalveluksen rukouksia. Kirkko ei ole hengellinen museo. Pappi ei ole museon virkailija, joka opastaa arkeologiasta kiinnostuneet kävijät joka sunnuntai näytelmäpilta toiselle ja kertoo samalla jotakin rakentavaa siitä, mitä Jeesus kerran kauan sitten sanoi ja teki kaukana Palestiinassa. Yhtenä sunnuntaina pysähdytään sen kaapin vierellä, jossa on nähtävillä kuva Betlehemin seimestä, toisena sunnuntaina Kaanan häistä jne.

Kirkko on pyhien yhteisö, se on elävä yhteys niiden ihmisten kesken, jotka on kasteen kautta oksastettu Kristukseen. Kysymystä siitä, mitä kirkko on, ei ole ratkaistu vasta viime aikoina,

lakiteknisin perustein. Jo apostolien aikana muotoiltiin lausuma siitä, mitä kirkko varsinaisesti on, ja silloin käytettiin niin selkeitä ja yksiselitteisiä sanoja, että ne voivat aivan shokeerata nykyihmisen. Ei sanottu, että kirkko on suunnilleen samalla tavalla uskovien ihmisten yhdistys, ei sanottu, että kirkko rakentuu uskonnolliselle vakaumukselle tai elämäkatsomukselle. Silloin sanottiin: Kirkko on *Kristuksen ruumis!* (Room. 12, 1 Kor. 12). Kirkko on Jeesus itse ja ne ihmiset, jotka hän on johtanut yhteyteen kanssaan, sillä ruumiissa on monta jäsentä, ja niistä, jotka ovat tulleet Kristuksen ruumiin yhteyteen, on tullut kirkossa kanssa-jäseniä.

Mutta siten on sanottu myös se, että kirkon sydän ja elämä on Jeesuksen luona. Jeesuksella ymmärretään tässä samaa Jeesusta, joka vaelsi maan päällä, kuoli, nousi kuolleista, astui taivaaseen, jossa hän tänään istuu Jumalan oikealla puolella. *Mitään muuta Jeesusta ei ole olemassa.* Jotakin erityistä “minun Jeesustani” ei ole olemassa, ei mitään erityistä Ruotsin kirkon Jeesusta, ei katolista eikä vapaakirkollista Jeesusta, ei mitään spesiaalia “modernin ihmisen Jeesusta”. Vain hän on olemassa, joka tuli maan päälle, eli täällä, kuoli, nousi kuolleista, istuu Jumalan oikealla puolella. *Mutta hän on olemassa!*

Kirkon jumalanpalveluksesta puhuttaessa tämä tarkoittaa sitä, että jumalanpalvelus on tilaisuus, jossa kaikki jäsenet kohtaavat toisensa — tai ainakin heidän pitäisi kohdata toisensa —, jotta he yhdessä palvoisivat tätä Kristusta ja jotta he toisivat julki ykseytensä hänessä. Jeesus itse sanoo tästä: “Missä kaksi tai kolme on kokoontunut minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellensä” (Matt. 18:20). Olemme edellä kuvanneet, mitä se merkitsee, että teemme jotakin *Jeesuksen nimessä*: Jeesuksen persoonassa, yhdessä Jeesuksen kanssa. Jumalanpalveluksemme on tämä “kahden tai kolmen” kokoontuminen ja siihen Jeesus on liittänyt lupauksen olla “heidän keskellensä”.

Tätä kutsutaan teologisella termillä *Kristuksen reaali-presensiksi*. Hän on todellisesti läsnä. Kirkko on hänen ruumiinsa. Kirkon kanssa-jäsenet ovat hänen jäseniään. Kun he kokoontuvat hänen nimessään jumalanpalvelukseen, rukoilemaan ja laulamaan kiitoslauluja, silloin hän on heidän keskellensä.

Kokoontuminen jumalanpalvelukseen

Kokoontumiseen on kiinnitettävä erityisesti huomiota aikana, jona joukkotiedotusvälineet saattavat merkitä uhkaa yhteentulemiselle. Radion ja television jumalanpalveluksilla on oma merkityksensä niille, jotka eivät pääse kirkkoon. Jumalanpalvelusjärjestyksen esipuhe vuoden 1937 virsikirjassa sanoo: "Radiojumalanpalvelus voi koitua avuksi monelle, joka on estynyt osallistumasta seurakunnan kokoontumiseen, mutta se ei voi koskaan korvata tätä. Sunnuntain messun tulee olla viikon hengellinen juhla, johon osallistumme, emme pelkästään kuulijoina ja katselijoina, vaan rukoilevan, kiitosta laulavan ja Jumalan lahjoja vastaanottavan seurakunnan elävinä jäseninä."

Radio ja televisio palvelevat siis jumalanpalveluksillaan hyvin niitä ihmisiä, jotka eivät pääse kirkkoon. Mutta ne eivät voi korvata seurakunnan yhteentuloa yhteiseen jumalanpalvelukseen kirkossa.

Ehkä me alamme hyvinkin pian käsittää, millainen arvo, myös hengellinen arvo on päästä omana aikanamme kokoontumaan ja kokemaan yhdessä Jumalan armoa. Juutalaisuuden piirissä on aina korostettu erityistä huolta tuntien *synaksiksen*, jumalanpalvelukseen kokoontumisen arvoa. Itse asiassa mitään jumalanpalvelusta ei voida viettääkään synagogassa, ellei paikalla ole kymmenen miestä. Nykyajaltakin on olemassa monia esimerkkejä siitä, kuinka synagogan esimies tai kanttori on joutunut soitta-

maan seurakuntalaisten koteihin ja pyytämään heitä tulemaan paikalle, jotta voitaisiin viettää edes jonkinlainen jumalanpalvelus!

Jeesus oikaisee tämän hyvin vanhan määräyksen sanoessaan, että hän on läsnä siellä, missä vain kaksi tai kolme on koolla hänen nimessään. Kymmenestä on tullut kaksi tai kolme. Mutta itse periaatteeseen hän ei ole puuttunut..

Kun siis näemme ihmisten kävelevän kirkkoon joitakin minuutteja ennen jumalanpalveluksen alkua tai näemme autojen kääntyvän paikoitusalueelle, näemme sellaista ihmisten liikkeeläoloa, joka on hyvin vanhaa ja hyvin oleellista. Siinä ei ole kyse elokuviin tai teatteriin menijöistä. Nämä ihmiset ovat Jumalan kansaa, Kristuksen jäseniä, jotka kokoontuvat yhteen laulamaan Herransa ylistystä ja palvomaan häntä.

Mene kirkkoon rukoilemaan

Kirkkoon mennään monesta syystä: “Kuulemaan” arvostettua pappia, jonka julistuksella on suuri merkitys hengelliselle elämälle. Kokemaan hiljaisuutta ja jumalanpalveluksen hartautta ja vaipumaan siihen kenenkään häiritsemättä. Kuuntelemaan tekstikatkelmissa luettua Raamatun sanaa. Kuuntelemaan kaunista ja jaloa musiikkia ja laulua.

Kirkkoon voi mennä myös rukoilemaan. Jeesus aloittaa erään vertauksensa näin: “Kaksi miestä meni temppeliin *rukoilemaan* ...” (Luuk. 18:10). Temppelin puhdistamisen hän liittää profetan sanaan ja sanoo nimenomaan, mihin temppeliä on käytettävä: “Minun huoneeni on kutsuttava *rukoushuoneeksi* ...” (Matt. 21:13).

Kirkkoon voi ja pitää siis mennä myös rukoilemaan.

Käsitys rukouksesta kärsii usein siitä, että rajoitumme ajatte-

lemaan pääasiassa yksityistä rukousta. Yksityinen ihminen etsiyytään hiljaiseen nurkkaukseen, jossa hän saa olla rauhassa ja jossa hän voi vaipua rukoukseen.

Mutta myös kokonainen seurakunta voi kantaa rukouksensa Jumalan eteen. On itsestään selvää, että sen täytyy silloin tapahtua järjestyneessä muodossa — ”rituaalin” mukaan — muutoin kaikki puhuisivat kuuntelematta toisiaan. Mutta rituaali ei estä kaikkia *osallistumasta rukoukseen sydämestään*.

Yhteisessä rukouksessa tämä ei ole kuitenkaan tärkeintä. Se ei ole vain monien rukousta, se ei ole puhekuoron esitystä. Yhteinen rukous on koko Kristuksen kirkon rukousta, koko kirkon yhteistä rukoilemista. Kaikki kirkot — vaatimaton pikkukirkko kerrostalon kellarissa, pieni 1200-luvun kirkko savisella pellolla, piispankaupungin mahtava katedraali, kaikkein rumin goottilaista mallia mukaileva sementistä valettu kirkko — kutsuvat jumalanpalvelukseen, rukoukseen, ja ne kaikki ovat taivaan valtakunnan valtavan jumalanpalveluksen sivupisteitä, jossa pyhät ja enkelit laulavat Jumalan ja Karitsan kiitosta. Rukouksen teho ei toisin sanoen riipu rukoilijoiden lukumäärästä. Hyvä on, jos mahdollisimman monet saapuvat paikalle, kokoontuvat jumalanpalvelukseen seurakuntansa kirkkoon, mutta jos paikalla on vain kaksi tai kolme henkilöä ja kaikki tapahtuu raamatullisessa ja apostolisessa järjestyksessä, Kristus on heidän keskellään samalla tavalla kuin hän istuu hallitsemassa valtaistuimellaan taivaan valtavassa temppelissä, temppelissä jota ei ole käsin rakennettu (Hebr. 9:11).

K Kristus itse on sekä palvonnan kohde että samalla se, joka johtaa rukousta taivaan korkeassa kuorissa. Kirkko seisoo Kristuksen kanssa ja Kristuksen ruumiina valtaistuimen edessä ja kaikki rukoukset virtaavat Isälle Pojan kautta, hänen nimessään. Kristuksen ylimmäispapillisen esirukouksen kaiku (Joh. 17) ei ole vaiennut eikä se vaikenekaan. Tämä mahtava rukous, tämä

kiitoslaulu on kaikuva *ikuisuuksien ikuisuuksiin*. Se kohoaa suitutusuhrina Jumalan kasvojen eteen.

Kristuksen esirukouksesta tulee tällä tavalla koko kirkon rukousta. Sitä kuvaa havainnollisesti esim. papin asu. Messupuvut eivät ole kirkollisia paraatiasusteita, eivät myöskään teatterin pukimia, eivät siis jonkin näytelmän asusteita. Ne ovat yksinkertaisesti sanoen Kristuksen vaatteita, puku jota hän — niin kuin monet itämaiden asukkaat edelleen — käytti päivittäin: valkoinen paita (alba), stola, vyö (cingulum), päällysviitta (messukasukka). Niitä on tietenkin aikojen kuluessa jossakin määrin tyyllitelty sekä koristettu erinomaisen kauniisti, mutta peruspiirteiltään ne ovat pelkästään hänen arkivaatteitaan. Papin persoona katoaa toisin sanoen kokonaan hänen päätehtävänsä taakse. Hän edustaa Kristusta, hän havainnollistaa kaikille jumalanpalvelukseen osallistuville, että tässä ei kanneta esiin vain heidän rukouksiinsa, vaan Kristuksen kirkon, Kristuksen koko ruumiin, koko kristikunnan, siis *Kristuksen rukouksia*.

Papin tehtävä on toimia edustustehtävässä, jota hän ei pysty täyttämään omin voimin. Messu havainnollistaa sen, että Jeesus rukoili suuren esirukouksensa välittömästi kärsimisensä edellä, ehtoollisen asettamisen yhteydessä. Ehtoollinen vietetään sanaosan rukousten jälkeen papin lausussa samat sanat ja suorittaessa saman toimituksen kuin Kristuskin lausui ja suoritti. Pappi suorittaa palvelua, joka tuottaa palvelijalle kärsimystä. Kyseessä on yhteys, unio Kristuksen kanssa, joka myös antaa osallisuuden hänen kuolemaansa ja ylösnousemukseensa koko seurakunnalle sen vastaanottaessa hänen ruumiinsa ja verensä.

Kun me nyt aiomme käydä tässä luvussa läpi joitakin tärkeimpiä rukouksen muotoja, olemme tietoisesti sitoneet tehtävämme messun rukouksiin. Messu on kirkon tärkein aktiviteetti, juhla-lisin, kaunein ja sisältörikkain kaikista sen jumalanpalveluksista. Missään muussa toimituksessa ei näy yhtä selvästi, kuinka suu-

ressa määrässä tosi rukouksen täytyy aina olla rukousta Jeesuksen nimessä, yhteydessä itse Jeesuksen kanssa kirkossa, Kristuksen ruumiissa.

Messun rukouksia ei voida kuitenkaan erottaa messun kokonaisuudesta, ne muodostavat päinvastoin hyvin olennaisia osia messun koko tapahtumisessa. Messun rukouksia käsitellään siis koko messun sisällön ja tarkoituksen taustaa vasten.

Olemme jo puhuneet *kokoontumisen* sisällöstä: ihmiset tulevat yhteen viettämään messua. Kyseessä ei ole vain ylimalkaan kokoontuminen yhteen, vaan Jumalan kansa tuo kokonaisuutena julki kokoontuvansa kohtaamaan Herransa.

Ensimmäinen yhteinen rukous on synnintunnustus.

Synnintunnustus

Tuntikausia kestäneissä keskusteluissa on messua kohtaan suunnattu kritiikkiä siitä syystä, että se alkaa tällä tavalla. Se on monen mielestä “synkkä” tapa aloittaa jumalanpalvelus. Kun ihmisillä kerran on vapaa-aikaa ja he ovat tulleet kirkkoon, heidän pitäisi saada kuulla aivan toisenlaisia säveliä — ja sanoja. Juhlalliset, riemua ilmaisevat soinnut virittäisivät heidät tunnelmaan, jossa he unohtaisivat arkipäivän huolineen. Sen sijaan heidän eteensä pannaan nyt rukous, joka käsittelee yksinomaan niin ikävää ja epäajanmukaista asiaa kuin “syntejä”.

Jumalanpalveluksen aloittaminen synnintunnustuksella sisältää kuitenkin erityisen tarkoituksen. Jo Vanhan testamentin aikana oltiin tarkkoja siitä, että ne, jotka toimittivat uhreja tempeleissä, olivat puhtaita, jotta uhrinkin olisivat puhtaita. Pappien tuli peseytyä sisäänkäynnin luona sijaitsevan suuren säiliön, ns. Vasikimeren (1 Kun. 7:23) vedellä, ennen kuin he sytyttivät tulen uhrialttarille. Psalmi 24 viittaa tähän järjestykseen:

“Kuka saa astua Herran vuorelle, kuka seisoa hänen pyhässä paikassansa?

Se, jolla on viattomat kädet ja puhdas sydän, joka ei halaja turhuutta eikä vanno väärin.” (Ps. 24:3s)

Ulkoinen puhdistautuminen Vaskimeressä oli vertauskuva. Se tuotti puhtaan sydämen.

Nuori kirkko omaksui tämän järjestyksen, joskaan sitä ei enää sijoitettu mihinkään vaskimereen. “Kahdentoista apostolin opeuksessa”, eräänlaisessa ensimmäisen vuosisadan kirkkojärjestyksessä, joka kuvaa nuoren kirkon olosuhteita, sanotaan:

“Seurakunnassa sinun on tunnustettava syntisi, etkä saa ryhtyä rukoukseen pahalla omallatunnolla.” (luku 4:14)

Synnintunnustus ei kuulu oikeastaan itse messuun, vaan messua edeltävään rippiin. Se kuuluu messun valmistautumisosaan, vaikkakin sitä vuodesta 1942 lähtien on alettu viettää Ruotsin kirkossa aivan messun alussa osana messua. Myöhemmissä järjestyksissä se on samalla paikalla, mutta se voidaan sijoittaa vielä pidemmälle messuun, nimittäin saarnan jälkeen. Tätä myöhempiä järjestystä on perusteltu sillä, että synnintunnustus saattaa tulla yllätyksenä monelle kirkkoon tulijalle, jos se sijoitetaan aivan jumalanpalveluksen alkuun. Kirkkoväki ei ole silloin vielä oikein valmistautunut rukoilemaan tätä vakavaa rukousta. Tunnustuksen sijoittaminen myöhemmäksi vaikuttaisi sen, että rukous olisi vilpiton ja katumuksen sävyttämä. Voimme panna merkille, että niin roomalais-katolinen kuin anglikaaninenkin kirkko sijoittavat lyhyen synnintunnustuksen aivan ehtoollisenvieton edelle.

Periaatteessa vahvat syyt puhunevat kuitenkin sen puolesta, että synnintunnustus rukoillaan jumalanpalveluksen alussa. Jos olen haavoittanut jotakuta ihmistä ja tavatessani hänet myöhemmin alan puhua jostakin aivan muusta, hän joutuu kysymään

itseltään, ymmärrätkö lainkaan, kuinka pahoin olen tehnyt hänelle. Yhdessäolomme on keinotekoista eikä välillemme synny yhteyttä, niin kauan kuin syntini häntä kohtaan on edelleen tunnustamatta.

Mutta jos heti kohdatessamme pyydän häneltä anteeksi ja jos hän silloin kristittynä antaa anteeksi, silloin muurit murtuvat, voimme olla avoimia ja luottaa toisiimme, ja välillemme kasvaa tosi yhteys.

Sen tähden on psykologisesti oikein, että jo tullessamme kohtaamaan Herraa jumalanpalveluksessa “pesemme kätemme ja sydämemme” astuaksemme sitten hänen pyhäkköönsä. Emme voi yhdistyä taivaan enkelikuoroihin ja laulaa “Kunnia Jumalalle korkeuksissa”, emme voi riemuista olla iloisia, niin kauan kuin kannamme pahaa omaatuntoa.

Asiallisesti katsoen on myös oikein nimenomaan *tunnustaa* synnit. Jumalan kohdatessani kohtaan *Pyhän*. Hebreankielen sana pyhä tarkoittaa *erillään olevaa*, ja se mistä Jumala on erillään on juuri paha kaikissa muodoissaan. Hänen pyhyytensä merkitsee sitä, ettei hänessä ole vähäisintäkään pahaa itua. Hän ei siedä pahaa, pahalla ei ole pääsyä taivaaseen — muutoin taivas lakkaisi olemasta pyhä ja siitä tulisi samanlainen kuin maa on.

Kun ihminen siis lähestyy Pyhää, hänen on pantava syntinsä pois. Viattomuuden *teeskentely* merkitsisi sitä, ettemme kunnioita Jumalan pyhyyttä, vaan edellytämme, että hänkin on syntinen. *Tekosyiden keksiminen* merkitsisi sitä, että Jumala katsoisi syntiä sormiensa läpi. *Syyin vierittäminen toisten päälle* merkitsisi yritystä livetä vastuustaan syntiin nähden.

Synnin *tunnustaminen* messun alkuosassa on sen tähden merkki jumalanpalveluksen rehellisyydestä. Jumalan kasvojen edessä ei ole tarkoitus päästä eroon arkielämästä tai virittää seurakunta jonkinlaiseen suloiseen tunnelmaan. Kirkossa vietetty jumalanpalvelus on kyllä “juhlallinen” toimitus, mutta sillä on mitä sy-

vällisin yhteys koko elämään, myös sellaiseen niin tavalliseen ja arkiseen kuin pahaan. Vietämme jumalanpalvelusta arvokkaasti ja kauniisti, mutta se ei merkitse sitä, että sen tulee olla todellisuudelle vieras. Päinvastoin. Sen tulee valmistaa maan ja arkipäivän yhteiskunnan ihmisille tie kanssakäymiseen taivaan ja maan Jumalan kanssa. Sen tähden messun on otettava nämä ihmiset huomioon juuri sellaisina kuin he ovat. Ja nyt he tulevat jalkapatikassa kukin taholtaan — valitettavasti, vertauskuvallisesti sanoen, pölyisin kengin. Viikon verran kestänyt vaellus työssä, ystävien ja omaisten parissa ei ole mennyt ohi jälkiä jättämättä. Olemme sanoneet sanoja, jotka olisi pitänyt jättää sanomatta, olemme ajatelleet ajatuksia, jotka ovat tahranneet sydämemme, olemme tehneet sellaista, mikä on vahingoittanut muita ihmisiä ja erottanut meidät Jumalasta.

Kirkko ei häpeä puhua tästä. Se ei paina tätä villaisella hyväntahtoisesti hymyillen. Päinvastoin se odottaa, että jumalanpalvelukseen osallistuvat ihmiset ovat itse vilpittömiä — niin tällä kohdalla kuin muutoinkin. Kirkko luottaa siihen, että he eivät halua vierittää syytä toisten päälle eivätkä yritä puolustella itseään. Sen sijaan kirkko asettaa heidän eteensä harkitusti laaditun rukouksen rukoiltavaksi. Siinä he saavat tilaisuuden selkeästi ja jopa ääneen, niin että muutkin kuulevat sen, lausua juuri sen, mitä he ovat tehneet ja mistä he nyt haluavat päästä vapaiksi. “Seurakunnassa sinun on tunnustettava syntisi, etkä saa ryhtyä rukoukseen pahalla omallatunnolla.” Jo nuori kirkko tiesi tämän. Ihminen pysyy kaltaisenaan kautta aikojen. Tästä synnintunnustuksessa on kysymys.

Ruotsin kirkon messujärjestykset tarjoavat useissa tapauksissa monta erilaista rukouskaavaa. Kun me käsittelemme niitä tässä rukouksen koulussa, emme voi tilan puutteen takia käsitellä niitä kaikkia. Keskitymme sen sijaan perusteellisimpiin rukouksiin ja tuomme esiin joitakin näiden rukousten tärkeimpiä periaatteita.

Synnintunnustus on, niin kuin sen nimikin ilmaisee, *synnin tunnustamista*. Rukouksen yksinkertainen analyysi osoittaa, mistä on kysymys:

1. Johdannossa mainitaan sekä *perisynti* että *tekosynnit*. Perisyynnillä tarkoitetaan sitä syntiä, joka painaa ihmissukua syntiinlankeemuksen päivästä saakka. Vuoden 1942 järjestys sanoo liittyen psalmiin 51:7: “Katso, synnissä minä olen syntynyt ...” Se ei merkitse itse syntymän julistamista synniksi, vaan tähdentää sitä, että ihmisenä olen joutunut synnin yhteyteen. Ihmisenä oleminen merkitsee pahan perinnön kantamista. Tämä voidaan sanoa selvemmin näin: “Minä ihmisparka (Room. 7:24), joka olen osallinen sukumme synnin ja kuoleman perintöön ...” Tekosynneillä tarkoitetaan perisyynnin tuottamia pahoja hedelmiä, joita se yhä tuottaa. Perisynti on juuri, josta nousee myrkyllisiä ja pahoja taimia, jotka kantavat hedelmänään tekosyntejä. Tunnustamme tässä, että “olemme monella tavalla rikkoneet sinua vastaan”.

2. Saamme tästä esimerkkejä tunnustaessamme

a. *laiminlyönnin synnit* rakkauden kaksoiskäskyä vastaan:

“Sinun tulee rakastaa Herraa, Jumalaasi ...

Sinun tulee rakastaa lähimmäistä niin kuin itseäsi”

(Matt. 22:37,39).

Tunnustamme:

“En ole rakastanut sinua yli kaiken

enkä lähimmäistäni niin kuin itseäni.”

b. Jumalan kymmenen käskyn vastaiset *tekosynnit*. Kymmenen käskyä ovat klassinen itsensä tutkimisen järjestys, jossa tunnustamme synnit, jotka olemme tehneet *ajatuksin, sanoin ja teoin*: “Ajatuksin, sanoin ja teoin olen tehnyt syntiä sinua ja pyhiä käskyjäsi vastaan.”

Tämä rukous edellyttää siis itsensä tutkimista, jotta siinä olisi sisältöä. Se edellyttää myös hereillä olevaa omaatuntoa ja vilpittöntä halua havaita synnit ja tunnustaa ne.

Itsensä tutkimisen täytyy tapahtua jo ennen jumalanpalveluksen alkua. Kirkon perinne sijoittaa sen lauantaihin ja sitoo sen kolmanteen käskyyn: “Muista pyhittää lepopäivä!” Lepopäivään valmistautumiseen kuuluu “siivota” ajoissa myös oma sydämensä ja suhteensa sekä Jumalaan että lähimmäisiin.

Myös synnintunnustuksen rukoilemista edeltävän rippipuheen tulee auttaa jumalanpalvelukseen osallistuvia rukoilemaan tämä rukous. Rippipuheen tulee siis olla luonteeltaan meitä tutkiva. “Puheen tulee soveliaalla tavalla johdattaa synnintunnustuksen tekemiseen”.

Jo tässä, jumalanpalveluksen alussa, näkyy, kuinka lujasti messu on ankkuroitu arkielämään. Tosin se on juhlallinen, kaunis, suloinen, mutta se on samalla ihmistä kunnioittava ja se “ottaa” hänet juuri sellaisena kuin hän on, kaunistelematta, ehdottoman totuudellisesti.

c. Päätteeksi rukoilija myöntää:

“Tiedän sen vuoksi ansainneeni tulla hylätyksi kasvojesi edestä, jos tuomitset minut niin kuin syntini ovat ansainneet”. Sanat ovat saaneet muotonsa psalmista 51:13: “Älä heitä minua pois kasvojesi edestä.”

Näin pitkälle synnintunnustus on ollut yksinomaan sitä, mikä se sanookin olevansa eli syntien tunnustamista.

Jos rukous päättyisi tähän, se olisi yksinomaan valitusta, lamentaatiota. Toisinaan se ymmärretäänkin sellaiseksi. Monet kysyvät mielessään, mitä meitä hyödyttää repiä tällä tavalla haavoja auki ja valittaa pahuuttamme. Onko siitä apua?

Ei ole. “Lain kautta tulee synnintunto” (Room. 3:20). Rakkauksen kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä ja kaikkein aidoin,kin,

valvovalla omallatunnolla suoritettu itsensä tutkiminen synnyttää vain “synnintunnon”. Jos rukous päättyisi tähän, se johtaisi parhaassa tapauksessa vain suurempaan itsensä tuntemiseen.

Mutta rukouspa jatkuu, ja nyt se ei käsittele enää lakia vaan evankeliumia, se ei puhu minusta, syntisestä ihmisestä, vaan Jeesuksesta, Vapahtajastani.

3. “Mutta nyt olet sinä, rakas taivaallinen Isä, luvannut ottaa armossa vastaan kaikki, jotka kääntyvät sinun puoleesi ja Vapahtajan, Jeesuksen Kristuksen ansioon luottaen pakenevat isällisen laupeutesi suojaan.

Sinä annat heille anteeksi kaiken, millä he ovat rikkoneet sinua vastaan etkä enää koskaan lue heille heidän syntejään.”

Eräessä lyhyemmässä synnintunnustuksessa tämä suuri kokonaisuus on lausuttu vielä tiiviimmin:

“Muista minua laupeudessasi

ja anna minulle anteeksi Jeesuksen Kristuksen tähden, mitä olen rikkonut.”

Tässä rukousjaksossa rukoilija nostaa Jumalan eteen hänen lupauksensa syntien anteeksiantamisesta Jeesuksen Kristuksen kautta. Niille, jotka pakenevat Jumalan isällisen laupeuden turviin, hän

a. antaa anteeksi kaiken, millä he ovat rikkoneet häntä vastaan (esim. 1 Joh. 1:9),

b. eikä enää milloinkaan lue heille heidän syntejään. Syyn lukeminen jollekin merkitsee hänen velkomistaan. Ihminen on velassa niin kauan kuin synti on tunnustamatta. Kun hän sen tunnustaa ja rukoilee anteeksiantoa siitä, velka pyyhitään pois. Debet muuttuu creditiksi. Sana credit johtuu verbistä credo = uskoa. Syntiselle luetaan Kristuksen vanhurskaus, Kristuksen vanhurskaus talletetaan hänen tililleen (esim. Room. 4:24). Ihminen saa

ottaa vastaan uskonvanhurskauden.

4. Tämä sanotaan myös selvästi julki rukouksen tärkeissä päätössanoissa, jotka ovat samalla uskontunnustusta, Credo:

“Tähän minä luotan ja rukoilen anteeksiantamusta kaikesta synnistäni Jeesuksen Kristuksen tähden.”

Tämä rukous koostuu sisällöltään siis syntien tunnustamisesta, uskon tunnustamisesta Kristuksen ansioon, pyynnöstä saada synnit anteeksi Kristuksen tähden.

Synninpäästö

Jumala vastaa välittömästi. Sitä kutsutaan synninpäästökseksi. Siinä Jumala kuulee välittömästi rukouksen. Syntien anteeksiantamus julistetaan ja lausutaan jokaiselle, joka on pyytänyt sitä Jeesuksen Kristuksen tähden:

“Jos sinä haluat saada syntisi anteeksi Jeesuksen Kristuksen tähden, niin Jumalan sanan ja lupauksen voimasta on järkähtämättömän varmaa, että Jumala antaa armosta kaikki syntisi anteeksi.”

Tähän asti synninpäästö pelkästään toteaa erään yleisen raamatullisen totuuden: “Jos me tunnustamme syntimme, on hän uskollinen ja vanhurskas, niin että hän antaa meille synnit anteeksi ja puhdistaa meidät kaikesta vääryydestä” (1 Joh. 1:9).

Mutta tätä seuraa varsinainen päästön antaminen, joka korottaa lupauksen todellisuudeksi tässä aktuellissa tilanteessa:

“Ja tämän syntien anteeksiantamuksen lausun sinulle Herramme Jeesuksen Kristuksen käskystä (vrt. Joh. 20:23), Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimessä.”

Seurakunta vahvistaa Jumalan sanan lausumalla kiitollisena: “Aamen.”

Tässä kohtaamme jumalanpalveluksessa ensimmäisen kerran Kolmiykseyden nimen (koskee Ruotsin kirkon jumalanpalvelusta; Suomessa messu alkaa Kolmiyhteisen Jumalan nimeen; suom. huom.). Se seuraa meitä lähes kaikissa rukouksissa. Tila ei salli selvittää laajemmin Raamatun opetusta Pyhästä Kolmiykseydestä. Riittääköön kun sanon, että kirjoitukset todistavat Jumalan ilmoittaneen itsensä meille Luojana, Isänä ja Vapahtajana ja Pyhittäjänä, mutta että kyseessä on sama Jumala, sama yksi, pyhä Jumala, yksi Jumalolento kolmessa persoonassa, niin kuin klasinen teologia on muotoillut tämän asian alkukristillisyyden ajoista lähtien.

Synninpäästö on kiinnitetty erittäin lujaan ankkuriin, kun se julistetaan Jeesuksen käskystä ja Kolmiykseyden nimessä. Synninpäästö ei ilmennä, puhtaasti henkilökohtaisesti katsoen, papin hyvää tahtoa seurakuntaa kohtaan. Siinä ei myöskään vain toivota, että Jumala antaisi synnit anteeksi tai että hän ehkä saattaa tehdä sen kerran viimeisellä tuomiolla.

Synninpäästö on päinvastoin suoranainen anteeksiantamuksen lausuma, joka perustuu Jeesuksen apostoleille (Matt. 16:19; 18:18; Joh. 20:23) ja heidän seuraajilleen antamaan käskyyn, eikä sitä sanota papin nimissä, vaan Kolmiykseyden, Jumalan nimessä. Sen lujempaa ankkuria ei ole olemassa. Synninpäästöissä *tapahtuu* se ennenkuulumaton asia, että Pyhä puhdistaa syntisen ja ottaa hänet yhteyteensä. Vaskimeren vesi, Kristuksen veri on suorittanut palvelutehtävänsä. Synnit on annettu anteeksi. Jumalanpalvelus voi jatkua hyvällä omallatunnolla ja avoimin katsein ja Jumalan lapset alkavat laulaa kiitoslauluja taivaallisen Isän kunniaksi. Seurakunnan ei tarvitse enää olla häpeissään Jumalan edessä, sen ei tarvitse mennä häneltä piiloon, niin kuin Adam ja Eeva menivät syntiinlankeemuksen jälkeen (1 Moos. 3:8).

Jumalan lapset voivat astua rohkein mielin armoistumelle saamaan laupeutta ja armoa (Hebr. 4:16).

Tämä muuttunut tilanne sävyttää myös synninpäästöä seuraavan rukouksen:

Kiitosrukous

Tämä rukous osoitetaan Isälle. Kiitämme häntä siitä, että “tie sinun luoksesi on aina avoin Jeesuksen Kristuksen kautta”. Rukoilija pyytää myös apua uskoa syntien anteeksisaamisen ja apua mennä ehtoolliselle niin, että *usko*, *toivo* ja *rakkaus* (nuo kolme päähyvettä) vahvistuvat ja että Jumala sen kautta saa kunnian ja me puolestamme voimme palvella lähimmäistämme.

Tämä on hyvin sisältörikas rukous. Eräs sen vaihtoehdoista on huomattavasti lyhyempi. Rukoilija pelkästään kiittää lahjasta, jonka Jumala on antanut synninpäästössä:

“Rakas Isä taivaassa,

kiitämme sinua syntien anteeksisaamisesta Jeesuksen Kristuksen, Herramme, kautta.”

Panemme siis jo tässä merkille, että rukous toisaalta menee *Isän* luokse ja että se toisaalta tapahtuu *Jeesuksen Kristuksen, sinun Poikasi, meidän Herramme kautta*. Tällä tavalla tuodaan esiin selvästi koko se taivaallinen näköala, jota kuvattiin I luvussa: Jeesus on Isän oikealla puolella seurakunnan esirukoilijana ja kaikki seurakunnan rukoukset nousevat Isän luokse hänen kauttaan. Siitä johtuen myös syntien anteeksiantamus saadaan hänen kauttaan.

Tätä suhdetta on syytä korostaa tällä kohdalla sitäkin enemmän, koska synnit voidaan ylipäänsä saada anteeksi vain Jeesuksen Kristuksen kautta ja hän on se “tie sinun luoksesi, joka on aina avoin”. Hän antoi henkensä maailman syntien tähden. Koh-

taamme tämän perusajatuksen myöhemmin messussa, kun käsittelemme sitä rukousta, johon Johannes Kastaja on antanut ainekset: Agnus Dei, “Jumalan Karitsa”. Mutta me korostamme siis jo tässä, että Kristuksen ansio, hänen ansiota tuottava sijaiskärsimyksensä ja kuolemansa on raivannut tien anteeksiantamukselle. Siitä syystä anteeksiantamus annetaan hänen nimessään ja hänen käskystään. Hän itse otti velan kantaakseen. “Maksu on suoritettu!” (1 Kor. 6:20; 7:23). Velkaa ei ole enää olemassa. Syntinen on puhdistettu ja päästetty vapaaksi.

Koko tätä rukousjaksoa — synnintunnustusta, synninpäästöä, kiitosrukousta — kutsutaan tavallisesti yhteisellä nimellä *ripiksi* (ruots. skriftermål). Se on vanha sana ja etymologialtaan osittain hämärän peitossa. “Mål” on toimitus (vrt. ett mål i en tingsrätt. käräjille viety asia). “Skrifta” on lähellä samankaltaista sanaa skifta, joka merkitsee vaihtamista. Skriftermål on siis toimitus, tapahtuma, jossa vaihdetaan jotakin.

Mutta juuri niinhän siinä käykin. Kyseessä on Jumalan ja ihmisen välinen vaihtokauppa. Ihminen tulee Jumalan luokse synneineen ja antaa ne hänelle synnintunnustuksessa. Jumala ottaa ne vastaan ja antaa ihmiselle anteeksiannon.

Kirkkoisä Hieronymus (k. 420) on kuvannut tätä eräässä kirjoituksessaan. Hän asui jonkin aikaa Beethlehemissä, aivan lähellä sitä luolaa, jossa Jeesus syntyi. Hän vietti pitkät ajat meditaatiossa tämän pyhän paikan äärellä. Erään kerran hän sai ilmes-tyksen. Sitä katsellessaan hän lausuu mm.:

“Silloin aloin itkeä ja sanoin: ‘Lapsi, rakas Kristus-lapsi, kuinka oletkaan liikuttanut sydäntäni! Luulin sinun haluavan minulta jotakin hyvää, mutta sinä haluatkin saada vain minussa olevan pahan. *Ota minulta pois se, mikä on minun! Anna minulle se, mikä on sinun!* Silloin olen vapaa synnistä ja varma ikuisesta elämästä.’”

On syytä panna merkille, että Paavalin “sovituksesta” (esim. Room. 5:11) käyttämä kreikan sana merkitsee varsinaisesti *vaihtamista*, vaihtumista. Sen tähden klassisessa hartauskirjallisuudessa puhutaan sovituksesta “autuaana vaihtokauppana”. Niin puhutaan myös laulussa, Psalmer och Visor 76, nro 636:

Sinä itse olet se lahja, minkä Jumala meille antoi.
 Se ojennetaan kaikille ilman vaatimuksia,
 siinä tapahtuu autuas vaihtokauppa:
 sinä otat velkamme, sinä annat rauhasi.

Messu on alunperin alkanut *introituksella*, joka lauletaan kiitosrukouksen jälkeen. Pappi voi toimittaa ripin seurakunnan alueella, alttarin ulkopuolella, mutta tämän *alkuvirren* aikana hän menee kuoriin. Rippi toimitettiin aikanaan välittömästi jumalanpalveluksen edellä yksityisenä rippinä. Kalmarin tuomiorovasti Sven Baelter on kertonut kirjassaan “Historiska Anmärkningar om Kyrko-Ceremonierna” (1783), kuinka pappi “meni pyhäpäivinä kirkkoon, tunnin tai ainakin puoli tuntia ennen jumalanpalveluksen alkua, kuuntelemaan niitä, jotka halusivat ripittäytyä. Hän istuutui julkiselle paikalle kirkossa kaikkien nähtävillä välttääkseen panettelua ja epäluuloja. Yksi toisensa jälkeen astui hänen luokseen ja puhui hänelle asiansa” (s. 394s). Päätteeksi itse kukin rukoili synnintunnustuksen ja pappi antoi synninpäästön yksittäin jokaiselle. Vielä 1650, Balter kertoo, tämä tapa ripittäytyä oli Ruotsissa käytössä. Mutta jo 1673 “useat seurakuntalaiset tekivät yhdessä yhdellä kertaa synnintunnustuksen. Epäilemättä papisto piti sitä tapaa helpompana ja mukavampana erityisesti niissä seurakunnissa, joissa vain yksi pappi toimitti jumalanpalveluksen” (s. 397). Sitten Baelter kuvaa hyvin lyhyesti, miten tämä yleinen rippi toimitettiin: “Nytpä paikalle saapuu toisinaan yli sata henkeä kerrallaan kuoriin tai sakaristoon. Siellä he polvistuvat, ja saarnaaja pitää heille lyhyen puheen katu-

muksesta ja parannuksesta ja arvollisten ehtoollisvieraiden ominaisuuksista. Sitten hän lukee heidän puolestaan synnintunnustuksen ja julistaa päästön” (ibid.).

Näin siis ennen jumalanpalveluksen alkua tehty yksityinen rippi on muuttunut yleiseksi ripiksi, johon kuuluvat rippipuhe, synnintunnustus ja synninpäästö.

Tästä selittyy sekin, että alkuvirsi, introitus, lauletaan vasta tässä, sillä tästä messu varsinaisesti alkaa.

Introitus

Introitus koostuu *psalmista tai psalmin osasta*, joka alkaa ja päättyy *antifonilla*. Antifoni voi myös jakaa introituksen osiin. Psalmijakeet lauletaan resitoiden, kun taas antifonilla — eräänlaisella kertosaikkeella — on oma, yksinkertainen tai taidokkaampi melodiansa. Psalmilaulu päätetään ns. pienellä kunnialla, *Gloria Patri minor*, “Kunnia Isälle ja Pojalle ja Pyhälle Hengelle, niin kuin oli alussa, nyt on ja aina, iankaikkisesta iankaikkiseen. Aamen.” Tätä laulua kutsutaan “pieneksi” erotuksena ns. Gloria Patri majorista, toisin sanoen suuresta kunniasta, suuresta kiitosvirrestä, joka seuraa introitusta hetken kuluttua.

Introitus voidaan laulaa hyvin monella tavalla. Vanhakirkollinen laulu, jota jossakin määrin virheellisesti kutsutaan gregoriaaniseksi lauluksi, on yksiäänistä ja säestämätöntä ja se noudattaa vanhoja kirkkosävellajeja ja niiden sekä melodisia että rytmisiä ominaisuuksia. Sitä on luonnehdittu näin:

“Gregoriaaninen laulu ei koskaan särje hiljaisuutta. Se on sielun keskustelua kasvotusten Jumalan kanssa, riemuiten, ahdistuneena, murtuneena, luottavaisena, kiittäen — mutta aina sellaisella tasolla, jolla psykologinen kohtaa yliaistillisen ja jossa kaikki subjektiivisuus on julistettu pannaan. Se suuntautuu yksinomaan Jumalaa kohti” (Gunnel Vallquist: Till dess dagen gryr).

Tämän kirkon oman laulun rinnalla on olemassa myös muunlaisia sovituksia introitusteksteihin: koraali-introitus, introitus seurakunnan kertosaäkeellä (Egil Hovlandin ym. säveltämiä) jne. Nämä jälkimmäiset voidaan esittää runsaamman tai yksinkertaisemman soitinkokoonpanon kanssa sekä yhden tai useamman kuoron laulamana. Näin messun alku voidaan hahmottaa juhlallisesti ja mahtavasti koko seurakunnan osallistuessa kertosaäkeisiin.

Laulu ja rukous

Tässä yhteydessä on sanottava muutama sana siitä, mitä *laulu ylipäättään merkitsee rukoukselle*. Messun lauluissa on koko ajan kyseessä *rukous*. Messu ei ole konsertti. Messu voidaan laulaa kokonaisuudessaan (missa cantata) tai pelkästään lukea (missa lecta). Normaali ruotsalainen messu on sen tähden lajiltaan sekamessu (missa mixta), koska siinä tietyt osat luetaan, toiset taas lauletaan.

Samoin meidän on katsottava myös jumalanpalveluksen “tavallisia” *virsiä*. Niitä ei ole lisätty jonkinlaiseksi kevennykseksi tai yhteislauluksi tekstien lukemisen väliin. Ne ovat sen sijaan aitoja rukouksia, jotka on tarkoitettu yhtäaikaan laulettaviksi ja rukoiltaviksi.

Meillä on siis kaikin tavoin syytä miettiä musiikin ja laulun asemaa jumalanpalveluksessa. Voimme tietenkin katsoa sitä monesta erilaisesta näkökulmasta. Sitä voidaan tarkastella esteettisestä näkökulmasta kaunistuksena, mikä koristaa jumalanpalvelusta. Se voidaan nähdä yhteisöä muodostavana tekijänä, joka saa jumalanpalvelukseen osallistuvat “laulamalla yhteen”. Se voidaan nähdä pedagogisesta näkökulmasta välineenä pöntätä päähän, painaa jumalalliset totuudet ihmisten muistiin ja mieleen.

Mutta syvimmältään musiikin ja laulun tehtävä lienee olla seurakunnalle apuna palavaan rukoukseen ja antaa välineitä rukoukselle silloin, kun pelkät sanat eivät enää riitä. Kun *yksi* äänikerta ei enää kykene ilmaisemaan rukouksen sanojen sisältöä, otetaan avuksi kaikki äänikerrat. Laulusta tulee ylevää ja tihentynyttä rukousta.

Kyrie eleison

Introituksen jälkeen seurakunta laulaa tuon ikivanhan armonhuudon: “Herra, armahda!” Kolme kertaa se osoitetaan Herralle (taaskin meitä muistutetaan siitä, että seurakunta rukoilee Kolmiykseyttä).

Kreikankielinen sana *elëison* merkitsee sydäntä rinnassa, omata ylimalkaan sydäntä jollekin. Se merkitsee kuitenkin varsinaisesti: vuodata öljyä yllemme! Öljy symbolisoi Jumalan armoa ihmisiä kohtaan (esim. Ps. 55:22; 104:15). Öljy kuvaa itämailla sitä, mikä on sakeaa, ylitsevuotavaa. Laupias samarialainen vuodatti öljyä kolhuja saaneen miehen haavoille ja osoitti juuri sillä tavalla laupeuttaan.

Herran armahdusta huutavalla rukouksella on kreikan kielessä myös toinen muoto, jossa käytetään substantiivista “sisälmykset” muodostettua verbiä: Kyrie *splanchniso!* Sillä tavalla annamme vielä voimakkaamman ilmaisun rukoukselle, että Herran koko sisäisyys, hänen sydämensä, koko Jumala alkaisi toimia meidän hyväksemme. Tässä rukoushuudossa ei pyydetä vain hänen *lahjojaan* — hänen öljyään — vaan hänen persoonaansa, *Jumalaa itseään*.

Tapaamme tämän huudon, Herra, armahda meitä, usein sekä Vanhassa että Uudessa testamentissa. Kanaanilainen nainen pyysi armahdusta tyttärelleen, sokea kerjäläinen huusi Jerikon kau-

punginmuurien vierellä armahdusta itselleen. Kaikkina aikoina ihmiset ovat liittyneet tähän lauluun, se tulee ihmiskunnan sydäimestä, se on yksimielinen huokaus, Korkeimman kutsumista apuun.

Toisinaan se käsitetään väärin eräänlaiseksi synnintunnustukseksi ja silloin synninpäästö halutaan sijoittaa tämän rukouksen jälkeen. Mutta Kyrie ei ole synnintunnustus, vaan *vetoamus*, puhuttelu, *invokaatio*.

Tavallisesti jokainen rukous alkaa tällaisella puhuttelulla. Me puhuttelemmekin Korkeinta sanomalla: Isä meidän, joka olet taivaissa —. Vasta sen jälkeen tulevat muut seitsemän rukousta. Ystävä sä lapsien — se on lasten rukouksen puhuttelu, jota sitten seuraa rukousaihe: katso minuun pienehen.

Kyrie toimii tässä messuun johtavana puhutteluna. Alunperin se on pelkästään nk. rukousaklamaatio. Joku seurakunnan jäsen, pappi tai joku muu, on resitoinut rukousaiheita ja seurakunta on liittynyt niihin tietyissä kohdissa omalla Kyriellään! Tätä rukouksellista kertosaetta ei ole sen tähden laulettu vain kolme kertaa, vaan niin monta kertaa kuin on ollut tarpeen. Ortodoksisen kirkon liturgiassa, joka on lähinnä alkukirkkoa, tämä rukous rukoillaan äkkiä laskien lukemattomia kertoja — kautta koko liturgian. Vuoden 1976 messujärjestys liittyy tähän rukoustapaan. Kyrie voidaan laulaa tai lukea kolme, kuusi tai yhdeksän kertaa. Se voi toimia välihuudahduksena rukouksissa — esim. “Herra, sinä tulit veljeksemme. Sinä tunnet hätämme ...”

Gloria in excelsis Deo

Messun rukoukset edustavat erityyppisiä rukouksia. Synnintunnustus on synnin tunnustamista. Kyrie on puhuttelu, vetoamus.

Gloria tarjoaa seurakunnalle uuden rukouksen muodon: “Kun-
nia Jumalalle korkeuksissa ...” Siinä ei ole kyse synnintunnus-
tuksesta eikä vetoamisesta Jumalan laupeuteen, vaan se on *ylis-
tystä, pylvontaa*, adoraatiota. Messussa näemme kohta kohdalta
yhä selkeämmin, kuinka totta on, että jumalanpalvelus on todellakin
palvelua elävän Jumalan edessä eikä ihmisten tähän maailmaan
kuuluvaa keskinäistä tapaamista. Glorihan on se laulu, jota enkelit
lauoivat paimenille ensimmäisenä jouluyönä. Silloin yksi osa
enkelien ylistyslaulusta soi vastasyntyneen Vapahattajan
kunniaksi maan päällä. Kirkko on ottanut omakseen heidän
laulunsa. Sitä lauletaan nyt joka sunnuntai, aina kun messua
vietetään. Sen selkeämmin ei voi havainnollistaa sitä, että jumalan-
palvelus ei ole osanottajien hurskauden tai heidän laulujensa
summa, vaan että siinä paikallisseurakunta — olkoon paikalla
vain kaksi tai kolme! — liittyy mukaan Ilmestyskirjan kuvaa-
maan taivaalliseen jumalanpalvelukseen. Enkelit ja pyhät laula-
vat taivaan kuorissa jaloja kiitoslauluja, ja jokainen kristitty erikseen
saa — kun hän menee kirkkoon — yhdistyä heidän kiitos-
lauluunsa, liittää äänensä tuon suuren kuoron valtavaan pauhuun,
laulaa Jumalan koko kirkon kanssa maan päällä ja taivaassa.
Olemme silloin todella keskellä sitä, mitä on kutsuttu enkelien
messuksi.

Messulla on liittymäkohtansa siihen *päivään*, jona sitä tavallisesti
vietetään, *sunnuntaihin*.

Tähän liittyy sekin, että sunnuntaita ei ole kutsuttu pelkästään
viikon *ensimmäiseksi* päiväksi, vaan myös *kahdeksanneksi* *päi-
väksi*. Kirkon historiassa sunnuntai on aina nähty ensimmäisenä
luomispäivänä, jona Jumala tuotti valon, ja pääsiäispäivänä, jona
Kristus-valo tuli ilmi kirkkaudessaan Kristuksen noustessa kuol-
leista. Mutta “seuraavaa” sunnuntaita on pidetty kahdeksantena
päivänä, toisin sanoen päivänä, joka ei kuulu enää viikon sään-
nölliseen seitsemän päivän jaksoon. Siten siitä tulee myös se

päivä, joka särkee maan päällä eletävän ajan puitteet, seitsemän päivän puitteet, ja avaa portin ikuisuuteen.

Viikon kahdeksantena päivänä näköala avautuu kahteen suuntaan: taivaaseen ja kadotukseen. Se on erottelun päivä, kirkkauten päivä ja tuomion päivä. Se on — teologista termiä käyttäen — eskatologinen päivä, äärimmäinen, viimeinen päivä, jolloin ikuisuus murtautuu aikaan ja pyyhkii ajan pois. Aika jaettuina tunneiksi, päiviksi, viikoiksi ja vuosiksi kuuluu luomisen piiriin (1 Moos. 1). Ikuisuudessa vallitsee joko rajoittamaton valo Jumalan istuimelta tai pimeys Pahan valtakunnassa.

Sunnuntai on tästä näkökulmasta katsottuna *ikuisuuden päivä*. Jumalanpalveluksessa taivas repeää auki ja Jumala astuu maan päälle armonvälineiden kautta. Tämä tapahtui ensimmäisen kerran silloin, kun Kristus tuli ihmiseksi. Ikuisuus “asui meidän keskellämme” (Joh. 1:14), oikeastaan “pystytti telttansa keskellemme”. Kaikella, mitä Jeesus teki ja sanoi, on ikuinen arvo, koska hän on Jumalan Poika. Hän toi maailmaan, aikaan, Jumalan viisauden, Jumalan rakkauden, Jumalan tahdon ja pyhyiden. Hänen sanansa eivät koskaan katoa (Matt. 24:35), eivät myöskään hänen sakramenttinsa. Siitä syystä ehtoollisen leipä ja viini ovat hänen ruumiinsa ja verensä. Siitä syystä ihminen liitetään kasteessa hänen ruumiiseensa, joka ei ole kuollut, vaan elää.

Siitä syystä hän myös ylösnousemisensa ja taivaaseenastumisensa jälkeen rukoilee ihmisten puolesta Isää ja ottaa seurakunnan rukoukset omaksi rukoukseksi, kun ne lähetetään “Jeesuksen Kristuksen, Herramme kautta”. Sunnuntain ajaton luonne, sen eskatologinen luonne leimaa koko jumalanpalvelusta. Seurakunta ei palvo Jumalan muistoa, ei myöskään omaa käsitystään Jumalasta. Se ei ojentaudu minkäänlaisen jumalakuvan mukaan. Se ottaa suunnan kohti *Jumalaa itseään*, ajatonta, ikuista, pyhää, olemassaolevaa, sitä Jumalaa, joka esittäytyi Moosekselle nimellä “MINÄ OLEN” (2 Moos. 3:14), Hän on OLEMAS-

SAOLEVA, se mikä on. Perkele on tuhoaja, särkijä, se joka tappaa, se joka valehtelee ja vihaa. Jumala on se, joka luo, se joka sovittaa ja hyvittää, se joka rakentaa ja pitää koossa. Hän on Totuus ja Rakkaus. Hänen edessään seurakunta seisoo sekä ensimmäisenä että kahdeksantena päivänä kiitoslaulua laulaen ja rukoillen.

Mikä tälle rukoukselle, adoraatiolle, palvonnalle on luonteenomaista? Se ei ole samaa kuin kiittäminen. Gloria ja sitä seuraava Laudamus eivät alkuperäisessä muodossaan niinkään kiitä Jumalaa, vaan ne kuvaavat hänen majesteettiuttaan, rivi riviltä tarkastellaan hänen olemustaan, puhutaan hänen kaikkivallastaan, hänen Pojastaan, Hengestä, joka on armon, totuuden ja rauhan Henki. Tässä rukouksessa ei mainita ollenkaan ihmistä itseään, vaan siinä on pelkästään Jumala. Tässä rukouksessa rukoilija tarkastelee Jumalaa, iloitsee hänestä, palvoo häntä. Se on hyvin lähellä kontemplaatiota.

Vertaus tavallisesta ihmiselämästä saattaa valaista sitä, mitä adoraatio, palvonta syvimmiltään on. Kun nuori mies rakastuu tyttöön, hänen läheisensä voivat todistaa, kuinka hän alkaa josakin mielessä muuttua. Hän ajattelee pelkästään tyttöään, puhuu vain hänestä, elää vain hänelle. Hänen syvin kaipauksensa on päästä näkemään rakastettuaan. Pojan mieleen ei voisi oikeastaan tulla ajatusta *kiittää* tyttöä siitä, mitä hän on — arkisesti sanoen poika *palvoo* tyttöään. Hänessä toteuttaa sellaista, mitä tapahtuu liian harvoin; hän on itse asiassa joutunut sellaiseen harvinaiseen tilaan, jossa ihminen unohtaa itsensä täydellisesti toisen ihmisen tähden — eikä hänellä ole siinä tilassa mitään taka-ajatuksia itselleen koituvasta hyödystä tai voitosta. Sellaista on rakkaus.

Voimme havaita saman asian taiteilijassa, tiedemiehessä, opettajassa, papissa, lääkärissä, lyhyesti sanoen melkein kenessä tahansa itsenäistä ansiotyötä tekevässä ihmisessä, joka paneutuu

työhönsä kokonaan. Työ imeytyy häneen täydellisesti ja — tässä yhteydessä on tärkeää panna merkille tämä — vaativa tehtävä panee hänessä liikkeelle sekä ruumiillisia että henkisiä voimavaroja, joita hän ei ikinä kuvitellutkaan omaavansa. Kamppailu ääniaineuksen kanssa, muotojen ja värien, jonkin idean kanssa, ehkä jonkun ihmisen kanssa, veisti esiin taiteilijan, kirjailijan, pedagogin, suuren ihmisen sellaisesta raaka-aineesta, joka pinnallisesti katsoen ei eronnut keskitasosta. Ihmissielun valtavan suuret voimavarat paljastuvat, kun ihminen unohtaa itsensä suuren tehtävän hyväksi. Voimme kaiketi puhua tässä kulkemisesta “kirkkaudesta kirkkauteen” (2 Kor. 3:18).

Tällaista Gloriassa tapahtuu, joskin äärettömästi suuremmassa mitassa kuin inhimillisen elämän puitteissa. Seurakunta on yhdistynyt siihen kirkkoon, joka laulaa kiitosta Jumalan istuimen edessä. Tässä on adoraation paikka, intensiivisen palvonnan paikka, jossa ihminen unohtaa itsensä totaalisesti, katoaa kokonaan Jumalaan, antautuu kokonaan Jumalalle palavassa rakkauudessa, johon Jumala vastaa. Tässä toteutuvat ruotsalaisen virsikirjan 9:3 sanat: “Puhun neuvoistasi, vallastasi, ihmeistäsi, kirkkaudestasi, suuresta armostasi, viisaudestasi joka hetki.”

Sanat törmäävät toisiinsa, tuskin ehdimme kuvata yhtä puolta Jumalassa, ennen kuin jo alamme puhua seuraavasta. Seurakunta laulaa innokkaasti ja antautuneesti Jumalansa mittaamatonta suuruutta ja armoa:

“Me kiitämme sinua,
 me sinua rukoilemme,
 me ylistämme ja kunnioitamme sinua.
 Me sinua kiitämme sinun suuren kunniasi tähden.
 Oi Herra Jumala, taivaallinen kuningas,
 Isä, kaikkivaltias Jumala!
 Oi Herra, kaikkein korkeimman ainoa Poika, Jeesus Kristus!
 Oi Herra Jumala, Jumalan Karitsa, Isän Poika,

joka pois otat maailman synnit,
armahda meitä!
Sinä yksin olet pyhä,
sinä yksin olet Herra,
sinä yksin olet korkein,
Jeesus Kristus,
Pyhän Hengen kanssa
Isän Jumalan kunniaassa.”

Heti kun ihminen tulee lähemmäs Jumalaa, hän huomaa, ettei Kolmiykseys ole inhimillinen dogmi, vaan jumalallinen totuus. Voimme huomata monissa suurissa mystikoissa ja pyhissä, jotka ovat omistaneet koko elämänsä katselemaan sisäisin silmin Jumalaa, että he puhuvat yhä enemmän Jumalan kolmiykseystä. Kolmiykseys havainnollistuu suunnilleen samalla tavalla kuin merellä purjehtiva saa näkyviinsä maata taivaanrannalla. Hän on saanut jo kosketuksen maahan, mutta hän ei vielä tunnista näköpiiriin ilmaantunutta maakaistaletta. Kuta lähemmäs hän pääsee, sitä enemmän maa alkaa erottua, sitä enemmän hän näkee, kuinka vaihtelevaa maasto on. Puiden latvat alkavat erottua, kirkontornit ja tornien huiput saavat yksilöllisiä piirteitä, vähitellen talojen yhtenäisestä massasta kristallisoituu satama, taloja, katuja. Rantaan päästyään ja maihin noustuaan purjehtija näkee ihmisiä, paljon katuja, kokonaan uuden maailman.

Monet kuuntelevat puhetta Kolmiykseystä ikään kuin näkisivät kaukaa mereltä käsin maakaistaleen. Heidän mielestään tällainen puhe vain vaikeuttaa Jumalan käsittämistä. He haluaisivat tämänkin asian niin “yksinkertaisena” kuin mahdollista — maakaistaleena, viivana. Mutta kuta lähemmäs Jumalaa pääsemme, sitä paremmin näemme, kuinka rikas, kuinka valtava, kuinka syvä hän on. Paavalin sanat Roomalaiskirjeen 11:33 ovat mystikon sanoja, hyvin lähelle Jumalaa päässeän ihmisen sanoja: “Oi sitä Jumalan rikkauden ja viisauden ja tiedon syvyyttä! Kuinka tut-

kimattomat ovat hänen tuomionsa ja käsittämättömät hänen tiensä!”

Gloria on ylistyslaulu Kolmiyhteiselle Jumalalle, Isälle ja Pojalle ja Hengelle. Jumalan istuimen edessä seisovat enkelit laulavat sitä meidän esilaulajinamme yötä päivää. Sen ,joka haluaa oppia tuntemaan Jumalan olemuksen, on syytä ottaa kiitollisena vastaan heidän laulunsa sanat, sillä enkelit tietävät, millainen Jumala on. Olisi aivan hullua, jos kauimpana kuoron takarivissä seisovat alkaisivat kapinoida laulamaansa laulua vastaan. Eturivissä seisovat osaavat tavallisesti parhaiten intonoida laulut. Niin asia on Gloriassakin.

Synnintunnustus rukoillaan polvillaan, Gloria seisten, sillä Jumalan enkelit seisovat. Näissä ulkonaisissakin asioissa moderni ihminen saa elää mukana taivaallisessa jumalanpalveluksessa — ruumiineen ja sieluineen, suullaan ja sydämellään.

Kollehtarukous

Kollehtarukous, joka luetaan sunnuntain ensimmäisen luku-kappaleen edellä, on alunperin rukous, joka rukoiltiin osanottajien tultua koolle. Näin rukoiltiin erityisesti vainon aikana tai aikana, jona uskovilla oli vaikeuksia tulla kokoon monin ajoin salassa vietettyyn jumalanpalvelukseen. Muissa tilanteissa oli yleensä rukoiltu litania, joka on säilynyt meille Kyrie-rukouksena (Gloria sai lopullisen paikkansa messussa vasta 500-luvulla ja silloinkin vain piispa sai laulaa sen, mikä yhä rajoitti sen käyttöä). Sana kollehta tulee sanasta kokoaminen ja viittaa siis siihen, että seurakuntalaiset olivat nyt saapuneet paikalle ja olivat *koolla*. Tämä korostaa edellä kosketeltua seikkaa, nimittäin sitä, että kristittyjen kokoontuminen, synaxis, on hyvin olennaista jumalanpalvelukselle, niin olennaista, että siitä pidettiin kiinni

myös sellaisina aikoina, joina jumalanpalveluspaikkaan saapuminen merkitsi hengenvaaraa.

Muunnetussa mielessä sana kollehta on myöhemmin viitannut siihen, että tämä rukous käsittelee tavallisesti päivän aihetta ja on lähes aina läheisessä yhteydessä päivän päälukukappaleeseen, evankeliumiin, jonka sanoman se *kokoaa* rukoukseksi.

Useimmat kollehtarukoukset rakentuvat tietyn järjestyksen mukaan:

1. Jumalan puhuttelu, *invokaatio*,
2. johon liittyy relatiivilause, jossa mainitaan jokin Jumalan arnoteko tai ominaisuus, joilla on yhteys päivän aiheeseen.
3. Varsinainen *pyyntö*, joka usein alkaa sanoilla: “Me rukouksemme sinua ...”
4. Konsekutiivilause, joka usein alkaa sanoilla: “.. niin että me ..”, jotka ilmaisevat, että rukouksen tähtäyspiste on taivaallisissa.
5. Päätös: “Jeesuksen Kristuksen kautta ...”

Tässä kohtaamme ensimmäisen kerran rukouksen, jota kutsutaan luonteensa mukaan petitioksi, pyynnöksi. Kollehtarukous ei ole synnintunnustusta, puhuttelua eikä palvontaa. Se on *pyyntö*, rukous saada jokin tietty lahja Jumalalta.

Rukoukseen johtavalla viittauksella johonkin Jumalan tekoon (kohta 2 edellä) on erityinen merkityksensä. Se ei ole pieni saarna, jonka ihminen pitää Jumalalle, vaan sillä on aivan muu tarkoitus. Muistutan siitä, mitä edellä on sanottu rukoilijan vaarasta tehdä itselleen epäjumala, omien ajatustensa Jumala, jolle rukoukset osoitetaan. Yllä olevan kohdan 2 tehtävä on varjella tämänkaltaiselta epäjumalanpalvelukselta. Tämä kollehtarukouksen osa käyttää nimittäin aina jotakin Raamatun ainesta, jolloin siis osaamme kohdistaa rukouksemme raamatulliselle, tosi Jumalalle. Tätä osaa on pidettävä rukoilijan suojana, apuna osoittaa rukous

todelliselle, elävälle, olemassaolevalle Jumalalle.

Päätössanat — “Jeesuksen Kristuksen, sinun Poikasi, meidän Herramme kautta” — johtuvat siitä näkökulmasta, josta katselemme koko liturgiaa. Kristus seisoo etumaisena koko palvovassa kirkossa, onhan kirkko hänen ruumiinsa. Sen tähden rukoilemme, että rukouksemme kulkisivat hänen kauttaan, hänen lävitseen, ja puhdistuisivat kaikesta itsekkästä ja syntisestä kuonasta ja että ne pantaisiin Jumalan eteen asiallisella, oikealla ja autuaalla tavalla. Jeesus on puolestapuhujamme, hänen tehtäväkseen annamme muotoilla pyyntömme lopulliseen muotoonsa, sillä pyyntörukouksessa rukoilija saa olla aina erityisesti varuillaan itsekkäitä, itsekeskeisiä rukouksia vastaan.

Seurakunta vastaa kollehtarukoukseen *Aamenella*, hebrean sanalla, joka *vahvistaa* sen, mitä rukouksessa on sanottu.

Aamen voi toimia verbinä, jolloin sillä korostetaan edellä lausuttua pyyntöä, se vahvistetaan. Substantiivina se tarkoittaa rakennusmestaria, joka rakentaa vankkaa tekoa, ja adjektiivina aamen viittaa johonkin pysyvään, kelvolliseen. Seurakunnan lausumana rukouksen päätössanana se tarkoittaa, että seurakunta *yhtyy* rukouksen sisältöön. Aamen ei ole pelkkä päätössana, piste rukoukselle. “Aivan, juuri niin, aivan varmasti” tai katekismuksen käännöksenä “se on varmaa ja totta” — näin toimii tämä lyhyt sana rukouksessa.

Aamen on säilynyt kaikissa kristillisissä kirkoissa kautta aikojen samoin kuin juutalaisuudessakin. Monia tällaisia sanoja lauletaan tai luetaan kirkoissamme edelleen hebreaksi: halleluja, hosianna. Evankeliumeissakin on säilynyt sanoja lähinnä arameaksi (Jeesuksen ajan puhekielellä), jotka todistavat siitä, kuinka tavattoman voimakkaasti Jeesuksen sanat vaikuttivat kuulijoihin: Talita kum, effata ym. Myös hänen huutonsa ristillä, hänen rukouksensa psalmin 22 sanoilla, on toistettu hänen itsensä käyttämin hebrean sanoin: “Eli, eli, lama sabaktani?”

Nämä jäljelläolevat hebrean ja aramean sanat todistavat, kuinka tavattoman vakiintunutta kirkon rukouselämä on ollut kautta aikojen ja kaikissa maissa. Rukoileminen on kasvanut uskon omasta elämästä Jumalan ilmoituksen valossa. Ihmiset eivät ole konstruoineet rukousta, vaan se on syntynyt ihmisen reaktiona Jumalan majesteettiuden ja kirkkauden edessä.

Tätä on koetettu havainnollistaa osoittamalla, kuinka kaikenlainen rukous on oikeastaan vain ihmisen — Hengen inspiroimaa — *vastausta* Jumalalle, ihmisen reaktiota Jumalan ja hänen ominaisuuksiensa edessä. Se voitaisiin kuvata kaavamaisesti näin:

Synnintunnustus pyrkii kohti Jumalan pyhyyttä ja halua antaa anteeksi

Esirukous pyrkii kohti Jumalan isällistä huolenpitoa ja rakkautta

Pyyntörukous pyrkii kohti Jumalan laupeutta ja armoa

Kiitosrukous vastaa kaikkeen, mitä Jumala on antanut ja antaa

Palvonta on vastaus Jumalan majesteettiuteen ja kirkkauteen, Jumalan ominaisuuksiin.

Kirkon/seurakunnan esirukous

Suuressa esirukouksessa, jota kutsutaan myös kirkkorukoukseksi, seurakunta tuo Jumalan eteen kaikki esirukousaiheensa. *Esirukous* tarkoittaa sitä, että rukoilemme jonkun tai joidenkin ihmisten puolesta, jonkin asian, jonkin tärkeän seikan, lyhyesti sanoen kaiken hyvän ja luvallisen puolesta. Tämä rukous on äärimmäisen keskitetty ja sitä voi olla sen vuoksi joskus vaikea seurata. Se käsittää niin suuria ihmiselämän alueita ja se esittää ne niin lyhyesti, että se voidaan helposti lausua huolimattomasti.

Eräs suojakeino leväperäisyyttä vastaan on se, että rukous jaetaan lyhyempiin jaksoihin, joiden välissä seurakunta huudahtaa rukouksen “Herra, kuule rukouksemme!”, “Kuule meitä, laupias Herra Jumala” tai muun vastaavan lauseen. Tähän rukoukseen on mahdollista liittää myös erityisiä rukousaiheita, esimerkiksi kastettujen ja vihittyjen nimet, sairaat, vainajiaan surevat ja muut henkilöt, joiden puolesta seurakunta haluaa rukoilla. Koko rukous voidaan muotoilla myös täysin paikallisten tarpeiden ja toiveiden mukaan, mutta kuitenkin niin, että tietty rakenne takaa tälle rukoukselle sisäisen vakauden.

Esirukouksessa ilmenee seurakunnan rakkaus ja sydämellinen toive, että Jumala suojelisi ja edistäisi kaikkea hyvää työtä. Esirukoukselle on luonteenomaista se, että rukoilija ei puhu siinä itsestään, ei myöskään välittömästi Jumalasta (niin kuin palvonnessa), vaan kolmannesta osapuolesta: kirkosta, sen palvelijoista ja jäsenistä, vainotuista, lähetystyöstä, sodan jaloissa olevista maista, isänmaasta, valtion päämiehestä, hallituksesta, valtiopäivistä, kirkolliskokouksesta, kodeista, kouluista, maanviljelyksestä, työnteosta, merimiehistä, rippikoululaisista, köyhistä, sairaita, kiusausten ahdistamista, kärsivistä, yksinäisistä, murheellisista jne. Esirukous nostaa yksilön itsensä ulkopuolelle ja tekee hänestä tavallaan Aabrahamin rukoilemaan Sodoman puolesta (1 Moos. 18:16s), Eelin rukoilemaan Hannan puolesta (1 Sam. 1:17), Pietarin pyytämään apua anopilleen (Matt. 8:14), kanaanilaisen naisen rukoilemaan tyttärensä puolesta (Matt. 15:22s), Pilatuksen vaimon rukoilemaan Jeesuksen puolesta (Matt. 27:19), Stefanuksen rukoilemaan kivittäjiensä puolesta (Apt. 7:60), Paavalin rukoilemaan haaksirikkoisten puolesta (Apt. 27:23s), Monican Augustinuksen puolesta. Tämä suuri esirukous on paikka, jossa kaikki yksilölliset rukoukset otetaan koko kirkon yhteiseen rukoukseen. Siinä kaikki yksityiset rukoukset virtaavat yhteen mahtavaksi huudoksi Herran edessä.

Litania on eräs tällainen esirukous, jota rukoillaan erityisesti

paaston aikana. Rukousaiheet esitetään niin, että seurakunta lausuu tai laulaa niiden väliin aklamaationsa eli ilmaisee olevansa samaa mieltä. Vanhassa vuoden 1686 kirkkolaisissa säädettiin, että “litania on luettava ainakin kerran viikossa” (luku 12, §2). Tätä tapaa noudatetaan edelleen eräissä kirkoissa (mm. anglikaanisessa). Litanialla on oma, sille luontuva sävelmänsä. Monet kristityt ovat kautta aikojen rakastaneet tätä rukousta.

Näin olemme käsitelleet messun alkuosan, ns. sanan jumalanpalveluksen tärkeimmät rukoukset. Seuraavassa luvussa käsitellään ehtoollisosan rukouksia — se on erittäin tärkeä luku.

Ennen kuin siirrymme sinne, teemme lyhyen yhteenvedon niistä rukouksista, jotka tähän mennessä olemme löytäneet messusta. Ne ovat:

- synnintunnustus (confessio) — ripissä
- vetoamus (invocatio) — Herra, armahda
- palvonta, ylistys (adoratio) — Kunnia Jumalalle korkeudessa
- pyyntö (petitio) — kollehtarukous
- esirukous (intercessio) — kirkon yleinen esirukous.

Credo

Uskontunnustus — credo — ei ole varsinaisesti rukous, vaan seurakunta julistaa, tuo siinä ilmi uskonsa Isään, Poikaan ja Pyhään Henkeen.

Uskontunnustus voidaan kuitenkin virittää myös *kiitoslauluna* kolmiyhteiselle Jumalalle ja hänen palvontanaan. Siinä mielessä se asettuu samalle tasolle messun muiden kiitoslaulujen kanssa. Credo ulottuu niiden kanssa yli kaikkien vuosisatojen ja yhdistää kaikki kristityt apostolien ajasta meidän päiviimme asti. Sitä ei tarvitse kaikilta osiltaan “ymmärtää”, sillä se käsittelee Juma-

lan suuria ihmetekoja, luomista, pelastusta ja pyhitystä. Se tuo messuun omana osuutenaan massiivisen raamatullisen tietoainekseen, samalla kun se tekee Raamatun aineksesta yhteenvedon saumattomana, horjumattomana, lujana, kauniina ja ihanana kokonaisuutena. Uskontunnustukseen eläytyminen vaatii oman aikansa. Parempi olisikin sanoa, ettemme tule siinä koskaan valmiiksi. Pitkäkään ihmiselämä ei riitä siihen, että pystyisimme omaksumaan sen koko sisällön. Sen takaa, minkä luulimme paljastaneemme ja käsittäneemme, avautuu uusia salaisuuksia, uusia mysterejä. Sen täytyy johtua siitä, että Jumalaa itseään on mahdoton hallita, käsittää, tuntea läpikotaisin. Hän on äärtä vaillo, ikuinen, hän on kirkkauden Herra. Apostolinen ja Nikaian uskontunnustus kokoavat hänen olemuksensa ja tekonsa muuttamaan sanaan ja tiiviiseen lauseeseen. Se, joka käy sisälle tähän kiitoslauluun, ei tule koskaan siinä valmiiksi. Se on taivaan valtakunnan portti.

3. Rukous Jeesuksen kanssa

Messun ehtoollisosan rukoukset

Jeesus on verrannut taivaan valtakuntaa hääateriaan (Matt. 22:2). Se ei näytä olevan pelkkä vertaus, koskapa hän ehtoollisen asettamisen yhteydessä ennustaa avoimesti, että hän tulee juomaan viinipuun hedelmää “uutena teidän kanssanne Isäni valtakunnassa” (Matt: 26:29). Tämä ajatus hallitsee kokonaan Ilmestyskirjan valtavaa kuvausta taivaallisesta jumalanpalveluksesta. Siinä puhutaan niistä, jotka on “kutsuttu Karitsan hääaterialle” (Ilm. 19:9), sekä itse Karitsasta ja hänen morsiamestaan, Kirkosta (ks. esim. Ilm. 19:7; 21:2; 21:9). Jeesus puhuu jo apostoleilleen itsestään Ylkänä (Matt. 9:15), ja Johannes Kastaja kutsuu itseään “Yljän ystäväksi”, joka “iloitsee Yljän äänestä” (Joh. 3:29). Useat virsirunoilijat ovat tarttuneet ajatukseen taivaan valtakunnasta hääateriaana, jopa ehtoollisena:

“Nyt yhdessä jo lähtekää, läisiin häihin pyrkikää.

Ken Herran kutsun torjuen pois tieltä jäisi autuuden!”

(Suom.vk. 151:1)

“Ja kerran alta turmeluksen ruumiimme nousee kirikkaana.

Me siitä saamme vakuutuksen jo täällä ehtoollisessa.
 Suurelle ehtoollisellesi vie meidät, Herra, taivaaseesi.”
 (Suom. vk. 220:7)

Paneutuessamme nyt *ehtoollisosan* rukouksiin, on vaikea löytää parempaa kuvaa sen enempää taivaan valtakunnasta kuin ehtoollisestakaan kuin tämä: häät ja niiden mieltä ylentävä, iloiseksi tekevä, puhdas ja korkea tunnelma, joka häissä tavallisesti vallitsee. Monet ovat kaikesti olleet häissä, jotka on pidetty kotona. Ahtaissa nukkumalähiön huoneistoissa se taitaa olla lähes mahdotonta, mutta vanhemmissa kaupunginosissa ja maaseudulla voimme vielä päästä kokemaan kotihäät. Morsiuspari ja vanhemmat häävieraat istuvat silloin tavan mukaan talon suuressa salissa nuorison ja lasten istuessa viereisissä huoneissa, ehkä eteisessä tai eteishallissa. He eivät näe morsiusparia, heillä ei ole ehkä lainkaan näköyhteyttä hääsaliin, mutta he saavat kuitenkin olla mukana hääjuhlassa, he saavat laulaa häälauluja, käydä onnittelemassa morsiusparia, kuunnella salissa pidettyjä puheita, ja tietenkin heille tarjoillaan sama hääateria kuin muillekin vieraille. He saavat osallistua hääiloon.

Kirkkorakennuksen ehtoollispöytä maan päällä on itse asiassa Jumalan lastenpöytä, joka on katettu taivaan valtakunnan esipihalle Jumalan lapsia varten, mutta varsinaisesti se on ulos asti ulottuva osa taivaan ehtoollispöydästä, jossa Kristus istuu isäntänä ja Ylkänä yhdessä ja samassa persoonassa. Emme näe hääsaliin sisälle, emme vielä näe omin silmin Jumalaa, emme näe myöskään Aabrahamia, Iisakia ja Jaakobia (Matt. 8:11) emmekä apostolien ja marttyyrien joukkoa, emme pyhiä ja enkeleitä, emme näe ketään niistä, jotka ovat päässeet uskossa kotiin. Mutta me kuulemme heidän kiitoslaulunsa, me laulamme jo heidän kanssaan messun alkuosassa “Kunnia Jumalalle korkeuksissa” ja ehtoollisosassa sen kiitoslauluja, saamme kuunnella Jumalan pu-

hetta, sillä Sana, joka luetaan jumalanpalveluksen lukukappaleissa ei ole pelkästään ihmisäänellä luettua sanaa, vaan se on Jumalan elävä ääni. Saamme ottaa osaa “arvovieraiden” laulamiin onnittelelulauluihin Jumalan Karitsalle, joka ottaa pois maailman synnit, vieläpä saamme maistaa samaa ateriaa kuin hekin — pappi on Kristuksen palvelija, joka antaa jokaiselle ehtoollispyötyään tulleelle Kristuksen tosi ruumiin ja veren. Hän tekee sen, minkä Kristuskin teki ensimmäisenä kiirastorstai-iltana, hän lausuu samat sanat, jakaa saman leivän ja viinin, rukoilee samat rukoukset. Ehtoollisosassa käy selvästi ilmi, kuinka aika ja paikka katoavat Kirkon rajojen sisällä. Olemme päässeet yläsaliin Herran ja hänen apostoliensa kanssa sinä yönä, jona hänet kavallettiin — mutta seisomme myös Kristuksen koko taistelevan ja riemuitsevan kirkon kanssa Jumalan istuimen edessä taivaassa, jossa aikaa ei enää ole ja kaikki rajoittuneisuus on hajonnut sirpaleiksi — olemme päässeet ikuisuuksien ikuisuuksiin. Ikuisesti kestävä “nyt” sitoo meidät yhteen Kristuksen itsensä kanssa ja hänen kauttaan koko hänen Kirkkonsa kanssa, hänen koko ruumiinsa kanssa — täysin riippumatta ajasta, paikasta, kulttuurista, yhteiskunnan rakenteesta, sukupolvesta. Tässä Herran läsnäolo hänen pyhässä temppelessään realisoituu, toteutuu sellaisella tavalla, jota tavallisesti kutsutaan sakramentaaliseksi tavaksi.

Sakramentaalinen on käsite, joka ilmaisee tietyn ulottuvuuden. Olemme tottuneet käsittelemään sellaisia ulottuvuuksia kuin korkeus, leveys, syvyys jne. Sakramentaalinen ulottuvuus — käsittelemätön sille, joka ei tiedä, mitä sakramentti on — kuvaa ikuisen murtautumista aikaan, Ikuisen astumista esiin ihmisen hahmossa, Kristuksessa, leivässä ja viinissä. Se mikä pinnallisesti katsoen ja tietämättömän katselijan mielestä on vain joukko ihmisiä, jotka harrastavat laulujen laulamista ja käyvät ottamassa vastaan leipää ja viiniä, onkin itse asiassa osa ikuisesta jumalanpalvelusta, joka toteutetaan jo täällä maan päällä. Ihmiset, jotka ovat matkalla taivaan ehtoolliselle, harjoittelevat jo perille tuloa

varten — oikeastaan he tekevät enemmän. Salaisella, *sakramenttaalisella* tavalla he ovat jo perillä hääateriaalla samalla tavalla kuin pienet lapset hääatalon eteisessä.

Tätä taustaa vasten ehtoollisosan rukoukset ovat selviä ja havainnollisia. Niin kutsuttua *valmistusvirttä*, jonka aikana pappi valmistaa pyhät lahjat, kutsutaan myös offertoriumiksi, joka tarkoittaa esiin kantamista. Nimi johtuu siitä, että alkukristillisyydessä sen aikana todella tuotiin alttarille leipää ja viiniä. Siihen aikaan ehtoollisaineet eivät olleet valmiina sakaristossa, vaan jokainen jumalanpalvelukseen tulija toi mukanaan palan leipää ja hiukan viiniä, jotka vietiin alttarille ja sen jälkeen pappi konsekroi ne. Tämä tapa on säilynyt tai herännyt henkiin monella taholla kristikunnassa, myös Ruotsin kirkossa. On nimittäin huomattu, että siinä tavassa piilee eräs keskeinen kristillinen motiivi. Ihminen tuo lahjansa Jumalalle, hän uhraa Jumalalle työnsä hedelmät (sadonkorjuujuhlaan kirkkoon tuodut hedelmät ovat muistumaa tästä), ja Jumala siunaa ja kruunaa ihmisen lahjat. Vaikka tämä uhraaminen ei tapahtuisikaan alkuperäisellä tavalla, voimme silti tuoda valmistusvirren aikana sydämemme Jumalalle ja uhrata hänelle koko elämämme. Niin kuin morsian annetaan hääjuhlassa sulhaselle, niin sekä yksityinen kristitty että koko kirkko uhraa, luovuttaa itsensä tässä Kristukselle suuren yhdistymisen edellä, joka tapahtuu kommuuniossa.

Ylistys

Prefaatio on sijoitettu yhteisen otsikon, *ylistyksen*, alle. Tähän otsikkoon on kaikin tavoin hyvä kiinnittää huomiota. Ehtoollinen ei ole suruateria, hautajaisateria, jota hallitsee ajatus Kristuksen kuolemasta. Se on kiitosateria, ylistyslaulu, hääateria, niin kuin sen kreikankielinen nimikin sanoo: eukaristia, kiitos. Ajatus Jeesuksen kuolemasta on voimakkaana läsnä — laulamme Ju-

malan Karitsasta, joka ottaa pois maailman synnit — mutta sitä voimakkaampi on ajatus hänen ylösnousemuksestaan ja kunnistaan. Emme jaksa murehtia Kristuksen kuolemaa tietäessämme, että hän on noussut kuolleista ja että me saamme tässä ateriasa yhdistyä elävään Vapahtajaan.

Prefaation suuri kiitoslaulu alkaa papin kehotuksella kansalle ylentää sydämet Jumalan puoleen ja kiittää Jumalaa, meidän Herraamme. Kansa vastaa ylentämällä sydämensä sekä laulamalla, että hän yksin on arvollinen saamaan kiitoksen ja ylistyksen.

Itse *prefaatio* (sana merkitsee esipuhetta, johdantosanoja, ja valmistaa asetussanoihin) koostuu kolmesta osasta:

1. Yleinen osa: “Totisesti, sinä yksin olet arvollinen saamaan ylistyksemme, kaikkivaltias Isä, pyhä Jumala ...” (huomaa, että rukous kohdistuu Isälle).

2. Erityinen, kirkkovuoden ajankohdan määrittämä osa (yleinen jakso sekä adventin, joulun, paaston, pääsiäisen, helluntain, Kolminaisuuden ajan, kirkkovuoden päätöksen jaksot). Näiden jaksoiden sisältö sävyttyy luonnollisesti siitä kirkkovuoden ajankohdasta, johon ne kuuluvat.

3. Päätösosa: “Sen tähden ylistämme kaikkien aikojen uskollistesi ja koko taivaallisen joukon kanssa nimeäsi ja laulamme palvoen.” Tässä tiettyyn paikkaan koolle tullut seurakunta pukee sanoiksi ykseytensä kaikkien aikojen uskovien ja koko taivaallisen joukon kanssa. Toistaiseksi se on kiitoslaulun ja rukouksen ykseyttä, laulettua palvontaa, samoin kuin koko jumalanpalvelus kaikkine lauluineen on jatkuvaa rukousta. Sakramentaalinen läpimurto ei ole vielä tapahtunut, mutta seurakunta on siihen valmis.

Seurakunta liittyy nyt kaikkina aikoina ja ikuisuudessa elävään (taistelevaan ja riemuitsevaan) Kirkkoon laulamalla kaksi tilanteelle luonteenomaista laulua, jotka sanovat hyvin selkeästi,

mistä tässä on kysymys: Nämä kaksi laulua on liitetty yhdeksi. Sen nimenä on *Sanctus*, *Pyhä*.

Sanctus

Tässä rukouksessa on kaksi osaa. Ensimmäinen on se laulu, jota Jesaja kuuli serafien laulavan Jumalan kunniaksi: “Pyhä, pyhä, pyhä Herra Jumala Sebaot. Taivaat ja maa ovat täynnä sinun kunniaasi” (vrt. Jes. 6:3). Kolmiykseyden kunnia välähtää näkyviin jo Vanhan testamentin aikana, ennen kuin Poika vielä oli tullut ihmiseksi, ja Jesaja laulaa Kolmiyhteisen Jumalan pyhyyttä. Mutta tässäkin saamme muistutuksen siitä, että olemme kauan sitten jättäneet ajan ja paikan taaksemme. Saman laulun Jumalan kolmiyksehdelle, minkä Jesaja kuuli kuningas Ussian aikana, Johannes kuuli Patmoksella, katsellessaan taivaallista jumalanpalvelusta: “Pyhä, pyhä, pyhä on Herra Jumala, Kaikkivaltias” (Im. 4:8). Se laulu kaikuu ikuisuuksien ikuisuuksiin aikaan ja paikkaan katsomatta:

“Taivaassa, ratki taivaassa Jumala hallitsee
ja kunnialla suurella pyhänsä palkitsee.
He kiitostansa kantavat ja “Pyhä, pyhä” laulavat,
oi Herra Sebaot.” (Suom. vk. 617:6)

Sanctuksen toisena osana on se laulu, jolla kansa Jerusalemissa tervehti Jeesusta hänen ratsastaessaan kaupunkiin: “Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimessä. Hoosianna korkeuksissa.” Tällä laululla tervehditään Messiasta, se on messiaaninen laulu kuninkaalle psalmista 118:26. Jokainen juutalaislapsi sai — ja saa — oppia laulamaan sen jo varhain osatakseen laulaa sen silloin, kun Messias tulee. Messiasta odotettiin alituisesti, melkein kuumeisesti. Kansä yhtyi laulamaan tätä laulua — ja

voisi yhtyä nytkin — Jeesuksen ratsastaessa kaupunkiin. Laulu oli heille jo tuttu, vähän niin kuin meidän koululaisemme opettelevat laulun kuninkaalle, jos tämä vaikka tulisi käymään paikakakunnalla. Kun siis jumalanpalvelusta viettävä seurakunta viritteää messiaanisen laulun kuninkaalle, se johtuu siitä, että nyt Kuningas tulee, nyt Kristus, Messias, tulee, ei tosin vielä silminnähtävässä kunniaassaan kaikkien enkeliensä kanssa (Matt. 25:31), vaan pyhässä ehtoollisessaan.

Ehtoollisrukous

Seuraava *ehtoollisrukous* koostuu täydellisessä muodossaan kolmesta jaksosta.

Ensimmäinen osa on trinitaarisesti muotoiltu valmistusrukous ehtoollisenvieton edellä. Se osoitetaan Isälle, siinä kiitetään pelastuksesta Jeesuksen Kristuksen kautta ja pyydetään Pyhää Henkeä tulemaan ehtoollisaineiden ylle, jotta niistä tulisi Kristuksen ruumis ja veri. Lisäksi pyydetään, että Henki sytyttäisi elävän uskon ehtoolliselle tulijoiden sydämiin ja valmistaisi heidät ottamaan oikein vastaan Vapahtajansa. Tätä rukousta kutsutaan *epikleesiksi*, vetoomukseksi, pyynnöksi Hengelle tulla luoksemme.

Ehtoollisrukouksen toisen osan muodostavat *asetussanat*, jotka ovat tässä muodossa 1 Kor. 11:23-25. Jakeet ovat todennäköisesti suora lainaus alkukristillisestä liturgiasta.

Kolmantena osana on ns. *anamneesi* (kr. = muistelu, muistutus), jossa seurakunta palauttaa mieleensä Kristuksen koko pelastustyön, hänen kuolemansa, ylösnousemuksensa, taivaaseenastumisensa ja paluunsa. Seurakunta katselee edessä olevaa ehtoollisellakäyntiä koko tähän pelastustyöhön suljettuna tapahtumana.

Näin Herra, Messias, Kuningas, Ylkä tulee pyhässä ehtoollisessaan. Leipä on hänen ruumiinsa, viini on hänen verensä. Kristuksen läsnäolo saa tässä tavattoman tihentyneen ja keskittyneen ilmauksen hänen reaalisessa läsnäolossaan leivässä ja viinissä. Ehtoollinen ei ole vertauskuvallinen toimitus. Se on Ikuisen astumista ajallisuuteen, hänen reaalisesti tapahtunut yhdistymisensä leipään ja viiniin, hän on niissä, niiden kanssa ja niiden alla. Hänen läsnäolonsa ei ole vain henkistä läsnäoloa, ikään kuin enemmän tai vähemmän löysästi sidoksissa itse toimitukseen, ateriaan sellaisenaan. Se on merkittävästi konkreettisempaa, kouraantuntuvampaa. Se on hänen omien sanojensa mukaisesti sidoksissa leipään ja viiniin, uhrilahjoihin, jotka seurakunta on tuonut alttarille. Nyt Jumala kruunaa nämä uhrilahjat omalla läsnäolollaan. Jeesus ratsasti Jerusalemiin aasilla, jonka meille tuntematon mies oli antanut hänen käyttöönsä opetuslasten pyynnöstä, sillä Herra tarvitsi sitä. Nyt Messias saapuu paikallisseurakuntaan toisin välinein, jotka meille tuntemattomat kädet ovat asettaneet kirkon käyttöön — kukaan ei tiedä, kuka on kylvänyt siemenen, kuka korjannut sadon, kuka leiponut leivän tai kuka on viljellyt viinin, koonnut rypäleet ja sotkenut ne. Mutta Herra tarvitsee niitä. Jumala tulee ihmistä niin lähelle, että häntä voi koskettaa. Hän ei halveksinut neitsyen kohtua (vrt. vanha kiitoslaulu *Te Deum* virsikirjassa). Hän ei halveksi myöskään maan hedelmiä, ihmisen uhrilahjoja.

Luther sanoo Vähän katekismuksen viidennessä luvussa selkeästi Kristuksen läsnäolosta ehtoollisessa: “Altтарin sakramentti on leipään ja viiniin sisältyvä Herramme Jeesuksen Kristuksen todellinen ruumis ja veri. Hän on sen itse asettanut meidän, kristittyjen, syötäväksi ja juotavaksi.”

Toisinaan kuulee sanottavan, ettei ole tarpeellista mennä kirkkoon ja että saisimme yhtä suuren hyödyn istuessamme kotona rukoilemassa. Tämä ei ole sopusoinnussa todellisuuden kanssa.

Yksityisellä rukouksella kotona on oma paikkansa ja merkityksensä. Mutta yksilön rukoukseen liittyy eräs suuri vaara, oikeastaan kaksi vaaraa, joilta rukous Herran ehtoollisen yhteydessä varjelee.

Ensimmäinen vaara on riski ajautua rukouksessa irti todellisuudesta. Se, joka rukoilee pelkästään kotona, tai kirkossa jossa ei vietetä ehtoollista, saattaa joutua siihen vaaraan, jota kutsutaan ajatusten luiskahtamiseksi, spiritualisoitumiseksi. Tulemme rakentaneeksi rukouksessamme ilmalinnoja, liu’umme kuvasta toiseen — ennen kuin arvaammekaan rukouksesta voi tulla eräänlaisia unelmointia, pakoa katkerasta todellisuudesta yksityiseen idylliin, eräänlaiseen Laiskurienmaahan, jossa “lepäämme” elämän ankaruudesta ja luulemme saavamme siitä voimia.

Ehtoollinen asettaa rukouksen sille kuuluvalle paikalle, pitää sen kiinni todellisuuden maassa, erityisesti siitä syystä, että ehtoollinen julistaa niin erinomaisen mahtavasti Herran kuolemaa (1 Kor. 11:26). Kun Kristus ilmoittaa itsensä tällä tavalla, kärsivässä, uhratussa ruumiissaan ja veressään, silloin rukoilija ymmärtää, millainen Jumala on, silloin emme tee itsellemme uneksittua epäjumalaa, emme luikahda rukouksessamme pakoon kovaa todellisuutta vaan meidän on pakko — ehkä vastoin omaa tahtoaamme — osoittaa rukouksemme tälle Jumalalle, joka tuli ihmiseksi Jeesuksessa Kristuksessa, joka kärsi ja kuoli maailman velkojen tähden. Yhtäkkiä meille selviää, minkä tähden meillä on kirkoissamme Ristiinnaulitun kuva: tällainen Jumala on, tälle Jumalalle meidän tulee osoittaa rukouksemme, eikä tämä todellisuus tule missään muualla niin vavisuttavalla tavalla havaittavaksi kuin pyhässä ehtoollisessa. Kärsivä Messias, ylösnoussut Kuningas tulee kansansa luokse leivän ja viinin muodoissa. Ihmisen myötäsyntyinen halu välttää elämän vaikeuksia ja epämurkavuuksia saa tässä kovakouraisen ojennuksen. Samoin yritykset väistää vaikeudet rukouksen tiellä unelmoiden.

Toinen riski yksityisessä rukouksessa on se, että se taantuu hyvin helposti enemmän tai vähemmän itsekeskeiseksi rukoukseksi. Rukoilija kiertelee pääasiassa itsensä, toiveidensa, vaikeuksiensa, kiitosaiheidensa ympärillä. Hän pyytää voimaa vaikeiden koettelemusten edessä, kestävyyttä yhdessä ja toisessa asiassa, onnea, iloa, etuja jne. Ehtoollisrukoukset vastustavat tätä hyvin suurta riskiä kolmea tietä:

Rukous ehtoollisen yhteydessä suuntaa yksityisen ihmisen

- a. *Jeesusta kohti*, häväistyä, monille vastenmielistä Jeesusta kohti (Jes. 53:2), mutta myös kirkastettua Kristusta, Messiasta kohti,
- b. *niitä pyhiä kohti*, joiden läsnäoloon messussa saamme totutella,
- c. *lähimmäisiä*, niitä ihmisiä kohti, jotka polvistuvat samaan ehtoollispöytään, ja niitä, jotka kohtaamme kirkon ulkopuolella.

Ehtoollisella on siis painokas sosiaalinen puolensa. Se yhdistää Jeesukseen, se yhdistää myös koko taivaalliseen joukkoon ja lähimmäiseen. Käypä lähimmäisemme ehtoollisella tai on käymättä, ehtoollisella kävijän tulee kohdata hänet aivan samalla tavalla kuin hän kohtaa ehtoollisella käyneen lähimmäisensä. Tässä on syy siihen, että ahkera ehtoollisella käyminen ei ainoastaan edistä pyhitystä, vaan tekee myös yhteiselon ihmisten kesken siedettävämmäksi. Meidät irrotetaan itsekkyydestämme suurempaan joustavuuteen ja suurempaan rakkauteen lähimmäistämme kohtaan. Emme jää myöskään kovin yksin uskossamme. Vaikka meillä ei olisikaan lähellämme toista ihmistä, jaamme kuitenkin uskomme kaikkien aikojen uskovien kanssa ja koko taivaallisen joukon kanssa. Ja ennen muuta meillä on Jeesus itse, joka ei ole vain jossakin kaukana taivaan avaruuksissa, vaan lähellä, elävänä, reaalisesti läsnäolevana ehtoollisen leivässä ja viinissä. Kristuksen reaalin läsnäolo ehtoollisessa luo ehtoollisen yhteydessä lausuttuihin rukouksiin konkreettisuutta, ja se puolestaan muokkaa yksityistä, henkilökohtaista elämää ihmisten parissa arkipäivän keskellä.

Isä meidän

Mitä seurakunnan tulee rukoilla siinä ylevässä silmänräpäyksessä, jona Herra tulee luoksemme pyhässä ehtoollisessa, mitä sen tulee puhua Kuninkaalleen, miten morsiamen on puhuttava Yljälleen? Siihen hetkeen eivät sovi mitkään ihmistekoiset rukoukset, olivatpa ne kuinka jaloja ja kauniita tahansa. Siihen tilanteeseen sopii ainoastaan se rukous, minkä Herra itse on opettanut Kirkkooan rukoilemaan, *Isä meidän* (Matt. 6:9s). Tässä rukouksessa olisi riittävästi ainesta omaan rukoukseen. Se on palvellut kaikkina aikoina rukouksen esikuvana, opastajana oikeaan rukoukseen. Tässä käsittelemme sitä jumalanpalveluksen yhteydessä, johon se oikeutetusti kuuluu. Kristuksen tullessa Kirkkonsa luokse palvova seurakunta on häntä vastassa. Se rukoilee sitä rukousta, minkä hän itse on opettanut sen rukoiltavaksi.

Mitä tulee tämän rukouksen rakenteeseen, voimme panna merkille, että se osoitetaan Isälle. Johdantosanat ovat puhuttelu, Isän invokaatio. Muut rukoukset keskittyvät

1. Jumalan nimeen
2. Jumalan valtakuntaan
3. Jumalan tahtoon
4. ihmisen leipään
5. ihmisen velkaan
6. ihmisen kiusauksiin.

Isä meidän palvelee esimerkkinä jokaiseen rukoukseen sillä tavalla, että se alkaa puhumalla Jumalasta (rukoukset 1-3) ottaakseen vasta sen jälkeen esiin rukoilijan omat asiat (rukoukset 4-6). Siinä on eräitä selviä yhtäläisyyksiä tavallisesti käytettyyn kollehtarukoukseen, joka sekin alkaa puhuttelulla, jatkuu vetoamalla johonkin Jumalalle kuuluvaan, hänen ominaisuuteensa tai hänen hyvään tekoonsa, sekä vasta sen jälkeen päättyy rukoilijan

pyyntöön, petition. Isä meidän -rukousta voidaan käyttää yksityisen ihmisen meditatiivisen rukouksen perustana — esimerkiksi hiljaisessa rukouksessa kirkossa. Silloin voimme pysähtyä jonkin rukouksen kohdalle ja vaipua siihen keskustellen hiljaa Jumalan kanssa. Tämä rukous käsittää elämän suuret olennaiset asiat — Jumalan nimen, Jumalan persoonan (vrt. mitä edellä on sanottu Jeesuksen nimestä, s. 18), Jumalan valtakunnan eli taivaan, Kirkon sekä Jumalan tahdon, kymmenen käskyä, rakkautenkäskyn, lain. Sen jälkeen se käsittelee ihmiselämän suuret olennaiset asiat, toimeentulon, leivän, sekä sen, mitä ihmiset kaikkina aikoina ja kaikki kokeneet sielunhoitajat ovat pitäneet ihmisen tärkeimpänä ongelmana ja samalla hänen aateluutensa merkinä: kysymykset syyllisyydestä ja kiusauksesta.

Isä meidän -rukousta kutsutaan tavallisesti *Herran rukoukseksi*. Se on saanut tämän nimen pääasiassa sillä perusteella, että Jeesus itse on sen antanut ja hän itse on opettanut opetuslapsiaan rukoilemaan sitä.

Mutta Jeesus ei vaadi opetuslapsiltaan mitään sellaista, mitä hän ei itsekään tee. Hän odottaa kansaltaan armahtavaisuutta, koska hän itse on armahtavainen. Kristittyjen rakkaus johtuu siitä, että Kristus on ensin rakastanut heitä — “me rakastamme, sillä hän on ensin rakastanut meitä” (1 Joh. 4:19). Kristityn on taiselettava pahaa vastaan, koska Kristus on tehnyt niin. Ja hän itse asetti ensin ehtoollisen pyhän sakramentin ja antoi sitten opetuslapsilleen käskyn: “Tehkää tämä minun muistokseni” (Luuk. 22:19).

Kreikan muistoa tarkoittava sana — anamnesis — ei merkitse yksinomaan muistoa. Sillä, että teemme jotakin Jeesuksen muistoksi, on suurempi merkitys. Ehtoollinen ei ole “muistoateria”, jota vietetään, jotta seurakunta pelkästään ajattelisi Jeesuksen kuolemaa ristillä.

Anamnesis tarkoittaa menneisyydessä tapahtunutta toimintaa,

joka on *jatkuvasti ajankohtainen* ja joka elää jatkuvasti. Sana *muistutus* avaa syvällisemmän näkymän anamnesiksen sisältöön. Myös sana *kehotus* on lähellä kreikankielisen sanan merkitystä.

Kun siis suoritamme ehtoolliseen liittyvät toimet “minun muistokseni”, tämä sakramentti, kun se vietetään Jeesuksen asetuksen ja apostolisen järjestyksen mukaan, asettaa seurakunnan eteen Herran itsensä säätämän aterian, eikä se ateria suuntaa katsettamme vain ajassa taaksepäin, menneisyyteen, Golgatalle, vaan myös nykyhetkeen ja tulevaisuuteen, jopa ikuisuuteen. Se, mitä Herra sai aikaan ristillä, maailman pelastaminen, on tapahtuma, jolla on ikuinen ja rajoittamaton sisältö. Se suoritettiin ajassa, mutta se ulottuu ikuisuuteen.

Tätä taustaa vasten meidän on nähtävä Herran rukouksen paikka ehtoollisenvietossa. Herra ei ole ainoastaan käskenyt opetuslapsiaan rukoilemaan tätä rukousta. Se on Herran rukous myös siinä mielessä, että *hän itse rukoilee sen*. Sen, mitä hän vaatii uskoviltaan, sen hän tekee itse ensin. Tämä pätee rakkauteen, tämä pätee kuuliaisuuteen, taisteluun pahaa vastaan, tämä pätee laupeuteen.

Se pätee myös rukoukseen. Ja se pätee Isä meidän -rukoukseen.

Lyhyt analyysi Isä meidän -rukouksesta osoittaa, kuinka suuressa määrin se on myös Jeesuksen oma rukous.

Puhuttelu — “Isä meidän, joka olet taivaissa” — ei ole vain maan päällä elävien ihmisten huuto Isälle taivaassa. Myös Poika puhuttelee siinä Isää nyt, kun hän istuu Isän oikealla puolella. Isä meidän on *taivaallinen* rukous.

Ensimmäinen rukous — “Pyhitetty olkoon sinun nimesi” — on kiitoslaulu, palvonnan ja kiitoksen ilmaus. Poika ylistää Isää, niin kuin hän teki mm. herättäessään Lasaruksen.

Toinen rukous — “Tulkoon sinun valtakuntasi” — on rukous

Jumalan valtakunnan laajenemiseksi, siinä pyydetään pyhitystä.

Kolmas rukous — “Tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä, niin kuin taivaassa” — on oikeastaan lausuttu taivaasta käsin. Poika pyytää, että Isän tahto tapahtuisi myös maan päällä, niin kuin se tapahtuu taivaassa.

Neljäs rukous — “Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme” — on ehkä vaikeasti ymmärrettävissä taivaallisesta perspektiivistä käsin. Mutta se — samoin kuin muut Isä meidän -rukouksen pyynnöt: “Anna meille anteeksi velkamme, niin kuin mekin annamme anteeksi velallisillemme, äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta” — osoittaa, kuinka suuressa määrin Jeesus samaistuu ruumiiseensa, Kirkkoon. Leipä, velka, kiusaukset, paha eivät ole millään tavalla outoja ilmiöitä Pojalle. Hän ei välttä puhetta niistä edes taivaassa. Kun ihmiset rukoilevat Herran rukousta maan päällä ja esittävät nämä pyynnöt, Jeesus on ehtinyt jo heidän edelleen rukoillessaan Isän oikealla puolella. “Isä meidän” on mitä suurimmassa määrin rukousta *Jeesuksen nimes- sä*, Jeesuksen persoonassa. Hän ottaa nämäkin rukoukset huulilleen ja vie ne Isälle. Niin kuin kirkon alttarille katettu ehtoollis- ateria ulottuu aina taivaan valtakuntaan asti — näin paljon sisältyy käsitteeseen “muisto” — samoin Herran rukous soi sekä hänen opetuslastensa huulilta niin kuin hänen omiltaankin, maan päällä rukoilevista ihmisistä aina taivaalliseen rukoukseen asti. Hän rukoilee heille leipää, hän rukoilee heille syntien anteeksiantamusta ja näyttää Isälle haavansa ikuisiksi muistoksi sovintokuolemas- taan. Hän on taivaassakin Karitsa, joka on ikään kuin teurastettu (Ilm. 5:6), ikuinen takuu maan syntisten pelastuksesta. Hän sama- istuu heihin siinä määrin, että hän esittää omin huulin heidän pyyntönsä syntien anteeksisaamisesta. Ja päätteeksi hän rukoilee myös sitä, etteivät he joutuisi kiusaukseen, vaan pelastuisivat pahasta ja Pahalta, aivan niin kuin hän rukoili suuressa ylimmäis- papillisessa esirukouksessaan (Joh. 17:15).

Tämä rukous on aivan erityisessä mielessä rukous Jeesuksen nimessä, se on kaikkien rukousten kruunu.

Isä meidän -rukouksen jälkeen voidaan hetken aikaa rukoilla hiljaa. Tässä on yksityisen esirukouksen ja kiitoksen paikka ehtoollisen yhteydessä. Voimme mennä ehtoolliselle muidenkin kuin itsemme tähden. Sinne mennessä meillä voi olla mielesämme jokin erityinen asia, erityinen rukous jonkun ihmisen puolesta. Jumalan kasvojen edessä voidaan pysyä myös vaiti. Rukoileminen ei merkitse alituista puhumista, lakkaamatta esiinvirtaavia sanoja. On olemassa sellainenkin tila, jota kutsutaan hiljaisuudeksi Jumalan edessä: katselemme häntä, iloitsemme vain siitä, että hän on olemassa, että hän on läsnä, annamme rakkautemme vain virrata häntä kohti — sanoitta, hiljaisina.

Alkukristillisyydessä ehtoollisen nimenä oli *leivänmurtaminen* (Apt. 2:42). Apostoleihin vaikutti voimakkaasti se, että Jeesus mursi leivän, niin etteivät he koskaan unohtaneet sitä, vaan vieläpä nimesivät hänen suorittamallaan toimituksella koko aterian. Emmaukseen vaeltaneet kaksi opetuslasta tunnistivat Jeesuksen vasta siitä, että hän mursi heille leivän (Luuk. 24:30s). Nyt papikin ottaa leivän ja murtaa sen, niin kuin Kristus teki, ja seurakunta lausuu julki sen, mitä ehtoollisateriassa tapahtuu:

“Se leipä, jonka murramme, eikö se ole osallisuus Kristuksen ruumiiseen?

Me monet olemme yksi ruumis; sillä me olemme kaikki tuosta yhdestä leivästä osalliset.” (1 Kor. 10:16)

Leivänmurtamista seuraa *rauhantervehdys, Pax*. Siihen meidät johdatetaan sanoilla, joilla Ylösnoussut tervehti pelokkaita opetuslapsiaan näiden istuessa lukittujen ovien takana juutalaisia peläten: “Herran rauha olkoon teidän kanssanne” (Joh. 20: 19,21,26). Jumalanpalvelukseen tulleet voivat toivottaa toisilleen rauhaa monella tavalla. He voivat ottaa toisiaan kädestä, he voivat

ääneti kumartaa toisilleen tai ilmaista jollakin muulla tavalla sen, mitä tämä tervehdys tähdentää: mikään ei enää erota kristittyjä toisistaan. “Kaikki on sovitettu, olemme ystäviä. Haluamme sanoa, ennen kuin otamme ehtoollisen vastaan, että elämme yhdessä toisiimme!” Tässäkin ilmenee ehtoollisen sosiaalinen puoli. Osanottajien välillä ei ole mitään raja-aitoja, tässä ei ole ylhäistä eikä alhaista, ei juutalaista eikä kreikkalaista, ei oppinutta eikä oppimatonta. Korostamme keskinäistä yhteyttämme, vaikka emme tunnekaan toisiamme nimeltä.

Agnus Dei

Sitten seuraa laulu Jumalan Karitsalle, *Agnus Dei*, joka on sovituksen mysteerin hiljaista *palvontaa*: “Oi Jumalan Karitsa, joka pois otat maailman synnit!”

Tämä ehkäpä kristikunnan kaunein laulu, samalla eräs vanhimpia messun osia, osoitetaan kolme kertaa Jumalan Karitsalle. Juutalaiset tiesivät, mikä tehtävä karitsalla on. Joka vuosi etsittiin virheetön uhrilammas, joka vietiin suurena sovintopäivänä Salomon temppeliin ylipapin luokse, joka seiso i temppelin perällä, esiripun edessä. Hän laski kätensä karitsan niskalle ja ru koili rukouksen, jossa hän pyysi Jumalaa vaatimaan tältä viat tomalta karitsalta rangaistuksen niistä synneistä, joihin kansa oli syyllistynyt kuluneen vuoden aikana. Karitsan verta mukanaan hän meni esiripun taakse kaikkein pyhimpään. Siellä säilytettiin arkkia ja arkkiin oli pantu mm. laintaulut. Hän vihmoi ne verellä, sillä Jumala oli sanonut, että se luettaisiin sovituksesi hänen edessään. Sitten ylipappi meni jälleen ulos ja vihmoi veren seurakunnan ylle — se katsottiin synninpäästöksi. Tämä riitti oli toistettu joka vuosi lähes tuhannen vuoden ajan, jokainen juutalainen tiesi, mitä se merkitsi, se oli tullut heille tutuksi, he olivat tottuneet siihen.

Sitten seurasi se historian käännekohta, jossa Johannes Kastaja lakkasi yhtäkkiä kastamasta Jordanvirran rannalla ja osoitti Jeesukseen, joka tuli häntä kohti: “Katso, Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin” (Joh. 1:29). Jokaisen oli pakko ymmärtää välittömästi hänen sanansa. Tässä oli Jumalan itsensä lähettämä Karitsa, sovitus, joka oli suurempi kaikkea muuta, missä he siihen asti olivat olleet mukana. Hän ei ottaisi pois vain juutalaisten synnit vuodeksi kerrallaan, vaan maailman synnit. Hän on syntipukki, Karitsa, joka kärsii sijaisena kaikkien ihmisten puolesta. Seurakunta laulaa kolme kertaa Johannes Kastajan sanat Jumalan Karitsasta. Heidän laulunsa on ääneen lausuttu rukous, joka on samalla mahtavaa julistusta Herran kuolemasta. Sijaiskärsimys asetetaan kirkon keskellä nähtäville.

Kiitoslaulu Karitsalle kuuluu myös Raamatun lehdiltä, taivaallisen jumalanpalveluksen korkeasta kuorista:

“Karitsa, joka on teurastettu, on arvollinen saamaan voiman ja rikkautta ja viisautta ja väkevyyden ja kunnian ja kirkkauden ja ylistyksen.” (Ilm. 5:12)

Sitten kuvataan vieraiden iloa aivan ehtoollisen vastaanottamisen edellä:

“Iloitkaamme ja riemuitkaamme ja antakaamme kunnia hänelle, sillä Karitsan häät ovat tulleet, ja hänen vaimonsa on itsensä valmistanut.” (Ilm. 19:7)

Tänä hetkenä maan päällä jumalanpalvelusta viettävä seurakunta on kokoontuneena yhteen taivaallisen kanssa, niin kuin Johannes kertoo:

“Tämän jälkeen minä näin, ja katso, oli suuri joukko, jota ei kukaan voinut lukea, kaikista kansanheimoista ja sukukunnista ja kansoista ja kielistä, ja ne seisovat valtaistuimen edessä ja Karitsan edessä puettuina pitkiin valkeisiin vaatteisiin, ja heillä oli palmut käsissään, ja he huusivat suurella äänellä sanoen:

“Pelastus tulee meidän Jumalaltamme, joka valtaistuimella istuu, ja Karitsalta.”

(Ilm. 7:9s)

Sitten pyhällä aterialla tapahtuu *kommunio*, Kristuksen ruumis ja veri otetaan vastaan, kristitty yhdistyy Vapahtajaan, Kuningaaseen, Messiaaseen. Sana astuu sisälle sydämeen. Rukous voi kaikkineen vaieta ja levätä tässä autuaaksitekemisessä. Myös rukous *kommunion* jälkeen, jonka voimme rukoilla palattuamme penkkiin, voi olla tällainen sanaton, hiljaisesti lausuttu kiitos Herralle tästä määrättömän valtavasta rukouksen kuulemisesta. Hän näkee, hän tietää, hän kuulee.

Benedicamus

Suuri, yhteisesti lausuttu *kiitosrukous* johdattaa sitten koko seurakunnan sitä seuraavaan rukoukseen. Siitä on olemassa monta vaihtoehtoa, mutta tavallisin lienee se, joka suoraan tähtää kohti “suurta ehtoollista taivaassa”. Lastenpöydässä istuvien lasten mielessä on se aika, jolloin he saavat siirtyä aikuisina suureen hääsaliin, mutta he kiittävät sydämestään siitä suuresta armosta, mikä heille on suotu, kun he saavat olla mukana jo nyt — tällä tavalla. Ja seurakunta ja pappi laulavat julki kiitollisuutensa kolminkertaisessa *Halleluja*-laulussa, *kiitoslaulussa*.

Siunauksen ja päätösvirren jälkeen messu on päättynyt. Messu on Kirkon ensisijainen toimitus ihmisten kesellä, se on jaloin kokoamispaikka heidän rukouksilleen, se on samalla ensisijainen kasvattaja rukoukseen. Se vapauttaa yksityisen ihmisen rajoittuneisuudestaan ja eristäytyneisyydestään asettamalla hänet siihen ylimaalliseen yhteyteen, joka on nimeltään Kirkko kautta kaikkien aikojen ja ikuisuudessa. Messu ei aseta ihmistä hänen

omien ajatustensa luoman Jumalan eteen, vaan Jumalan, joka on olemassa ja läsnä, Jumalan eteen, joka tulee seurakunnan luokse pyhässä ehtoollisessa. Messu konkretisoi Jumalan, Jumalalle on mieluista tulla vieraaksi joka paikkaan, missä tätä jumalanpalvelusta vietetään apostolisen järjestyksen mukaan — vaikka paikalla olisi vain kaksi henkeä ja paikkana olisi sairaan huone. Kuta enemmän eläydymme messun tavattomaan jännitykseen ja laajuuteen, sitä luonnollisemmalta tuntuu esimerkiksi langeta polvilleen tai lukea tiettyjä rukouksia ääneen esilukijan mukana. Toisaalta ymmärrämme myös sen, ettei tämä ole tärkeintä. Meidän ei tarvitse lausua rukouksia tai suorittaa tiettyjä liikkeitä. Ainoa välttämätön asia on olla tässä suuressa, taivaallisessa joukossa. Siinä ihminen kadottaa lopulta tunnon minästään, itsestään erillisenä yksilönä, ja tulee sen sijaan yhä tietoisemmaksi olevansa osa sitä suurta ykseyttä, joka ylistää Jumalaa. Ihminen lakkaa olemasta vain oma itsensä ja hänestä tulee Kirkko, Kristuksen morsian.

4. Rukous Jeesuksen kanssa

Hetkipalvelus

Olemme käsitelleet tähän mennessä niitä rukouksia, jotka rukoillaan kirkon tärkeimmässä jumalanpalveluksessa, messussa, ja tarkastelleet erityisesti sunnuntain jumalanpalvelusta.

Messun ohella vietetään muitakin jumalanpalveluksia, esimerkiksi iltakirkkoja, vespereitä, kompletoriumeja, sunnuntain aatkokirkkoja, erilaisia arkipäivien jumalanpalveluksia. Jouluaattona on ainakin kaupungeissa tapana viettää aattorukous, uudenvuodenaattona uudenvuoden rukoushetki. Viime aikoina on ruvettu viettämään erityisiä ylistys- ja esirukousjumalanpalveluksia.

Useimmat näistä jumalanpalveluksista ovat saaneet alkunsa niistä rukoushetkistä, joita kutsutaan yhteisellä nimellä hetkipalvelukseksi.

Tapa viettää rukousjumalanpalveluksia ympäri vuorokauden on hyvin vanhaa perua.

Jo juutalaisuuden piirissä rukoiltiin säännöllisesti joka kolmas tunti auringon noususta sen laskuun. Rukoukset alkoivat aamulla noin kello 6, itämaisen ajanlaskun mukaan ensimmäisellä het-

kellä. Ne jatkuivat kolmannella hetkellä noin kello 9, kuudennella hetkellä noin kello 12, yhdeksännellä hetkellä noin kello 15 ja auringon laskiessa noin kello 18. Tätä viimeistä hetkeä kutsuttiin myöhemmin vesperiiksi (lat. ilta). Päätteeksi rukoiltiin iltarukous myöhemmin illalla levolle mentäessä. Usein rukoiltiin sitä paitsi juhlallisempi rukous päivän koittaessa ennen ensimmäistä rukoushetkeä tai sen jälkeen.

Yhteensä rukoiltiin siis seitsemän kertaa, niin kuin sanotaan ps. 119:164: ”Seitsemästi päivässä minä ylistän sinua.” Luku seitsemän kuvaa Raamatussa täydellisyyttä. Viikossa on seitsemän päivää, Herran rukouksessa on seitsemän rukousta ja se on siis täydellinen rukous, Jeesus puheet täyttyivät ennen hänen kuolemaansa seitsemässä lauseessa ristillä, seitsemänkymmentä kertaa seitsemän on kristityn annettava anteeksi häntä vastaan rikkoneelle veljelle ja näin osoitettava täydellistä rakkauttaan. Jeesus ”pitää niitä seitsemää tähteä oikeassa kädessään” ja hän ”käyskelee niiden seitsemän kultaisen lampunjalan keskellä” (Ilm. 2:1) ja hänellä on myös ”Jumalan seitsemän henkeä ja ne seitsemän tähteä” (Ilm. 3:1), jotka osoittavat, että hän on maailman valkeus (Joh. 8:12), valon täyteys. Rukous seitsemän kertaa päivässä merkitsee siis, että rukoilemme täydellisesti, aina. Paa-valikin liittyy tähän tapaan rukoilla sanoessaan: ”Rukoilkaa lakkaamatta!” (1 Tess. 5:17). Se ei tarkoita sitä, että kristitty saisi lyödä laimin maallisen elämänsä, työnsä ja ihmissuhteensa. Mutta hänen on pidettävä mielensä aina Jumalaan päin kääntyneenä sanojen kanssa tai ilman niitä.

Hetkipalvelus on eräs ilmentymä tästä lakkaamattomasta rukouksesta. Niin kuin ruumis tarvitsee ravintoa säännöllisesti useita kertoja päivässä, sielullakin on tarve kääntyä usein Jumalan puoleen saamaan häneltä voimaa ja viisautta. Samalla hetkipalvelus merkitsee sitä, että ihminen liittyy yhä uudelleen taivaallisiin kuoroihin ja niiden alituisen ja iäti jatkuvaan ylistykseen Korkeimmalle.

Niinpä hetkirukoukset ovat rukouksen kannalta katsottuina eräs tapa *palvoa*. Niissä on sekä pyyntörukousta että esirukousta, ja päivän viimeisessä rukoushetkessä on synnintunnustus, mutta tyypologisesti rukoushetkiä hallitsee muutoin kiitoslaulu.

Hetkipalveluksen tärkein rukousaines koostuu Raamatun *psalmeista*. Näin tilanne oli jo juutalaisuuden rukoushetkissä, jumalanpalveluksissa joita vietettiin sekä Jerusalemin temppelissä että synagogissa. Erilaisissa tilanteissa rukoiltiin niihin sopivia psalmeja. Aamu- ja iltarukouksissa rukoiltiin esimerkiksi ps. 59:17, 141:21, 55:18 ja yön tunteina (yölläkin rukoiltiin) ps. 16:7, 17:3, 42:9, 119:62, 63:6-7, 119:55. Kolme suurta vuotuista pyhiinvaellusta Jerusalemiin tehtiin psalmeja laulaen, esimerkiksi ps. 121,122, 84. Kärsimyksen ja ilon ajat heijastuvat psalmeista 22 ja 89. Erityinen ilonaihe oli laulaa Jumalan suurimmasta hyvästä työstä kansaansa kohtaan, kun hän johdatti sen Egyptistä ja antoi sille oman maan, ps. 78.

Psalttari oli siis jo juutalaisuudessa *rukouskirja* ja sellaisena sitä käytettiin. Voisimme sanoa myös, että se oli varsinaisessa mielessä virsikirja, laulukirja. Sitä *laulettiin rukoillen* ja sitä *rukoiltiin laulaen*. Kun jumalanpalveluksissa käytettävää laulukirjaa kutsutaan monilla kielillä *psalmikirjaksi* (esim. ruotsin psalm-bok), se johtuu siitä, että siihen otetut runot korvaavat ne laulut, joita alunperin ja aina reformaation aikaan asti laulettiin yleisissä jumalanpalveluksissa, nimittäin juuri Raamatun psalmit. Tavallisen kirkkoväen oli hyvin vaikea oppia laulamaan niitä. Eräs Martti Lutherin liturgisista pääpyrkimyksistä oli halu auttaa jumalanpalvelusta viettävää seurakuntaa *osallistumaan* tapahtumiseen. Sen tähden hän muunsi monta psalmia säännölliseen runomittaan ja liitti niihin helposti laulettavat sävelmät. Reformaation virsi ennen muita virsiä — “Jumala ompe linnamme”, suom. virsi 170 — on toisinto psalmista 46. Virsirunoilijat toimivat kauan tästä itsestään selvästä säännöstä käsin. Monet virret ovat

edelleen suoranaisia käännöksiä psalmeista, jotka on sovitettu rytmisesti ja metrisesti lauluiksi. Tätä taustaa vasten ymmärrämme Lutherin suuren kunnioituksen psalmeja kohtaan ja hänen arviointinsa niistä. Hän sanoo Psalttarin esipuheessa:

“Niinpä on käynyt niin, että Psalttarista on tullut kaikkien hurskaiden ihmisten kirja ja että jokainen, olkoon missä asemassa tahansa, voi löytää tästä pienestä kirjasta jakeita ja kokonaisia psalmeja, jotka sopivat juuri hänelle ja joista tuntuu, että ne on pantu sinne juuri hänen tähtensä. Hän ei pystyisi itse lausumaan tai keksimään eikä edes toivomaan mitään, mikä sopisi hänelle paremmin.”

Jeesus noudatti aivan luonnostaan tapaa rukoilla psalmeja. Olemme viitanneet tähän jo aikaisemmin erityisesti kärsimyshistorian yhteydessä. Ehtoollisen asettamisen jälkeen laulettiin juhlan tavan mukaan ps. 115-118 (nk. “kiitosvirsi”, Matt. 26:30), joka kuului pääsiäisaterian päätökseen. Ristillä hän huusi tuskaansa psalmin sanoin, joita oli tapana käyttää tällaisissa vaikeissa tilanteissa, ps. 22:2 (Matt. 27:46), ja sanat “hän huusi suurella äänellä” saattavat merkitä sitä, että hän lauloi ne. Todennäköisesti hän ei silloin laulanut ainoastaan ensimmäistä jaetta, vaan koko psalmin, joka kuvaa kirjaimellisesti hänen tilaansa ristillä. Psalmi oli profetiaa, joka kävi tässä täytäntöön. Hän rukoili toisin sanoen psalmin 22 sille tarkoitetulla, sen varsinaisella paikalla. Eivätkä hänen viimeisetkään sanansa ristillä olleet hänen sillä hetkellä itse keksimiään rukoussanoja — hän rukoili juutalaisen iltarukouksen tuntiessaan maanpäällisen elämänsä illan lähestyvän (Ps. 36:6; Luuk. 23:36). Tämä rukous on sittemmin saanut pysyvän paikan myös kirkon iltarukouksessa, kompletoriumissa.

Kirkko omaksui täysin tämän tavan rukoilla psalmeja päivittäin ja vielä yölläkin. Apostolit osallistuivat temppelin rukoushetkiin (esim. Apt. 3:1). Pietarista kerrotaan, että hän “nousi noin kuudennen hetken vaiheilla katolle rukoilemaan” (Apt. 10:9, vrt

Apt. 10:2-3 ja 30). Kun Paavali ja Silas olivat joutuneet Filippiissä vankilaan ja lujin kahleisiin pantuina sisimpään vankihuoneeseen, he “keskiyön aikaan olivat rukouksissa ja veisasivat ylistystä Jumalalle” (Apt. 16:25). He eivät tarttuneet pateettisesti “viimeiseen apuun”, vaan noudattivat säännöllistä rukoustapaansa, jota mikään ei voinut ehkäistä.

Tässä ei ole syytä kuvata kristillisen hetkipalveluksen kehitystä. Sen verran on kuitenkin sanottava, että tästä rukoustavasta kehittyi kirkon rukouselämälle luja perinne ja että kukin rukoushetki sai nimensä sen tunnin mukaan, jona sitä vietettiin: ad primam, ad tertiam, ad sextam, ad nonam, vesper. Viimeinen, illalla vietettävä rukous sai nimekseen completorium, koska sen myötä päivän rukouksista tuli valmis ja ehjä kokonaisuus. Hetkipalvelus aloitettiin sitä paitsi usein varhaisella aamurukouksella, matutinalla. Yöllä rukoiltiin yksi tai useampia nocturneja.

Tähän rukoushetkien sarjaan liitettiin jo varhain vielä yksi hyvin merkittävä elementti. Se syntyi pääsiäisaaton ja pääsiäispäivän välisenä yönä vietetystä valvomisesta. Se on se yö, jona Kristus nousi kuolleista, ja jo nuori kirkko vietti sen valvoen. Tätä yöllä vietettyä jumalanpalvelusta (jota on viime aikoina alettu viettää meilläkin) kutsuttiin vigiliaksi. Pian sitä ei vietettykään vain pääsiäispäivän vastaisena yönä kerran vuodessa, vaan sitä alettiin viettää jokaisena sunnuntain vastaisena yönä ympäri vuoden, sillä sunnuntai on alunperin pääsiäispäivän viettoa. Klassinen katekismusperinne sanoo, että sunnuntai on lepopäivä, “koska Herramme Jeesus Kristus sinä päivänä nousi kuolleista” (vuoden 1878 katekismus, kohta 33). Kun jokaista sunnuntaita vietettiin ylösnousemuksen päivänä, toisin sanoen pääsiäisenä kautta koko vuoden, levisi myös tapa viettää vigilia jokaisena lauantain ja sunnuntain välisenä yönä. Ensimmäisinä kristillisinä vuosisatoina vigilia vietettiin tosiaan yöllä, mutta kun kristinusko sittemmin sai sallitun uskonnon aseman keisari Konstantinus Suuren

aikana (321 jKr), tapa muuttui mukavuussyistä niin, että tämän öisen jumalanpalveluksen sisältö sijoitettiin osittain lauantain vesperiin (siis suurin piirtein siihen ajankohtaan, jona vietetään aattokirkkoa), osittain sunnuntain varhaiseen aamujumalanpalvelukseen, joka sai nimen laudes (lat. monikko sanasta laus = kiitoslaulu). Sen tähden lauantain vesperistä on tullut sunnuntai-messuun johdettava jumalanpalvelus.*)

Ruotsin kirkolla ei ole virallista hetkipalveluksen laitosta, mutta yksityisistä aloitteista niitä on kirkollisten kustantajien toimesta julkaistu useitakin. Niillä on käyttöä sekä yhteisissä jumalanpalveluksissa (esim. konferenssien ja kirkkopäivien yhteydessä, yhteisöissä, rukousryhmissä ja suurperheissä) että yksityisessä harjoituksenharjoituksessa. Ne kaikki rakentuvat klassiselle länsimaiselle hetkipalvelusperinteelle ja niiden perusrungon muodostavat juuri Raamatun psalmit, joihin on otettu mukaan kolme Uuden testamentin laulua, joita kutsutaan monikossa nimellä *cantica*, nimittäin Sakariaan kiitoslaulu laudekseen (Benedictus), Marian kiitoslaulu (Magnificat) vesperiin ja Simeonin kiitoslaulu (Nunc dimittis) kompletoriumiin.

Aamun rukoushetkiä (matutina, laudes, ad primam) sävyttää kiitollisuus siitä, että yö on kulunut ja uusi aamu on koittamassa. Sakariaan kiitoslaulu on sijoitettu laudekseen siitä syystä, että Sakarias oli Johannes Kastajan isä ja että hän viritti tämän kiitoslaulun poikansa ympärileikkauksen juhlassa (Luuk. 1:68). Se kuvastaa Johannes Kastajan tehtävää kulkea Jeesuksen edellä ja valmistaa hänelle tie — niin kuin aamu kulkee päivän edellä.

Keskipäivän rukoushetki, ad sextam, heijastaa jotakin päivän taakoista ja helteestä ja siinä rukoillaan voimaa viedä päivän työ hyvään päätökseen. Samantapainen sisältö on myös ad nonam -rukouksessa, yhdeksännen hetken rukouksessa.

Illan rukoushetki, vesper, luo kiitollisuutta siitä, että ilta saapuu tuoden viileyttä ja lepoa väsyneille työmiehille. Tähän ruko-

ushetkeen kuuluu Marian kiitoslaulu. Neitsyt Maria viritti kiitoksensa saatuaan ilmoituksen Jeesuksen syntymästä (Luuk. 1:46). Se kuvastaa kirkon yhteistä iloa siitä, että päivä on tullut, nimitäin Valo, Kristus-Aurinko.

Illan ja yön rukoushetket henkivät kiitollisuutta levosta Jumalan suojeluksessa ja turvapaikasta pimeyden voimilta, pahalta ja kuolemalta. Kompletoriumiin kuuluu Simeonin kiitoslaulu. Simeon lauloi tämän laulun saadessaan pitää Messiaista käsivarsillaan Salomon temppelissä (Luuk. 2:29). Sen sanoilla seurakunta ilmaisee valmiutensa kuolemaan. Se, jolla on Jeesus, voi siirtyä rauhassa tuonpuoleiseen.

Sen, joka haluaa rukoilla hetkipalvelusta, ei tarvitse oikeastaan hankkia sitä varten mitään erityistä kirjaa, joskin sellaisesta on käytännössä etua. Yksinkertaisimmillaan psalmit ovat saatavilla Psalttarista ja Uuden testamentin canticat Luukkaan evankeliumista, luvuista 1-2. Varsinaisissa rukouskirjoissa on tosin myös muuta hyvin arvokasta aineistoa, nimittäin ns. *antifonit*, jotka aloittavat ja päättävät psalmit ja jotka pitäisi rukoilla oikeastaan myös jakeiden välillä eräänlaisena rukouksen kertosaakeena, samoin kuin resitoimme ja laulamme messun introituslaulua (ks edellä s. 44ss). Antifonit on valittu siten, että ne kiinnittävät huomion psalmin kristologiseen sisältöön, sekä niin, että ne sijoittavat psalmit kirkkovuoden yhteyteen. Voimme sanoa, että ne asettavat psalmin oikeaan kulmaan ja korostavat sen sisältöä ja sijoittavat sen Jumalan ilmoituksen kokonaisuuteen. Monet psalmit ovat — niin kuin edellä on sanottu — profeetallista sanaa, joka saa täyttymyksensä Kristuksessa. Juuri tätä antifonit korostavat. Hetkipalveluksen päivittäiset rukoushetket asettavat nimitäin rukoilijan myös läheiseen kosketukseen erityisesti pitkäperjantain tapahtumien kanssa, koska ne viittaavat sen päivän ensimmäisen, kolmannen, kuudennen ja yhdeksännen hetken tapahtumiin.

Monet viime aikoina syntyneet *raamattulaulut* ovat usein juuri pidempiä tai lyhyempiä katkelmia psalmeista. Niistä on poimittu yksi tai useampia jakeita ja niihin on laadittu yksinkertainen, helposti laulettava melodia, toisinaan myös antifoni kertosäkeenä. Nämä laulut ovat levinneet nopeasti ja saaneet sijan yhteisessä jumalanpalveluksessa. Se todistaa, että kyseessä on hyvin vanha, jälleen henkiin herännyt traditio. Melodiat voivat olla oman aikamme tuotetta, ne voivat olla myös yksinkertaisia resitaatiosävelmiä, joiden kertosäkeissä on kehittyneempiä sävelkulkuja. Typologisesti katsoen ne ovat adoraatiota ja antavat siis muodon seurakunnan kiitoslaululle ja palvonnalle. Esilaulaja voi laulaa varsinaisen psalmitekstin ja seurakunta liittyy mukaan jokaisen jakeen jälkeen laulamalla antifonin. Jakeet voidaan myös jakaa kahdelle tai useammalle ryhmälle (esim. miehet/naiset) ja kaikki voivat laulaa yhdessä antifonin.

Psalttarin löytyminen vakavasti otettavana *rukouskirjana* on ylipäänsä mielenkiintoinen ja inspiroiva ajan merkki. Psalmien rukoileminen on Jumalan sanan rukoilemista, sanan minkä hän itse on pannut ihmisen huulille. Se on puhetta Korkeimman kanssa hänen omalla tasollaan, mutta sellaisin sanoin, joita hän haluaa ihmisen käyttävän ja joiden hän sallii ilmaista sen, mitä ihmis sydän syvimpinä tarpeinaan kaipaa häneltä. Ihminen puolestaan voi täyttää nämä sanat kaikella rakkaudellaan, uskollaan, kaipauksellaan, rauhattomuudellaan ja turvallisuuden tunteellaan.

5. Rukouksen kuuleminen

“Silloin te huudatte minua avuksenne, tulette ja rukoilette minua, ja minä kuulen teitä” (Jer. 29:12).

Kysymys rukouksen kuulemisesta on eräs rukouksen kaikkein tärkeimmistä ongelmista. Jos kerran rukous on sydämen keskustelua Jumalan kanssa, on myös tärkeää, ettei tämä keskustelu taannu ihmisen itsekseen käymäksi monologiksi, vaan että se on todella kahdenkeskistä keskustelua, että Jumala toisin sanoen vastaa — tai joka tapauksessa kuuntelee.

Mutta jo tähän kätkeytyy eräs ongelma, johon ei aina kiinnitetä asiaankuuluvaa huomiota. Moni, joka on rukoillut kauan, ei ehkä ole saanut sitä, mitä hän on pyytänyt. Silloin hän valittaa, ettei hänen rukoustaan ole kuultu.

Mutta asia ei ole lainkaan näin yksinkertainen. Ihminen ei voi ylimalkaan antaa lausuntoa siitä, onko Jumala kuullut hänen rukouksensa vai jättänyt kuulematta — Jumala yksin tietää sen. Ihminen saattaisi ehkä murehtia sitä, ettei Jumala ole vastannut hänen rukoukseensa, mutta sekin murhe on perustaa vailla ja asiaton. Jumala ei ole ehkä vastannut sillä tavalla kuin rukoilija on kuvitellut hänen vastaavan. Jäljellä on se mahdollisuus — joka tällaisessa tapauksessa on hyvin suuri — että Jumala on vastannut jollakin toisella tavalla ja että rukoilija on keskittynyt

niin täysin jäljittämään odottamaansa rukousvastausta, ettei hän näe Jumalan antamaa vastausta.

Meidän on siis erotettava toisistaan *rukouksen kuuleminen* ja *rukousvastaus*, samoin kuin erotamme toisistaan *erilaiset rukousvastaukset*. Rukoilija ei aina näe näitä eroavaisuuksia — ja kärsii siitä, katkeroituu, tuntee Jumalan hylänneen hänet, alkaa epäillä, kuuleeko Jumala ollenkaan rukouksia, koska hän ei vastaa niin kuin rukoilija ajattelee. Rukoilija alkaa jopa epäillä sitäkin, onko yleensä olemassa sellaista mahtia, jota kutsutaan Jumalaksi, koskapa hän ei tee sitä, mitä häneltä pyydetään.

Vuoden 1878 kristinoppi tekee erinomaisella tavalla yhteenvedon koko tästä ongelmavyyhdestä vastatessaan kysymykseen: Millä tavalla Jumala täyttää lupauksensa kuulla rukoukset? Vastaus kuuluu: Jumala täyttää lupauksensa kuulla rukoukset niin, että kun hänen aikansa koittaa, hän antaa meille sen, mitä olemme pyytäneet, tai sitä, mikä on meille parempaa ja hyödyllisempää.

Jumala lupaa kuulla rukoukset

Kaikkein ensimmäiseksi on siis pantava merkille se, että Jumala on antanut lupauksen kuulla ihmisen rukouksen. Rukousta ei huudeta tyhjään avaruuteen, Jumala on paljon lähempänä kuin luulemmekaan — hän kuulee rukouksen. “Hän kuulee katuvaisien huokaukset ja kääntyy heidän rukouksensa puoleen.” “Minä kuulen heitä” (Jer. 29:12). Monissa psalmeissa ei pyydetäkään Jumalaa tekemään tätä tai tuota, vaan kuulemaan “minun ääneni”, että hän ylipäänsä “avaisi korvansa” ja “kuuntelisi avunhuutoani”. Jumala ei siis ole luvannut “reagoida positiivisesti”, vastata myöntävästi ihmiskunnan kaikkiin rukouksiin, vaan hän on luvannut käsittämättömässä armossaan kuunnella heidän kaikkia

rukouksiaan, kuulla heitä heidän rukoillessaan. Vastauksen luonteen hän päättää itse, niin kuin senkin, vastaako hän lainkaan. Mutta hän kuulee — sen hän lupaa monin paikoin Raamatussa.

Aloittelija tietää rukouksen kouluun tultuaan tavallisesti aivan tarkasti, mitä hän haluaa pyytää. Hänen rukouksensa ovat tavallisesti yksityiskohtaisia sekä omissa asioissa että esirukouksissa toisten puolesta. Hän pyytää Jumalalta apua edessäolevaan kokeeseen, hän pyytää lastensa puolesta, että Jumala kasvattaisi heistä sellaisia ja sellaisia, hän rukoilee työnsä puolesta, että se menisi niin ja niin, hän rukoilee omaa pyhitystään ja edistymistään armosta jne.

Kuta kauemmin ja kestävämmin hän rukoilee, sitä enemmän tämänkaltainen rukous alkaa muuttua aivan määrättyyn suuntaan. Se jättää yksityiskohdat sikseen, siitä tulee yleisempi ilman että siitä tulisi mitenkään pinnallisempi tai välinpitämättömämpi. Rukoilija ei toimita enää Jumalalle täyteenkirjoitettuja toivomuslistoja, vaan oppii sen sijaan yhä enemmän laskemaan sydämensä ja kaikkien säälimiensä ihmisten hyvän Jumalan eteen ja aivan yksinkertaisesti rukoilemaan kaiken ylle Jumalan siunausta. Yhä vähemmän hän vaatii Jumalalta konkreettisia rukousvastauksia, yhä iloisempi hän on siitä, että Jumala kääntää korvansa hänen puoleensa ja yhä enemmän hän luottaa siihen, että Jumala kuulee hänen rukouksensa ja vastaa parhaalla tavalla. Se ei suinkaan merkitse sitä, että hänen laimenisi innossaan huolehtia omasta ja toisten sielusta tai ruumiillisesta hyvästä. Ei suinkaan. Mutta hän on tehnyt sen suuren löydön, että Jumala itse tietää parhaiten, mikä on parasta, ja ettei rukoilija saa millään tavalla estää Jumalan tahtoa omalla tahdollaan ja toiveillaan. Rukoilijalle riittää toisin sanoen se, että hän saa luovuttaa asiansa Jumalalle, laskea ne Jumalan käsiin, luottaa siihen, että Jumala kuulee hänen rukouksensa. Yksi jos toinenkin rukousaihe saattaa ajoittain tunkeutua mieleen niin pakottavana ja merkittävänä, että hän

todella laskee myös sen Jumalan eteen — jokin vaikea koettelemus, vaikea ratkaisu, vaikea kiusaus tms. Mutta vain suuresti vavisten hän uskaltaa pyytää Jumalalta sitä vastausta, joka hänellä lähinnä häilyy mielessä, ja hyvin pian Pyhä Henki auttaa häntä jättämään lapsenomaisesti tämänkin asian Jumalan ratkaistavaksi — kaikkien muiden asioiden joukkoon. Hän on oppinut, ettei hänen asiansa ole määrätä Jumalaa vastaamaan tietyllä tavalla, vaan luottaa siihen, että riittää, kun Jumala kuulee häntä.

Jeesus tarkoittaa juuri tätä sanoessaan: “Jos te anotte jotakin Isältä, on hän sen teille antava minun nimessäni ... anokaa, niin te saatte, että teidän ilonne olisi täydellinen” (Joh. 16:23-24). Jeesuksen lupaama rukousvastaus on lujasti sidoksissa “Jeesuksen nimeen” eli häneen itseensä. Se, mitä ihminen rukoilee Isältä, sen hän saa Jeesuksessa. Siten on myös lausuttu selvästi, että ainoastaan sellainen rukousvastaus on ajateltavissa, mikä on sopusoinnussa Jeesuksen kanssa, Kirkon kanssa joka on hänen ruumiinsa. Tässä luvattu rukousvastaus ei siis merkitse sitä, että voisimme rukoilla käytännöllisesti katsoen mitä tahansa ja saada sen. Ei, vastaus on erinomaisen lujin sitein liitetty Kristukseen ja ainoastaan häneen.

Tämä jää monilta huomaamatta. He valittavat elämän surkeutta ja tarkoituksettomuutta, he saattavat jopa pyytää Jumalaa, että hän — “jos hän on olemassa” — ilmestyisi heille ja antaisi heidän elämälleen uuden suunnan. Jumala vastaa — Kirkossaan, Jeesuksen persoonassa ja nimessä. Jumala on pyhässä temppelessään, siellä hän puhuu, siellä hän toimii, siellä hän antaa itsensä pyhässä ehtoollisessa, siellä hän antaa elämälle sen uuden suunnan, jota rukoilija pyysi, sieltä elämä saa tarkoituksensa ja jännityksensä — mutta se, joka rukoili tätä, ei menekään temppeleihin ja valittaa ehkä kaiken lisäksi aina vain sitä, ettei Jumala kuule häntä. Hän rukoili Jumalaa ilmaisemaan itsensä. Jumala kuuli rukouksen ja vastasi siihen, hän astui julki — “Jeesuksen nimessä” eli pyhässä Kirkossaan, mutta rukoilija ei tullutkaan sinne.

Toinen esimerkki: joku kärsii pahasta omastatunnosta jonkin tietyn synnin tähden. Omatunto syyttää päivittäin ja hetkittäin ja ihminen kiemurtelee syyllisyydessään kuin mato. Kaikki elämänilo katoaa, samoin kaikki rohkeus. Ihmisestä tulee erakko toisten keskellä, työ sujuu huonommin, kaikki käy yhä raskaammaksi ja synkemmäksi. Hän huutaa Jumalalta apua, voimaa uskoa syntien anteeksiantamiseen, valoa pimeyteen. Hän menee kirkkoon jumalanpalvelukseen, hän laskee sielunsa synnintunnustuksessa tomuun. Eikö Jumala siis vastaakaan? “Onko Jumala unohtanut olla armollinen?” (Ps. 77:10).

Ei suinkaan. Jumala vastaa. Hän antaa synnit anteeksi synninpäästön sanalla, Kristuksen tähden. Messun synninpäästössä hän antaa anojalle sen, mitä tämä anoo, ja rukoilijan ilo olisi täydellinen — jos hän vain tahtoi kuunnella Jumalan vastausta. Hän on niin oman vaivansa vanki, niin kääntynyt tuijottamaan ongelmaansa, kuuleeko Jumala hänen rukouksensa, ettei hän kuule Jumalan vastausta.

Esimerkkejä olisi paljon enemmän. Ne todistavat yhdestä suusta: on erittäin tärkeää, että rukoilija on vakuuttunut toisaalta siitä, että Jumala todella kuulee hänen rukouksensa, toisaalta siitä, että Jumala todella vastaa lupauksensa mukaan, mutta sellaisella tavalla kuin hän on ennalta luvannut: Jeesuksen nimessä eli yhteydessä Kirkkoon ja sen armonvälineisiin.

Aikanaan

“Jumala toteuttaa lupauksensa kuulla rukoukset siten, että hän, kun hänen aikansa tulee ...” Ilmaus on saatu Kaanan viini-ihmeestä. Maria menee Jeesuksen luokse: “Heillä ei ole viiniä.” Jeesus vastaa: “Mitä sinä tahdot minusta, vaimo? Minun aikani ei ole vielä tullut” (Joh. 2:3-4). Jumala auttaa, Jumala vastaa

rukoukseen, mutta häntä ei sido minkäänlainen aikataulu, hän on ikuinen, hänen vastauksensa tulee kun hän itse sitä haluaa. Vastaus tulee Jumalan aikana, omana aikanaan.

Sana “aikanaan” on saanut sivumerkityksen “hyvin kauaa tulevaisuuteen siirtyvä vastaus”, vaikka Kaanan häiden yhteydessä sellaisesta ei näy merkkiäkään. Siinä “aikanaan” merkitsee vain sitä, että Jumalan vastaus on niin täysin irrallaan kaikista velvoitteista ihmisiä ja ihmisten vaatimuksia ja odotuksia kohtaan, että se voi päinvastoin tulla milloin tahansa — se voi iskeä kuin salama, se voi myös viipyä ja siinä tapauksessa kuinka kauan tahansa. Mutta pitkäkään odotus ei vaikuta yhtään mitään itse asian kulkuun. Jumalan kauan viipynyt vastaus on myöhässä vain aikaansidotun ihmisen näkökulmasta. Jumalan näkökulmasta on yhdentekevää, viipyykö vastaus, sillä se on olemassa aikaan katsomatta, koska se lähtee liikkeelle ikuisesta Jumalasta ja on oman luontonsakin puolesta ikuinen. Jumala on sama eilen ja tänään ja ikuisesti. Hänen sanansa on yhtä arvokas sekä eilen, tänään että ikuisesti. Samoin hänen rukoukseen antamansa vastaus on ikuisesti voimassa, ikuisesti arvokas. Hän itse tietää parhaan ajan lähettää se liikkeelle. Jumala vastaa ajallaan, siis Jumalan omana aikana, asian kannalta parhaana aikana. Tähän rukoilijan täytyy luottaa ja heittää sikseen hermostunut rauhattomuutensa ja kiireen ahdistama kaipauksensa saada pikainen vastaus Jumalalta. Samoin saa mennä kärsimättömyys vastauksen viipyessä.

Tämä ei merkitse sitä, että Jumalan vastaukset tulisivat aina myöhään. Ei suinkaan. Jumala voi vastata välittömästi, aavistamattoman nopeasti. Pitaalinen sai heti avun (Matt. 8:2-3), ristillä riippuva ryöväri sai “paluupostissa” lupauksen päästä Jeesuksen kanssa paratiisiin (Luuk. 23:42-43). Synninpäästö niin yleisessä kuin yksityisessä ripissä on välitön rukouksen kuuleminen, samoin kutsu ehtoollispöytään sille, joka on rukoillut: “Anna meille rauhasi, Jeesus ...” Niin, onpa jokainen auringonnousukin osa

rukouksenkuulemista, koska se tuo vielä yhden armonpäivän, vielä yhden päivän ja tilaisuuden etsiä Jumalan armoa ja pelastua.

Mutta Jumalan vastaus voi myös viipyä, ja ihmisten kärsivällisyys joutuu siten kokeeseen. Kun Martta ja Maria lähettivät Lasaruksen sairastuessa Jeesukselle sanan, hän viivytteli oudolla tavalla: “Kun hän siis kuuli hänen sairastavan, viipyi hän siinä paikassa, missä hän oli, vielä kaksi päivää.” Vasta sen jälkeen hän nousi mennäkseen Betaniaan, ja hän saapui perille — liian myöhään. Maria moitti häntä: “Herra, jos sinä olisit ollut täällä, ei minun veljeni olisi kuollut” (Joh. 11:6,32) — siinä on esimerkki rukouksesta, johon ei ilmeisestikään vastattu odotetulla tavalla ja joka sen tähden johtaa katkeruuteen ja Jumalan syytelyyn. Kanaanilainen nainen sai huutaa kauan ja kulkea Jeesuksen perässä kauan, ennen kuin Jeesus lopulta vastasi hänen rukoukseensa sairaan tyttären puolesta (Matt. 15). Galilean Kaanassa skandaali uhkasi turmella koko hääpäivällisen viinin loppuessa, ja voimme varmaan lähteä siitä, että Maria kokeili viimeistä ulospääsyä kääntyessään Poikansa puoleen — Jeesushan ei ollut tehnyt aikaisemmin mitään ihmeitä. Veden muuttuminen viiniksi oli ensimmäinen. Siitä huolimatta Jeesus viivytti apuaan.

Rukoilijat ovat kaikkina aikoina kohdanneet tämän puolen Herrassa. He ovat huutaneet Jumalalta apua, terveyttä, armoa, rauhaa. Hän ei ole vastannut. Huudon vaiettua on vallinnut hiljaisuus, ja missä rukoilija on pyrkinyt koko olemuksellaan kuulemaan edes yhden sanan, siellä ei ole kuulunut mitään. Vanhemmat ovat nähneet lastensa kulkevan tuhoon, läheiset ja rakkaat ihmiset ovat joutuneet onnettomuuksiin, sairaudet ovat perineet voiton, epäusko ja synti ovat saaneet levitä ja tarttua viatomiin sieluihin ja vietellä ne, väärää oppia on levitetty ja vastuussa olevat viranomaiset ovat sanktioineet sen, yksityiset ja

koko Kirkko ovat huutaneet Jumalalle, yötä päivää, hyökänneet rukouksin hänen kimppuunsa — ja hän on antanut vastauksensa viipyä. Rukoilijat ovat tunteneet vain jäätävän hiljaisuuden. Hämmentyneenä, hajanaisena, väsyneenä, uupuneena on kysytty, minkä tähden Jumala viivyyttä vastaan.

Tässä tilanteessa meidän on opittava kolme asiaa:

a. Nöyryyttä. Kukaan ei voi määräillä Jumalaa. Kukaan ei voi myöskään esittää Jumalalle vaatimuksia. Meidän on nyt välttämätöntä tajuta täysin se, että ihminen on hänen palvelijansa eikä hän meidän. Tämä kokemus voi käydä meille kalliiksi, mutta se kuuluu kuitenkin perustaviin pelastustotuuksiin. Se maksaa ihmiselle muutaman vuoden epävarmuuden ja ahdistuksen, se voi maksaa paljon hänen rakkaille lapsilleen, se voi maksaa paljon yksittäiselle seurakunnalle, kokonainen kirkon haara voi joutua maksamaan paljon oppiakseen, että Jumala yksin on Herra.

b. Kärsivällisyyttä. Kristitty ei saa koskaan puhjeta syyttämään Jumalaa. Hän ei saa koskaan ajatella, että Jumalan mahdollisuudet on käytetty loppuun, että Jumala on unohtanut kansansa. Kristityn on pidettävä aina silmiensä edessä Jumalan olemuksen ikuinen puoli. Jumala vastaa silloin, kun hän itse haluaa, ja ihmisen osana on yksistään kärsivällisyys, odottaminen, toivo. Aikamme ihminen on harjoittanut hyvin vähän tätä puolta luonnossaan. Hän haluaa pikaiset vastaukset, asioiden on mentävä kii-reesti eteenpäin. Rukouksen koulussa on opittava jotakin muuta, siellä meidän on lopuksi tajuttava, että seisomme rukoillessamme Ikuisen edessä, johon eivät koske mitkään aikamääreet.

c. Kestävyyttä. “Hän puhui heille vertauksen siitä, että heidän tuli aina rukoilla eikä väsyä” (Luuk. 18:1). Tämäkin ominaisuus on meidän päivinämme poikkeus. Nyt palvotaan “dynaamista

elämäntapaa”, nyt tavoitellaan voimien äkkiä tapahtuvaa kehittymistä, nopeaa kasvua, nyt pyritään kehittymään yllätysten, impulssien ihmiseksi. Rukouksen koulussa saamme oppia jotakin muuta. Siellä tavoitellaan sitkeää kestävyyttä, joka ei luovuta huolimatta siitä, että kaikki näyttää olevan tarkoitus vailla, täällä on kyse kestävyydestä, siitä ettemme väsy, ettemme anna periksi, kun rukoileminen ei olekaan enää mukavaa. Opimme olemaan kuuntelematta kiusaajan saarnoja rukouksen mielettömyydestä, opimme rukoilemaan väsymättä, huutamaan niin kuin eräs leskivaimo Herramme vertauksessa. Siinä tuomari sanoo lopulta tästä leskestä: “Koska tämä leski tuottaa minulle vaivaa, minä autan hänet oikeuteensa, ettei hän lopulta tulisi ja kävisi minun silmilleni ... Eikö sitten Jumala toimittaisi oikeutta valituillensa, jotka häntä yötä päivää avuksi huutavat, ja viivyttaisikö hän heiltä apunsa?” (Luuk. 18:5,7).

Näitä kolmea — nöyryyttä, kärsivällisyyttä, kestävyyttä — ei saa harjoittaa ainoastaan itsenäisinä, erillisinä hyveinä, vaan niitä on harjoitettava yhteydessä Kirkkoon. Se merkitsee: rukoilijan on harjoitettava rukoustaan jumalanpalveluksessa, ehtoollis-pöydässä, yhteydessä seurakuntaan. Emme saa väsyä käymään kirkossa, vaikka emme saisikaan Jumalalta vastausta rukouksiimme. “Olen lakannut käymästä kirkossa, koska Jumala ei kuullut rukoustani” — nämä sanat todistavat ihmisestä, joka ei ole koskaan ymmärtänyt Marian kehotusta palvelijoille Kaanan häissä, ei ole tajunnut, kuinka oikeaan osunut se oli: “Mitä hän teille sanoo, se tehkää!” (Joh. 2:5). Palvelijat eivät olleet pyytäneet vettä vaan viiniä — siitä huolimatta he tottelivat. Silloin tapahtui ihme. Näin rukoilijan tulee kierrellä Herran ympärillä, pysyttäytyä hänen läheisyydessään, etsiä häntä Sanassa ja sakramenteissa, totella “sitä, mitä hän sanoo”, näyttäköön se kuinka mielettömältä tahansa. Rukoilijan ja Kristuksen keskinäisen yhteistyön aikana tapahtuu ihme. Tämän nöyryyden ja kestävyyden, tämän kärsivällisyyden kautta tulee Jumalan vastaus — aikanaan.

Mitä olemme pyytäneet

Kaanassa saatiin viiniä, Lasarus herätettiin kuolleista, yksikään ei lähtenyt Jeesuksen luota sairaana — kaikki parannettiin, kaikki saivat syntinsä anteeksi. Kunpa suomukset putoaisivat kaikkien rukoilijoiden silmistä, niin että he näkisivät sen, mitä ovat rukoilleet. Kunpa he avaisivat korvansa kuulemaan Jumalan vastauksen kaikkeen, mitä he ovat kysyneet häneltä. “Jolla on korvat kuulla, se kuulkoon” (Luuk. 8:8). Jumala ei ole sita, hänen merkittävin ominaisuutensa ei ole mennä piiloon eikä viivyttää rukousvastausta eikä vaieta. Jumala puhuu, hän ilmoittaa, ilmaisee itsensä ihmiselle, hän on todellisesti lähellä niitä, joilla on nöyrä ja särkynyt henki. Hänen luotaan, taivaan valojen Isän luota tulee tänne alas pelkästään hyviä lahjoja. Mittaamaton rukouksenkuuleminen, alituinen rukousvastaus on liikkeellä joka hetki. Jumala vaikuttaa Sanassaan ja sakramenteissaan. Hän päästää synnin velasta, hän liittää ihmisiä itseensä pyhässä kasteessa, hän pitää heitä yllä ja ravitsee heitä pyhällä ehtoollisella, hän varoittaa heitä kiusauksista. Hän lohduttaa murheellisia, hän antaa väsyneille uutta voimaa, hän antaa pelokkaille uutta uskallusta, hän antaa aurinkonsa nousta sekä pahoille että hyvälle. Meidän täytyy olla sokeita, ellemme havaitse tätä käsittämättömän suurta määrää rukousvastauksia, joilla taivaallinen Isämme tavoittaa meidät päivittäin. Alituinen rukous kohoaa miljardien ihmisten sydämistä, Jumalan kaikkien kirkkojen kaikilta alttareilta kaikkialla maailmassa, ja Jumala vastaa antamalla sen, mitä häneltä pyydetään. Jumala on myös luonnollisten syiden takana. Hän ohjaa leikkausta tekevän lääkärin veistä, hän antaa äidille ja isälle oikeat sanat sanottaviksi lapsille, jotka tarvitsevat sekä rohkaisua että varoitusta, hän lähettää jonkun hyvän ihmisen murheellisen sielun tielle ja antaa hänelle uutta rohkeaa mieltä. Hän se lähettää elämää antavat auringonsäteet kesäisten vetten

ylle, hän se antaa auringon valon taittua monin vivahtein lumihiutaleiden kristalleissa, hän se lähettää iltahämärän levon ja hiljaisuuden myös suurkaupungin kohinaan ja hän se kutsuu jumalanpalvelukseen, laulamaan taivaallista kiitoslaulua hänen istuimensa eteen jo täällä maan päällä. Kyllä Jumala vastaa rukoukseen, kyllä hän antaa juuri sen, mitä rukoilemme. Kyse on siitä, että me kuulemme korvillamme ja näemme silmillämme ja ikuisesti ylistämme ja kiitämme häntä.

Parempaa ja hyödyllisempää

Lapsesta, joka pyytää vain sokeria — ja saa sitä — tulee hemmoteltu ja vikaankasvanut ihminen. Se, joka saa kaiken, mitä osoittaa sormellaan, ei opi taitoa elää tätä elämää. Se, joka luulee, että Jumalan on annettava hänelle kaikki, mitä hän pyytää, ei ole ymmärtänyt, että Jumala on Isä, ja hyvä Isä. “Jos siis te, jotka olette pahoja, osaatte antaa lapsillenne hyviä lahjoja, kuinka paljoa enemmän taivaallinen Isä antaa Pyhän Hengen niille, jotka sitä häneltä anovat!” (Luuk. 11:13).

Niinpä Jumala ei anna ihmiselle aina sitä, mitä tämä pyytää. Jumala ei tekisi oikein eikä rakkauden mukaan antamalla hänelle pelkästään onnea, menestystä, voimaa ja iloa. Ihmisestä tulisi silloin hemmoteltu ja vaativainen. Häneltä puuttuisi taito elää ikuista elämää taivaassa. Sen tähden voi käydä niin, ettei monien rukousten lapsista tulekaan sellaisia kuin vanhemmat tahtovat, sen tähden meille voi sattua sellaista, mikä näyttää tarkoituksettomalta ja vaikealta ymmärtää, sellaista mikä näyttää olevan vain pahaksi. Sairaat eivät parane, korvaamattomia ihmisiä temmataan pois perheeltään, meille sattuu vastoinikäymiä, jotka estävät esimerkiksi jonkin yrityksen kehittymisen, yksittäinen ihminen ei pääse vapaaksi kiusauksesta, jota hän vihaa katkerasti, mutta jota vastaan hän joutuu taistelemaan ehkä koko elämänsä

ajan. Miksi Jumalaa salli sellaista? Miksi hän ei ottanut Paavalilta pistintä pois lihasta, vaikka se haittasi häntä alituisesti, läpi koko elämän, ja josta hän oli kolme kertaa rukoillut pääsyä?

Jumala tietää vastauksen. Ehkä apostolista ei olisi ilman pistintä tullut sitä, mikä hänestä tuli. Ehkä ihmisestä, joka kamppaili ja taisteli koko elämänsä ajan jotakin tiettyä kiusausta vastaan, ei olisi tullut sitä nöyrää Herran palvelijaa, mikä hänestä tuli, ellei kiusaus olisi pannut häntä jatkuvasti häntä matalaksi. Ehkä muut perheenjäsenet eivät olisi milloinkaan alkaneet etsiä Jumalaa, elleivät he olisi menettäneet sitä, jota he eniten rakastivat. Ehkäpä *uhrilla*, yksityisen ihmisen uhrilla onkin elämässä paljon tärkeämpi sija kuin yleensä kuvittelemme. Kun Jumala uhraa jonkun ihmisen, tämä saattaakin olla silloin valmis menemään Jumalan luokse. Jumala tahtookin ehkä hänen uhrillaan herättää muita, ehkäpä hän tahtookin pistimellä lihassa saada ihmisen tuntemaan pienuutensa ja riippuvuutensa Jumalasta. Ehkäpä Jumala haluaakin varjella ihmisen onnettomuuden kautta ylpeydestä ja väärästä varmuudesta, jotka ovat tavallisia ja vaikeita syntyjä. Hän ei anna lapsilleen vain hunajaa. Hän kasvattaa heitä kurittamalla. Hän ei anna vain sitä, mitä he ovat pyytäneet, vaan myös sitä, mikä on parempaa ja hyödyllisempää. Jumalan katse on suunnattu kohti päämäärää — taivaallista päämäärää.

Mutta tässä on kosketeltava vielä erästä tekijää. On olemassa valta, joka ei vastusta ainoastaan Jumalan tahtoa, vaan myös hänen lastensa rukouksia — nimittäin Saatana. On huomattava, että yksi ainoa ihminen voi nousta Jumalan tahtoa vastaan ja estää rukouksen kuulemisen. Saatana toimii myös tällä alueella. Jumala on antanut ihmiselle niin käsittämättömän suuren vastuun, että tämä voi nousta vastustamaan tehokkaasti Jumalan tahdon tapahtumista sekä itseensä että muihin ihmisiin nähden. Kuta suurempi vaikutusvalta hänellä on esimerkiksi asemansa tai lahjakkuutensa perusteella, sitä laajemmalle vaikuttaa myös hänen tottelemattomuutensa Jumalaa kohtaan ja sitä tehokkaammin Saatana

pääsee hänen kauttaan estämään Jumalan tahdon tapahtumisen, estämään rukouksen kuulemisen. Meitä huimaa ajatellessamme vastuuta, jonka Jumala on sillä tavalla delegoinut jokaiselle ihmiselle. Tosin tätä vastuuta tasapainottaa se, että kyseessä on todella vastuu, josta ihmisen on kerran vastattava henkilökohtaisesti Jumalan edessä. Ihmisen täytyy viimeisenä päivänä tehdä tili siitä, millä tavalla hän hoitanut Jumalalta saamansa vastuun. Syyllisyys on sitä suurempi, mitä laajemmalle ihmisen vaikutus on ulottunut. Jaakob varoittaa juuri tästä: “Veljeni, älkööt aivan monet teistä pyrkikö opettajiksi, sillä te tiedätte, että me saamme sitä kovemman tuomion” (Jaak. 3:1). Kun siis kristityn mielestä Jumala ei ole kuullut hänen rukoustaan, hänen on otettava huomioon sekin mahdollisuus, että Jumala on tosiasiansa voinut kuulla hänen rukouksensa ja vastata siihen, mutta että Saatana estää — ehkä yhden ainoan ihmisen kautta — Jumalan tahtoa toteutumasta. Kristityn on pidettävä myös siitä johtuvaa kärsimystä osana ristiä. Jumalakin kärsii silloin, kun hänen rukoukseen antamansa vastaus ei tavoita rukoilijaa, samoin kuin jokaisen ihmisen Jumalaa kohtaan osoittama tottelemattomuus tuottaa hänelle kärsimystä. Näin kärsimys yhdistää Jumalan hänen kaikkiin lapsiinsa — mutta kuinka tärkeää silloin onkaan, etteivät nämä lisää hänen kärsimystään syyttämällä häntä siitä, ettei hän ole kuullut heidän rukouksiaan! Heidän on sen sijaan oivallettava, että he seisovat päinvastoin hyvin lähellä Jumalaa, jopa että heihin kohdistuu hyökkäys samasta suunnasta kuin Jumalaankin ja että Saatana ajaa heitä kokoon ristin luokse, ristille. Paavali sanoo: “Minä olen Kristuksen kanssa ristiinnaulittu” (Gal. 2:19).

“Silloin Sebedeuksen poikain äiti tuli poikineen hänen tykönsä ja kumarsi häntä, aikoen anoa häneltä jotakin. Niin hän sanoi vaimolle: “Mitä tahdot?” Tämä sanoi hänelle: “Sano, että nämä minun kaksi poikaani saavat istua, toinen sinun oikealla ja toinen vasemmalla puolellasi, sinun valtakunnassasi.” Mutta Jeesus vastasi ja sanoi: “Te ette tiedä, mitä anotte ...” (Matt. 20:20-22).

Monet äidit ovat astuneet samalla tavalla Jeesuksen eteen pyytämään lapsilleen liian suuria asioita. Moni yksittäinen rukoilija on pyytänyt liian korkeita asioita, hän on kurottautunut liian suuriin asioihin. He eivät ole tienneet, mitä pyytävät. Anomus on ollut — tahattomasti — röhkeä. Rukoilija on kurottautunut tavoittelemaan liiallista menestystä ja onnea. Mutta hänpä onkin saanut maistaa kärsimystä ja vaivaa — niin kuin kävi Sebedeuksen pojille. Olemme saaneet oppia, etteivät Jumalan ajatukset ole meidän ajatuksiamme eivätkä hänen tiensä meidän teitämme (Jes. 55:8-9). Olemme saaneet oppia taivuttamaan tahtomme Jumalan tahtoon. Tässä on oltava varuillaan katkeruutta vastaan — sekä Jumalaan että ihmisiin kohdistuvaa katkeruutta vastaan. Nainen on turhaan kaivannut lasta: hänestä on raskasta kuunnella jonkun äidin valittavan kaikkea sitä vaivaa, mitä lapsi hänelle tuottaa. Toinen aviopuolisoista on kuollut: elossaoleva voi helposti tuntea katkeruutta niitä kohtaan, jotka ovat saaneet pitää toisensa. Työ ei ole onnistunut: epäonnistunut ihminen voi joutua kateuden valtaan niitä kohtaan, joilla menee hyvin.

Tässäkin asiassa meidän on todella terotettava aistimme — kuultava korvillamme ja nähtävä silmillämme, sillä usein käy niin, että Jumala ei anna sitä, mitä olemme pyytäneet, vaan sen sijaan jotakin parempaa tai hyödyllisempää. Toisin sanoen emme saa tuijottaa sokeina omaa rukousaihettamme ja siihen mahdollisesti tulevaa vastausta, vaan meidän on oltava älyltämme, hengeltämme ja sielultamme avoimia ja joustavia tajutaksemme muutkin Jumalan antamat vastaukset. Sairaus, josta olemme rukoilleet pääsyä, voikin kääntyä ihmeellisiä teitä siunaukseksi — mutta silloin meidän täytyy tajuta se siunaus eikä vajota katkeruuteen ja syytöksiin siitä, että olemme edelleen sairait. Tappio voi samoin edellytyksin kääntyä voitoksi. Rukoilijan tulee siis olla ajatuksiltaan nopea, hengeltään joustava, hänen on oltava valveilla ja valmis siihen, että Herra tulee hänen vieraakseen “hetkenä, jona ette odota ...”, tavalla, josta rukoilija ei ole osan-

nut uneksiakaan. Siitä syystä Raamatun lukuisiin kehotuksiin rukoilla sisältyy kehoitus valvoa, “Valvokaa ja rukoilkaa ...”, ja siitä syystä rukoilijan tulee olla valveilla kiusaajan ja hänen pahuutensa lisäksi myös Herran itsensä ja hänen ylhäältä tulevien armolahjojensa havaitsemiseksi. “Hetkenä, jona ette luule, Ihmisen Poika tulee ...” Rukouksenkuuleminen virtaa yllemme sellaisia teitä, joita emme ole osanneet kuvitellakaan. Mutta silloin rukoilija ei saa istua suremassa sitä, ettei Jumala vastaa juuri niin kuin hän on toivonut. Palvelija, joka oli 10000 leiviskää velkaa, pyysi herraltaan kärsivällisyyttä, mutta saikin sen sijaan koko velan anteeksi (Matt. 18:23-27). Ryöväri, joka pyysi vain sitä, että Jeesus muistaisi häntä, sai olla samana päivänä Jeesuksen kanssa paratiisissa (Luuk. 23:42-43). Halvaantunut mies sai sekä syntinsä anteeksi että terveytensä (Matt. 9:1-8). Kuolleistannousemisen päivä on oleva monessa suhteessa yllätysten päivä. Pienimpiä yllätyksiä ei suinkaan ole se, että Jumala näyttää, mitä kaikista hänen luokseen lähetetyistä rukouksista on tullut ja joihin hän on suuressa armossaan vastannut — tosin ei lainkaan sillä tavalla kuin oli odotettu. Silloin selvitetään ne näkymättömät yhteenliittävät langat, jotka ovat koonneet alttarilla lausutut sunnuntaiset rukoukset, esimerkiksi “kaikkien sinua etsivien sielujen puolesta”, “ensimmäiselle ehtoolliselle valmistautuvien nuorten puolesta”, “vaarassa ja kiusauksissa olevien puolesta”, “valtiopäivien ja kaiken esivallan puolesta” sekä mitä erilaisimmissa tilanteissa ja toimissa elävien yksilöiden puolesta. Hämmästyks on varmasti suuri ja yleinen siitä äärettömästä armosta ja niistä tehokkaista rukousvastauksista, jotka Jumala on antanut Kirkkonsa rukouksiin. Yhteys monien yksityisten ihmisten kammiossaan lausumien rukousten ja niissä muisteltujen ihmisten ikuisen hyvän välillä tulee säteilemään kirkkaassa valossa. Jumalalle laulettu suuressa kiitoslaulussa tulee kaiketi kuulumaan myös kaikkien niiden ihmisten kiitos, jotka eivät saaneet odottamiaan rukousvastauksia, vaan jotakin parempaa ja hyödylli-

sempää. Ehkä me vasta silloin yhdymme koko sydämeistämme kiittämään ja ylistämään Jumalaa siitä, että hän tiesi paremmin, ettei hän antanut periksi lastensa itsepintaisille mutta vahingollisille rukouksille, mutta että hän kuitenkin — uskollisena ajattelun heidän parastaan, minkä hän yksi tunsi — vääjäämättömän lahjomattomalla ja rakastavalla kädellään johdatti heitä sellaisia teitä, joita he eivät halunneet kulkea, yli pelottavien vesien, autiomaiden halki, joissa he olivat nääntymäisillään. Ehkä me vasta silloin pystymme täysin yhtymään taivaallisen sotajoukon kiitoslauluun Jumalalle siitä, että hän on rakkaus, ei sentimentaalinen rakkaus vaan viisas rakkaus, niin kestävä ja niin voimakas, että se pystyy johdattamaan myös vastaanhangottelevat lapset oikeaa tietä:

“AAMEN! Ylistys ja kirkkaus ja viisus ja kiitos ja kunnia ja voima ja väkevyys meidän Jumalallemme aina ja iankaikkisesti, AAMEN!” (Ilm. 7:12).

Tuntemattoman amerikkalaisen kristityn henkilökohtainen rukous saa päättää tämän luvun: “Minun ajatukseni eivät ole teidän ajatuksianne ...” (Jes. 55:6-9).

Pyysin Jumalalta vahvuutta,
mutta hän teki minut heikoksi,
jotta minusta tulisi vaatimaton ja nöyrä.

Pyysin Hänen apuaan suorittaakseni suuria tekoja,
mutta hän teki minusta hillityn ja hiljaisen,
jotta voisin tehdä hyviä tekoja.

Pyysin rikkauksia ollakseni onnellinen,
mutta hän teki minusta köyhän,
jotta tulisin viisaaksi.

Pyysin kaikkea mahdollista
voidakseni nauttia elämästä,
mutta Hän antoi minulle Elämän,
jotta käyttäisin oikein kaikkea muuta.

En saanut mitään siitä, mitä pyysin,
vaan sen, mikä oli minulle hyväksi.

Kaikki itseäni koskevat rukoukseni tulivat kuulluiksi.

Olen siunattu ihminen kaikkien ihmisten joukossa.

Ja vielä yksi rukous tämän rukouksen tietä käsittelevän kirjan
päätteeksi:

Anna, Herra,
että silmät, jotka ovat nähneet suuren rakkautesi,
saisivat katsella myös autuasta toivoasi,

että huulet, jotka ovat laulaneet Pyhä, Pyhä, Pyhä,
puhuisivat totuuden,

että jalat, jotka ovat vaeltaneet Sinun huoneeseesi,
vaeltaisivat valon teitä.

Anna armosi tulla suureksi meidän yllemme, jotka palvomme
Sinua,

ja salli rakkautesi pysyä luonamme,
niin että ilmoittaisimme tulvan lailla Sinun kirkkauttasi,
Jeesuksen Kristuksen, Herramme kautta.

Aamen.